

F24

ARBOEKJE

VAN DE „BOND VAN
NEDERLANDSCHE
ONDERWIJZERS”

F24

1 APRIL 1922-1 APRIL 1923

WIJ - MAKEN - U - ATTENT

op het Beste en Meest bekende Adres voor

TAPIJEN - BEDDEN - MEUBELEN

MANUFACTUREN - LINGERIE'S

DE TIJDGEEST

M. G. OUDKERK.

BILDERDIJKSTR. 69-81

KINKERSTR. 39-43

RAADHUISSTR. 52

AMSTERDAM

BONDSDRUKKERIJ „DE VOLHARDING”, HEERENSTR. 32, AMST.

XII. 08026 -
H. H. BONDSLEDEN!

**SLUIT NU een Verzekering bij de
Levensverzekering-Maatschappij**

Opgericht in 1863 door het N. O. G.
BILLIJKE PREMIES. SOLIDE.

GUNSTIGE POLISVOORWAARDEN.

Toezicht door de Deelhebbers.

**Vraagt onmiddellijk TARIEVEN en JAARVERSLAG bij
DE DIRECTIE,**

Prinsengracht 963, te Amsterdam.

Zie ook pag. 29.

J. H. DRILLING, JR
MEUBELFABRIKANT

TEGEN SCHERP CONCUREERENDE PRIJZEN WORDEN

SALONS WOONKAMERS en SLAAPKAMERS

IN DE NIEUWSTE MODELLEN GELEVERD

MAG. EN MODELKAMERS ROZENGRACHT 113 TEL. 2002N

FABRIEKEN: BLOEMSTRAAT: 123-125-127

ALLES PRIMA FABRIKAAT

BONDSLEDEN 5 pCt. KORTING.

BONDSLEDEN 5 pCt. KORTING.

Bibliotheek

t. d. v. h.

Christelijk Onderw

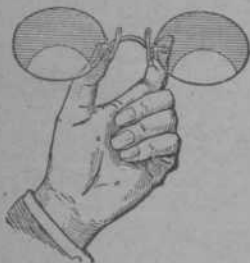
JAARBOEKJE

VAN DE „BOND VAN
NEDERLANDSCHE
ONDERWIJZERS”

1 APRIL 1922-1 APRIL 1923

MAGAZIJN „DE BLAUWE BRIL”

firma W. J. LAUWERS
Opticien.

GRAVENSTRAAT 1

Tel. N. 6884 - AMSTERDAM

Het adres voor:

Brillen, Pince-nez

Barometers, Ther-

mometers, Reis-

en Tooneelkijkers

Bondsleden 10 pCt. korting

Boekhandel EDELMAN-BARENDREGT

A. H. DE RUYTER

Da Costaplein 14 — Amsterdam

Groote voorraad. — Snelle levering door het
geheele land. — Billijke betalings condities.

PIANO'S ORGELS

Uitgebreide keuze in instrumenten,
welke uitmunten door degelijkheid
en toonkarakter. Prijzen, welke elke
vergelijking kunnen doorstaan. Des-
gewenscht termijnbetaling. Speciale
condities voor H. H. Onderwijzers.

BENDER

A'DAM — ARNHEM — LEIDEN — R'DAM

J. LUCAS

De Clercqstraat 84

AMSTERDAM

Rijwielen en Onderdeelen.

Reparatie-Inrichting.

Leverancier der Onderwijzers-Wielerclub. Tel. Z. 7323.

PROGRAMMA

F 2 4

VAN DE

„Bond van Nederlandsche Onderwijzers”.

De „Bond van Nederlandsche Onderwijzers”, strevende naar verwijdering uit de Wet op 't Lager Onderwijs van alles wat schadelijk is voor en naar opnemng van datgene, wat kan worden geacht te zijn in 't belang van de onderwijzer en 't onderwijs, strijdt voor:

- a. Verbetering van de salarissen van de onderwijzers; volkomen gelijkstelling in salariëring, bevordering enz. van manlike en vrouwelijke onderwijskrachten, zonder dat 't al of niet gehuwd zijn daarop enige invloed oefene.
- b. Toekenning van gelijke invloed op de regeling van de schoolzaken aan alle leerkrachten van de school; aan vakonderwijzers, voor zover 't hun eigen onderwijs betreft.
- c. Verbetering van de opleiding tot onderwijzer.
- d. Betere regeling van de wachtgelden.
- e. Verkrijging van een betere leerplichtwet.
- f. Verstrekking van overheidswege van voeding en kleding aan behoeftige schoolgaande kinderen.
- g. Verkrijging van algemeen kosteloos onderwijs en dit op gemengde scholen.
- h. Onderwijs, vrij van godsdienstige en politieke dogma's, en vooral voor een krachtige ontwikkeling van 't openbaar, neutraal onderwijs.

STRIJDPLAN

VAN DE

„Bond van Nederlandsche Onderwijzers”.

- A. I. Algemene, gelijktijdige adresbeweging:
- a. door 't Hoofdbestuur aan de Regering en aan de Gedeputeerde Staten van de Provincies;
 - b. door de afdelingen aan de besturen van die gemeenten, waar leden van de afdelingen werkzaam zijn en voor zoverre 't rijkscholen betreft, aan de Regering.
- II. Adresseren, zoals 't tot nu toe gebruikelijk is. Deze adresbewegingen kunnen worden verbonden met:
1. Vergaderingen, tot welker bijwoning de verschillende autoriteiten worden uitgenodigd.
 2. Bezoeken aan autoriteiten en aan leden van Kamer, Gedeputeerde Staten, Raad en Regering.
 3. Bespreking van de zelfstandigheid van de klasse-onderwijzer, pensionnering, salariëring enz. op de arrondissementsvergaderingen.
- 't Aanwenden van alle middelen om korporaties, in betrekking staande tot 't onderwijs, te bewerken in de geest van de Bond.
- B. I. 't Houden van vergaderingen, waartoe alle onderwijzers toegang hebben en schoolautoriteiten, leden van de Gemeenteraad, Kamerleden en de ouders van de schoolgaande kinderen kunnen worden uitgenodigd.
- II. 't Dienstbaar maken van de pers.
- III. 't Samenwerken met andere verenigingen.
- C. 't Boykotten van gemeenten, verenigingen enz. welke de belangen van onderwijs en onderwijzers schaden of niet voldoende behartigen.
- D. 't Meedoen aan verkiezingen.
-

HOOFDBESTUUR.

Bondskantoor: Constantijn Huygensstraat 118.**Interkommunale Telefoon No. Zuid 1543.**F. L. OSSENDORP, *voorzitter*.

Nic. Beetsstraat 134, Amsterdam. Telefoon Zuid 8079. 1924. *)

J. H. F. VAN ZADELHOFF, *vice-voorzitter*, Frederikstraat Dordrecht. 1924.J. J. LAMERS, *algemeen sekretaris*, Bilderdijskade 16, Amsterdam. Telefoon Zuid 9008. 1923.S. N. POSTHUMUS, *algemeen penningm.*, Const. Huygensstraat 118, Amsterdam. Tel. Zuid 1543. 1922.

TH. J. THIJSEN, Laing's Nekstraat 34, Amsterdam. 1924.

C. MOERMAN, *2e penningm., en gedelegeerde bij de ondersteuningskommissie*, Groest 2, Hilversum. 1923.

P. DE BREE, Lange Singelstraat 185, Middelburg. 1923.

M. VAN ASSEN, Javastraat, Enschedé, *lid der Kommissie van Beheer over 't Herstellingsoord, en gedelegeerde voor de gebouwen van het Herstellingsoord*. 1922.

H. v. d. HARST, 2de Koestraat 8, Leeuwarden. 1922.

* 31 Desember van 't aangegeven jaar is de datum van aftreding.

Spreekuren op 't Bondskantoor alle dagen, behalve Zondag van 9 tot 12 en van 2 tot 5 uur. Voor een onderhoud op andere tijden is 't gewenst, vooraf kennis te geven, daar anders een vergeefse tocht niet tot de onmogelikheden behoort.

Informatie-Bureau.

Volgens besluit der Algemene Vergadering van 1893 werd uitsluitend voor leden van de Bond een Informatie-Bureau ingesteld ter verstrekking van inlichtingen omtrent voorkomende vakaturen. 't Bureau, dat van 1894 af reeds tal van inlichtingen verstrekke, *verschafft informaties over meer dan zestienhonderd plaatsen in ons land.*

Wie inlichtingen verlangt omtrent een plaats, waar een vakature bestaat, wende zich *onder duidelijke opgave van de punten, waaromtrent inlichting verlangd wordt*, tot de Hoofdbestuursleden. Zie verder blz. 6.

INFORMATIE-BUREAU.

Voor Vakatures.

in	tot	Woonplaats:
<i>Friesland</i>	H. V. D. HARST,	<i>Leeuwarden</i> , 2de Koestr. 8.
<i>en</i>		
<i>Groningen</i>		
<i>Overijsel</i>	M. VAN ASSEN,	<i>Enschede</i> , Javastraat.
<i>en</i>		
<i>Drente</i>		
<i>Gelderland</i>	J. J. LAMERS,	<i>Amsterdam</i> , Bilderdijkkade 16.
<i>Limburg</i>	C. MOERMAN,	<i>Hilversum</i> , Groest 2.
<i>Utrecht</i>		
<i>Noord-Holland</i>	S. N. POSTHUMUS,	<i>Amsterdam</i> , Const. Huygens- straat 118.
<i>Zuid-Holland</i>	J. H. F. V. ZADELHOFF,	<i>Dordrecht</i> , Frederikstr.
<i>Zeeland</i>		
<i>en</i>	P. DE BREE,	<i>Middenburg</i> , Lange Singelstr. 185.
<i>Noord-Brab.</i>		

De inlichtingen worden alleen aan leden van de Bond verstrekt na toezending van diploma en 50 cts. in postzegels.

De inlichtingen betreffen:

a. Salariëring (regeling, uitbreiding, enz.) b. Bevorderingstelsel. c. Aantal kinderen en onderwijzers (klassenindeling). d. Levenstandaard. e. De opvatting van 't hoofd der school en van de autoriteiten omtrent de zelfstandigheid der onderwijzers. f. De opvatting van 't hoofd der school en de autoriteiten omtrent 't houden van schoolvergaderingen. g. Termijn van ontslag. h. Inrichting schoolgebouw. i. Regeling der schooltijden. j. Gelegenheid tot voortzetting der studie. k. Benoeming uit 'n voordracht van minder dan drie personen. l. Gelegenheid voor bijverdiensten. m. Godsdienstige gezindheid der meerderheid in de gemeente. n. De vrijheid van de onderwijzer in 't uiten zijner meningen. o. Gezindheid van gemeentebesturen en schooltoezicht ten opzichte van 't openbaar onderwijs. p. Kansen op ontslag volgens art. 51 van de Wet op 't Lager Onderwijs.

De Doodsklok luidt

elken dag; wanneer **voor U?**

SLUIT tijdig Uw Levensverzekering
bij de

„**ALGEMEENE FRIESCHE**”

de grootste zuiver **ONDERLINGE**
in ons land.

Vraagt gratis Tarieven.

LEEWARDEN BURMANIAHUIS

270 HANDELS- EN MULOSCHOLEN

onderwijzen

Stenografie Pont

„Met veel succes beoefenen wij het systeem Pont. Onze leerlingen gaan aan het eind der 7e klas met een gerust hart op examen en vinden de steno „heerlijk”. Wij laten de kinderen in de 7e klas opgaan omdat ze dan in de 8e en 9e klas met zooveel nut de steno gebruiken”.

**INLICHTINGEN ook omtrent SCHRIFTE-
LIJKE OPLEIDING (vanaf f 1.50 p. maand)**

**CENTRAAL BUREAU INSTITUUT PONT
DE RUIJTERSTRAAT 48 ::: DEN HAAG**

UITSLUITEND

21

LEIDSCHÉ STRAAT

H. KIEK & Zn

HORLOGES

tegenover „Liberty” AMSTERDAM

Leden Bond v. Ned. Onderw. 10⁰/₀ reductie

VERSLAG

van de Toestand en de Werkzaamheden
van de

„Bond van Nederlandsche Onderwijzers”
over het jaar 1921.

Samen.telling van 't Hoofdbestuur en Redaktie van „De Bode”. De volgens rooster aftredende Hoofdbestuurleden MOERMAN en BUSCH werden zonder tegenkandidaat herkozen.

Eveneens werd zonder tegenkandidaat herkozen de Bode-Redakteur THIJSEN.

In de eerst vergadering van 1921 werden de funkties verdeeld als volgt:

F. L. OSSENDORP, Voorzitter en lid van de Kommissie van Beheer over 't Herstellingsoord; J. H. F. VAN ZADELHOFF, Vice-voorzitter, gedelegeerde voor de provincie Zuid-Holland; J. J. LAMERS, Algemeen Sekretaris, Redakteur van „De Bode” en gedelegeerde voor de provincie Gelderland; J. JOOSSE, Algemeen Penningmeester en gedelegeerde voor de provincie N.-Holland; Mej. ANGENITA C. KLOOSTER, 2e Sekretaresse; C. MOERMAN, 2e Penningmeester, gedelegeerde bij de Ondersteuningskommissie en voor de provincie Utrecht; H. v. d. HARST, gedelegeerde voor Friesland en Groningen; J. H. BUSCH, gedelegeerde voor Zeeland en Noord-Brabant; M. v. ASSEN, gedelegeerde voor Overijssel en Drente en voor de gebouwen van het Herstellingsoord.

In de loop van het jaar bedankten Mej. KLOOSTER en BUSCH, de eerste wegens benoeming tot inspektrice bij het L. O. te 's-Gravenhage, en de tweede om gezondheidsredenen. In hun plaats werden gekozen TH. J. THIJSEN te Amsterdam, en P. DE BREE te Middelburg.

Reglementair had THIJSEN nu moeten aftreden als

Redakteur van „De Bode”. Het Hoofdbestuur besloot echter voor de eerstvolgende Alg. Vergadering een reglementswijziging voor te stellen waardoor hij Bode-redakteur kan blijven, en zolang deze niet reglementaire toestand te doen voortduren.

Salarisaktie. Spoedig na het tot stand komen der nieuwe salarisregeling ontstond er verschil van mening in het Salaris-Komit . De Unie van Chr. onderwijzers bleek voor geen verdere samenwerking te vinden, en ook de hoofdenvereniging bleek afkerig van krasse middelen als b.v. drooglegging ener provincie en een meer krasse aktie voor de beperking der opleiding. De R.K. organisatie's lieten na de vergadering van 20 Des. 1920 niets meer van zich horen. Had onze Alg. Verg. van Des. 1920 besloten het Salaris-Komit  te adviseren, het middel der drooglegging en beperking toe te passen, reeds zeer spoedig zag ons H.B. in, dat de omstandigheden dermate gewijzigd waren, dat het wenselijk was deze zaak opnieuw aan het oordeel ener Alg. Verg. te onderwerpen.

12 en 13 Febr. 1921 belegde het H.B. een nieuwe buitengewone Alg. Verg. waar deze zaak opnieuw werd besproken. Voor de daar gehouden besprekingen, zie men het verslag der Voorvergadering, waarvan een exemplaar aan alle afdelingen werd toegezonden. Het resultaat was dat besloten werd wel verder samen te werken met het N. O. G., maar alleen voor **de krachtige voortzetting der beperkingsaktie** en de drooglegging te laten vallen.

Onder die voorwaarden wenste echter 't N. O. G. geen verdere samenwerking, en wij voerden daarom de verdere aktie alleen.

Een nieuwe brochure „**Onderwijzer(es) worden**” verscheen en werd in tienduizenden exemplaren afgedrukt. Per advertentie werd ze in een groot aantal bladen gratis aangeboden, in een aantal bioscopen, in de grotere plaatsen werd ze een half jaar lang op het doek geadverteerd, en door middel onzer afdelingen werd ze in enorme aantallen onder het publiek verspreid. Het succes bleef niet uit en demonstreerde zich zeer duidelijk in

de geringe aanmelding van kandidaten voor de opleidingsinrichtingen voor onderwijzer(es).

Dit maakte te meer indruk daar een toenemend tekort aan onderwijskrachten zich begon te openbaren. In **De Bode** van 't eerste haljaar 1921 vindt men daarvoor de meest sprekende bewijzen. Natuurlik had een tekort hier te lande zijn invloed op de voorziening van leerkrachten in Ned. Indië. Daar liep de nood zo hoog dat men er zelfs over dacht eerst Duitsers, later Belgen (Vlamingen) na een korte opleiding hier te lande voor uitzending te bestemmen.

De Staatskommissie voor voorziening van personeel in Indië vroeg om advies, wat betreft het onderwijzend personeel. Dit advies, dat niet naliet er op te wijzen, dat de oorzaak van 't tekort in Nederland, en dus in nog sterker mate in Indië, zijn oorzaak vindt in de slechte salariëring, waardoor een onvoldoend aantal jonge lieden zich voor de opleiding aanmelden, kan men in afdruk vinden in **Bode** no. 34 van 1921.

Teneinde een nieuwe salaris-akte voor te bereiden benoemde het H. B. in de loopvan '21 een commissie uit zijn midden: OSSENDORP, LAMERS en THIJSSSEN, die handhavende de eis, gelijkstelling met de postcommiezen f 2200—f 4500, heeft na te gaan welke principiële fouten de bestaande regeling aankleven, en zal hebben op te maken een uitgewerkt plan voor de verder te voeren akte.

Inzake klassifikatie der gemeenten werkten we samen met het A. C. O. P., in welk lichaam trouwens alle kwesties rakende de salariëring van ambtenaren en onderwijzers in 't algemeen voortdurend aan de orde bleven. Uit verschillende publikatie's in de bladen is 't echter duidelijk geworden, dat de regering er voorlopig niet aan denkt, in de klassifikatie ook maar enige wijziging te brengen. Het zou allicht geld kosten, en wat geld kost is op 't ogenblik in Den Haag uit de boze Doordat wij deel uitmaken van het A. C. O. P. hebben wij onze vertegenwoordigers in de **Centrale Commissie voor Georganiseerd overleg** en krijgt ons H. B. geregeld gelegenheid, advies uit te brengen in alle zaken betreffende de regeling der salarissen enz. van ambtenaren en onderwijzers, door de regering bij de Centrale Commissie aan de orde gesteld.

Advies werd aan onze vertegenwoordigers uitgebracht inzake aan de orde gestelde partiële regeling van de onderwijzers aan Leerscholen, zwakzinnigen, blinden en doofstommen, schippersscholen, Rijkscholen, Rijks-werkinrichtingen en Mij. voor Weldadigheid, tuchtscholen en Rijksopvoedingsgestichten, gestichtsscholen e. m. a.

Bij deze adviezen hebben we ons in hoofdzaak gehouden aan de beginselen het vorig jaar in de Centrale Commissie bij de algemene regeling verdedigd, en zo mogelijk eerst overleg gepleegd met de desbetreffende bestaande groepen in onze Bond.

Wat de salarissen in Suriname betreft, zorgden we ervoor dat deze zaak bij de staatsbegroting ter sprake kwam. Men zie daarvoor 't **Voorlopig Verslag**. Het mocht OSSENDORP niet gelukken bij de mondelinge behandeling in de Kamer, van de Regering een bevredigende toezegging tot verbetering te krijgen.

Doordat de nieuwe salarisregeling met Jan. 1920 tot stand kwam, hadden velen onder leden buitengewone last met de inning van het hierdoor achterstallige verhoogde salaris over 1920. Verschillende gemeentebesturen moesten met gerechtelijke vervolging bedreigd worden alvorens zij er toe bereid waren het achterstallige salaris uit te betalen.

Evenzo ging het met de uitvoering der Kon. Besl. voor verhoging van salaris over 1919, voor 't geven van onderwijs in de Nuttige handwerken en vreemde talen buiten de gewone schooluren. **Men wachtte op de afrekening met het Rijk**. Het kostte ons heel wat moeite, de gemeentebesturen aan het verstand te brengen, dat de betrokkenen met de afrekening niets te maken hebben, maar dat hun recht op uitbetaling inging op de datum van het betreffelijke Kon. Besl. **De Bode** van 1921 levert in deze een dikwijls zeer vermakelijke lektuur, vermakelijk — als het niet zo droevig was.

Ingevolge het nieuwe Kon. Besl. inzake de salariëring, ingaande 1 Jan. '20, kwam ook de verhoging voor onderwijs buiten de gewone schooluren te vervallen, geheel logies, aangezien de nieuwe onderwijswet van het beginsel uitgaat, dat voortaan geen onderwijs meer buiten de gewone schooluren zou worden gegeven.

Intussen, die nieuwe wet kwam pas tot stand in de

tweede helft van 1920, en het duurde bovendien geruimen tijd eer de nieuwe leerplans, uitgaande van bovengenoemd beginsel, tot stand waren gekomen. Zodat en in 1920 en in 1921 nog heel wat uren buiten de gewone schooltijd werden gegeven. OSSENDORP en LAMERS hadden nu een onderhoud met de Minister over deze kwestie en drongen er met kracht op aan, dat deze overuren alsnog zouden worden beloond, dat altans de gemeentebesturen het recht zouden verkrijgen, ze voor 1920 en een deel van '21 desnoods uit eigen middelen te belonen.

De minister zegde overweging toe en beloofde eindelijk bij de debatten over de onderwijsbegroting te overwegen, bij wetsontwerp de bedoelde gelegenheid voor de gemeenten open te stellen.

Op ons verzoek aan de Minister deed deze per circulaire aan het Rijksschooltoezicht weten, dat het in zijn bedoeling en in die van de nieuwe onderwijswet lag, dat in 't vervolg geen onderwijs buiten de gewone schooluren meer diende te worden gegeven, en dat hiermede bij de samenstelling der nieuwe leerplans rekening moest worden gehouden.

Intussen bleek ons uit de antwoorden op een desbetreffende circulaire aan onze afdelingen verzonden, dat toch nog in enkele gemeenten leerplans zijn tot stand gekomen met handwerklessen buiten de gewone schooluren, die natuurlijk niet betaald worden.

Wij zullen tegenover deze gemeentebesturen onze maatregelen nemen, door bij vakatures tegen sollicitatie te waarschuwen.

Als salarisverbetering kan ook beschouwd worden de maatregel, waardoor met ingang van 1 Jan. 1920 het Rijk de pensioenbijdragen voor z'n rekening nam. Nadat eenmaal deze maatregel voor de Rijksambtenaren was tot stand gekomen, kostte het ons weinig moeite hetzelfde voordeel ook voor de onderwijzers te verkrijgen, wat bij Kon. Besl. van 23 Nov. 1920 geschiedde.

Daar een aantal gemeentebesturen de opvatting hadden, dat deze maatregel alleen gold voor 1920, wisten wij een nieuw schrijven van de Minister uit te lokken daterende 31 Jan. '21, waarin duidelijk werd gezegd dat hij ook voor de toekomst bedoeld was.

Zolang de salarissen der vakonderwijzers en sommige groepen van andere onderwijzers, die zuiver gemeenteambtenaren zijn, niet bij de wet zijn geregeld, en de gemeentebesturen dus vrij zijn deze naar hun eigen inzicht vast te stellen, hebben wij er bij die gemeentebesturen op aangedrongen, die regeling in overeenstemming te brengen met de salariseisen van het salaris-comité, als juist erkend door de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg. Zo had onze Haagse Afdeling o.a. het succes, dat de Raad dit advies opvolgde en de salarissen der vakonderwijzers en onderwijzers aan scholen voor zwakzinnigen, vaststelde naar de grondslag van f 2200—f 4500, nadat reeds vroeger in Rotterdam ongeveer hetzelfde was geschied.

Gedeputeerden van Zd.-Holland keurden echter deze regeling niet goed. De Raad ging in beroep bij de Kroon, met het resultaat, dat het Raadsbesluit werd opgeschort in afwachting van een nadere beslissing.

Tot op heden is de beslissing der Kroon nog niet officieel bekend.

Vernietigd, als in strijd met de Wet, werd een besluit van de Raad van Amsterdam, door de aktie onzer afdeling uitgelokt, om het onderwijs buiten de gewone schooluren over 1920 uit eigen kas te betalen.

Het spreekt vanzelf, dat tengevolge van de nieuwe wet, het bezoldigingsbesluit, enz. er in 1921 heel wat salariskwesties rezen tussen onze leden en de gemeentebesturen, en dat het tot oplossing brengen dezer kwesties ons heel wat werk bezorgde, gelijk blijken kan uit de korte verslagen onzer H.B.-vergaderingen in de Bode gepubliceerd. Herhaaldelijk moest de hulp van Mr. Mendels, van Gedeputeerde Staten en van de Minister worden ingeroepen, om de betrokken gemeentebesturen tot hun plicht te brengen.

Inzake een salariskwestie werd de Staat gedagvaard, en in een andere het Bestuur van een R.-K. biez. school te Gouda. Beide processen zijn nog aanhangig.

De grote malaise ten gevolge van de oorlog, die na een tijdperk van onnatuurlijke bloei in ons land, ook hier hand over hand gaat toenemen, neemt voor de ambtenaren in 't algemeen en voor de onderwijzers in 't bijzonder, een zeer dreigend aanzien aan. De geruchten, dat

de Regering voornemens zou zijn de ambtenaarssalarissen te verlagen, nemen steeds meer vaste vorm aan. Wij zullen ons, verenigd met de andere ambtenaren in het A.C.O.P., daartegen met alle kracht te weer hebben te stellen, wat ons betreft te sterker, omdat wij bij de laatste herziening lang niet verkregen hebben, wat wij met recht meenden te mogen eisen, en wat ons naar 't oordeel van alle geadviseerde lichamen ook naar billikheid toekwam.

De openbare School. Het spreekt vanzelf, dat na de nieuwe wet de openbare scholen aan nieuwe aanslagen bloot staat. Nu het niets meer kost, nieuwe scholen te stichten en te onderhouden, Staat en Gemeentebestuur moeten immers alles betalen, neemt het aantal gemoedsbezwaarden, die een eigen school wenssen schrikbarend toe. In **De Bode** toonden wij met de feiten aan, hoe lichtzinnig en roekeloos men hier en daar tot de stichting van bijzondere scholen overgaat.

Deze feiten brachten de Min. van Onderwijs er toe een noodwetje in te dienen, met de bedoeling dergelijke excessen te voorkomen. Hoewel dit wetje werd aangenomen, en zeker wel enige verbetering zal brengen, blijft het gevaar voor de Openbare School erger dan ooit dreigen. Met Volksonderwijs, Nut, N.O.G. en Hoofdenvereniging, troffen wij een overeenkomst, waarbij aan Volksonderwijs in hoofdzaak de bescherming der O. S. werd opgedragen.

Voor het vervolg zullen dus onze afdelingen zich in deze met Volksonderwijs hebben te verstaan. Waar geen afdeling van Volksonderwijs bestaat, traden wij in '21 nog herhaaldelijk op, teneinde de opheffing van Openbare Scholen te voorkomen. In de meeste gevallen echter zonder resultaat. In de verslagen der H.B.-vergaderingen wordt van een en ander herhaaldelijk melding gemaakt.

Positie van de Bond. Door onze aansluiting bij het A.C.O.P. heeft de Bond zijn stem in de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg, en geeft hij mede

advies in ambtenaarszaken, door de Regering bij deze Commissie aanhangig gemaakt.

Afzonderlijk advies gaven wij op verzoek van de Minister inzake diens ontwerp-regeling omtrent de wijze van uitbetaling der jaarwedden van de onderwijzers. We mochten konstateren, dat een aantal verbeteringen door ons aangegeven in het Kon. Besl. werden opgenomen.

Ook enkele gemeentebesturen en andere lichamen verzochten ons advies omtrent organisatie van 't onderwijs, en ook de Minister gaf herhaaldelijk blijken, ons als adviserende vakvereniging te willen erkennen.

Verwondering baarde het ons dan ook, dat de Inspecteur van het L. O. in de inspectie Arnhem, weigerde twee onzer Hoofdbestuurders, JOOSSE en LAMERS, te woord te staan, toen hem bleek, dat zij met hem wensten te spreken over een dreigend ontslag van een onderwijzer in zijn distrikt.

Over zaken, personen betreffende, wenste hij niet met „derden” te spreken.

Het gelukte ons deze zaak ook in de Tweede Kamer in bespreking te krijgen. De Minister zegde toe, de inspecteurs te zullen mededelen dat hij er niet alleen geen bezwaar in ziet in dergelijke gevallen de vertegenwoordigers ener vakvereniging als pleitbezorgers van een onderwijzer te ontvangen, maar dat naar zijn oordeel op die wijze een bevredigende oplossing ener hangende kwestie zal kunnen worden bevorderd. (Bode 7 Maart 1922).

De heer Desertine zal hieruit kunnen zien, dat zijn hoogste chef een andere behandeling der vakverenigings-vertegenwoordigers wenst, dan hij zich meende te kunnen veroorloven.

Gehuwde onderwijzeressen. Hoewel wij meenden, dat na 't ontslag van Mevr. Keus—de Bruyn, te Katwijk, in ons vorig verslag genoemd, en de zeer duidelijke beslissing van de Minister in deze, de gehuwde onderwijzeres aan de welwillendheid der gemeentebesturen was overgeleverd, zijn wij blijven protesteren, wanneer gevallen van ontslag wegens huwelijk bij ons werden aangebracht, en niet zonder sukses. Een ontslag op die grond

van een onderwijzeres in Limburg werd door Ged. St. vernietigd, en eveneens het ontslag van mevr. De Vlieger, te Haarlemmerliede. Het gem. best. van Haarlemmerliede ging in beroep bij de Kroon, en bij 't afdrucken van dit verslag bereikte ons het bericht, dat dit beroep is afgewezen, en mevrouw De Vlieger dus is gehandhaafd. Wij kunnen deze bekering van Min. de Visser natuurlijk niet anders dan van harte toejuichen, te meer daar de overwegingen absoluut en ondubbelzinnig zijn.

Pensioenen en Wachtgelden. Sedert we toetraden tot het A. C. O. P. voeren we de aktie inzake de pensioenwetten, door middel van dit Comité. In verband met de aanhangige pensioenwet, en de wet op de Rechtstoestand der ambtenaren, werden in 1921 verschillende kongressen en demonstratieve vergaderingen belegd, waarin onze eisen inzake deze materie werden bepleit. De nieuwe pensioenwet kwam tot stand, met verschillende verbeteringen en.... het premievrij pensioen. Echter, de Eerste Kamer maakte bezwaren, vooral tegen dat „premienvrije“, en tegen ieders verwachting in, verwierp zij de wet. Een nieuw ontwerp, door de Regering ingediend, waarbij het in de toekomst mogelijk zal zijn weer premie te heffen, passeerde opnieuw de Tweede Kamer. Vermoedelijk zal nu de Senaat inschikkelijker zijn, maar 't ligt voor de hand, dat 't nu heel wat moeite zal kosten de premievrijheid te handhaven. Het A. C. O. P. blijft natuurlijk op z'n post, maar ten slotte, de Regering beslist, en van haar is niet veel goeds in deze te wachten.

De zogenaamde oude weduwen, die indertijd verzuimd hadden zich tijdig voor pensioen aan te melden, hadden daardoor hun recht op pensioen verloren. In samenwerking met andere onderwijzersverenigingen wisten wij te bewerken dat een wetje werd ingediend en aangenomen, dat ook deze oudjes opnieuw pensioenrecht gaf. Voorzover hun namen en adressen ons bekend waren, zonden wij ze een aanschrijving, nu ten suodigste aan het Dept. van Financiën van hunne aanspraken te doen blijken.

In een groot aantal persoonlijke kwesties inzake pensioen en wachtgeld gaven wij advies. Een enkele maal

traden wij of onze rechtskundige adviseur voor betrokkenen op bij de Raad van State.

Samenwerking met andere verenigingen. Inzake pensioenen, rechtstoestand, salariëring enz., in één woord alles wat de belangen van het overheidspersoneel betreft, werkten we in 1921 samen met het A. C. O. P.

We bleven in 1921 aangesloten bij: de Ver. tot vereenvoudiging van onze schrijftaal, 't Centraal Genootschap voor Kinderherstellings- en Vakantiekolonies, 't Centraal-Buro voor Sociale Adviezen, De Nederlandsche Bond voor Kinderbescherming, 't Schoolfonds voor Schipperskinderen „Schuttevaer” en bij de beweging inzake de School en de Drankbestrijding. Vereniging voor paedagogie. Vereniging tot bestrijding en verdringing van Prikkellektuur, 't Internationaal Buro voor Onderwijzers-verenigingen en de Paedagogiese Bibliotheek.

Inzake de Openbare School werkten we samen met Volksonderwijs, Nut, Hoofdenvereniging en N. O. G., en inzake Voorbereidend onderwijs, met dezelfde combinatie, waarbij zich nog enige andere aansloten.

Bij referendum werd een voorstel van het H.B. om f 2000 beschikbaar te stellen voor de stakende metaalbewerkers aangenomen. (Zie Bode no. 42, 1921).

We steunden een adres inzake spellingvereenvoudiging, van de „Vereniging tot vereenvoudiging van onze Schrijftaal.”

Met N.V.V. en A.N.V. demonstreerden we mee tegen gezinsloot op het Kongres van 16 Jan. 1921.

JOOSSE, LAMERS en v. ASSEN vertegenwoordigden het H.B. op het Congres voor Kinderbescherming te Brussel 18—11 Julie 1921, en met de Hoofdenvereniging en N.O.G. bleven we gelden inzamelen voor de noodlijdende Oostenrijkse onderwijzers.

Verschillende opdrachten aan 't Hoofdbestuur. De door de Algemene Vergadering aan 't Hoofdbestuur gegeven opdrachten werden nagenoeg alle geheel of gedeeltelijk uitgevoerd. Kort voor de Alg. Verg. '21, werd aan alle afdelingen een circulaire verzonden met uitvoerige me-

dedelingen daaromtrent. Het lijkt ons overbodig een en ander hier nog eens te herhalen.

Ledental.

	aïd.	m. l.	vr. l.	Totaal
1 Jan. 1921:	188	5236	3812	9048
1 Jan. 1922	187	5111	3710	8821

Gelijk deze cijfers aantonen zijn we dus teruguitgegaan, een verschijnsel van malaise, dat we in alle vakverenigingen over 1921 kunnen waarnemen, dat ons echter niet behoeft te veronrusten, als al onze leden hun plicht doen en er voor zorgen dat ieder niet aangesloten onderwijzer behoorlijk wordt bepropageerd en in kennis gesteld wordt met het werken van onze Bond, met de grote dingen die hij in 't verleden tot stand bracht, en de grote taak die hem in de toekomst nog wacht. Een krachtige organisatie is meer dan ooit nodig, niet alleen om nieuwe verbeteringen tot stand te brengen, maar vooral ook om te behouden wat wij reeds verkregen.

Andere zaken. Ten behoeve van een behoorlijke funktionering onzer drukkerij schreven wij uit een obligatielening van f 40.000, met garantie van de Bond voor rente en aflossing, die zeer spoedig voltekend werd.

Tegen het wetsontwerp voor lichamelijke opvoeding, dat een zeer sterk militaristies karakter droeg, voerden wij een krachtige aktie. Het bracht 't niet verder dan tot een afdelingsverslag, dat vernietigend was.

Inzake de leerplichtwet zonden wij een adres aan de Tweede Kamer, d.d. 7 April 1921 (Bode no. 15). De nieuwe leerplichtwet kwam tot stand met vele door ons gewenste verbeteringen.

Een adres inzake Bewaarschoolonderwijs werd d.d. 4 April 1921 aan de Tweede Kamer verzonden (Bode no. 16), nadat het ontwerp met vertegenwoordigsters uit onze groep Voorbereidende onderwijzeressen uitvoerig was besproken.

Bij het jubileum der Unie van Chr. Onderwijzers, 25-jarig bestaan, liet het H.B. zich vertegenwoordigen door

z'n voorzitter en sekretaris. De rede daar door onze voorzitter gehouden, joeg in Kristelijke kringen nog al wat stof op.

In de vergadering van de **Onderwijsraad** bracht LAMERS namens het H.B. mondeling advies uit, inzake de inhoud der akte van benoeming voor bijzondere onderwijzers.

Ingevolge het Besluit der Alg. Verg. 1920, stichtte het Hoofdbestuur het ouderorgaan „School en Huis“, Redakteur THIJSEN, dat in enkele maanden een aantal van pl.m. 8000 betalende abonnees verwierf.

Met vertegenwoordigers van enkele grote afdelingen werd de reorganisatie van het onderwijs besproken, en werden regelen vastgesteld omtrent de houding onzer afdelingen in deze.

Herhaaldelijk verleende het H.B. zijn tussenkomst in kwesties, gerezen tussen onderwijzers en hoofden, en gelukte het ons betere verhoudingen te scheppen, dikwijls met de medewerking van gemeentebesturen en andere autoriteiten. Ook daarvan vindt men in de verslagen der H.B.-vergaderingen in **De Bode** nadere mededelingen.

't Werken der afdelingen. Omtrent 't werken der afdelingen, volstaan we met 't volgende overzicht:

Voor de regeling betreffende het salaris:

Aalsmeer, Almelo, Amersfoort, Arnhem, Beemster, de Bilt, Bolsward-Wonseradeel, De drie Egmonden, Goor, Hoorn, Koog-Zaandijk-Westzaan, Loppersum, Putmerend, Rheden, Zandvoort.

Voor betere beloning van 't handwerk- en vak-onderwijs:

Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Beemster, Bellingwolde-Wedde, de Bilt, Bolsward-Wonseradeel, Doetinchem, De drie Egmonden, 's-Gravenhage, Groningen, Hengelo (G.), Hoeksche Waard, Kampen, Koog-Zaandijk-Westzaan, Krommenie-Uitgeest, Leeuwarden, Leiden, Oos-

terbeek, Purmerend, Rhenen, Schiedam, Sellingen, Utrecht, Vlaardingen, Wormerveer, Zandvoort, Zutphen, Zwolle.

Voor de vrijheid van optreden der onderwijzers als staatsburger kwamen op:

Apeldoorn, de Bilt, Haarlem, Zwolle.

Voor de invoering van verplichte gereglementeerde schoolvergaderingen voerden aktie:

Amsterdam, Beerta, de Bilt, De drie Egmonden, Erumen, Hengelo (O.), Hoeksche Waard, Koog-Zaandijk-Westzaan, Leiden, Loppersum, Veendam, Vlaardingen, Vlissingen, Wildervank, Wormerveer.

Voor afschaffing van 't ambulantisme:

Amsterdam, Arnhem, Capelle o/d IJssel, Delft, De drie Egmonden, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Helder, Kampen, Leeuwarden, Leiden, Wormerveer, Zutphen.

Voor gelijke invloed van alle leerkrachten aan de school werkten:

Aalsmeer, Amsterdam, Beemster, Beilingwolde-Wedde, Delft, De drie Egmonden, Emmen, 's-Gravenhage, Groningen, Hengelo (G.), Hoeksche Waard, Hoorn, Leiden, Schiedam, Zwolle.

Voor kindervoeding en -kleding, of voor verbetering van de reeds getroffen maatregelen werd gewerkt door:

Amsterdam, Arnhem, Beemster, 's-Gravenhage, Groningen, Harlingen, Koog-Zaandijk-Westzaan, Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Oosterbeek, Schoten, Zeist.

Voor verbetering der schoolgeldregeling ageerden:

Amersfoort, Amsterdam, de Bilt, Emmen, 's-Gravenhage, Groningen, Hengelo (G.), Kampen, Leiden, Marum, Oosterbeek, Vlissingen, Zandvoort, Zeist, Zutphen.

Voor propaganda voor dogma-vrij onderwijs:

's-Gravenhage, Groningen, Hoeksche Waard, Kampen, Rheden, Rhenen, Schiedam, Wolvega, Zeist.

Algemene inrichting:

Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Delft, De drie Egmonden, Enkhuizen, Enschedé-Lonneker, 's-Gravenhage, Groningen, Hoeksche Waard, Kampen, Koog-Zaandijk-Westzaan, Leeuwarden, Lemsterland, Veendam, Vlaardingen, Zutphen, Zwolle.

Aanstellen van meer leerkrachten:

Aalsmeer, Amersfoort, Delft, Hoeksche Waard, Kampen, Leeuwarden, Lemsterland, Schoten, Uithuizermeeden, Veenhuizen-Norg, Zutphen, Zwolle.

Betere voorziening leermiddelen:

Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, De drie Egmonden, Groningen, Kampen, Lemsterland, Nijmegen, Schoten, Winterswijk.

Zevende leerjaar:

Aalsmeer, Almelo, Amsterdam, Arnhem, Delft, Enschedé-Lonneker, Groningen, Hengelo (G.), Hengelo (O.), Hoeksche Waard, Land van Heusden en Altena, Leiden, Noord-West-Veluwe, Schoten, Sliedrecht, Utrecht, Veendam, Vlaardingen, Winschoten, Zeist.

Herhalingsonderwijs :

Amsterdam, Arnhem, Beemster, Emmen, Enkhuizen, Groningen, Hengelo (G.), Leeuwarden, Leiden, Lemsterland, Rheden, Schoten, Sliedrecht, Utrecht, Veendam, Vlaardingen, Winschoten.

Voor onderwijs aan zwakzinnigen :

Delft, Kampen, Nijmegen, Schoten, Winschoten, Zeist.

Voor onderwijs van bijzondere aard :

Delft, Kennemerland, Leiden.

Voorbereidend onderwijs :

Amsterdam, Arnhem, Enschede-Lonneker, Haarlem, Kampen, Leiden.

Kleiner klassen :

Amsterdam, Arnhem, Delft, 's-Gravenhage, Hoeksche Waard, Leiden, Lemsterland, Nijmegen, Schoten, Utrecht, Zutphen, Zwolle.

Verbetering vakanties :

Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Arnhem, de Bilt, Doetinchem, Dokkum, Emmen, Enkhuizen, Enschede-Lonneker, 's-Gravenhage, Groningen, Hengelo (G.), Hengelo (O.) Hoeksche Waard, Kampen, Koog-Zaandijk-Westzaan, Schiedam, Uithuizermeeden, Utrecht, Veendam, Zandvoort, Zutphen, Zwolle.

Schoolpausen :

Almelo, 's-Gravenhage, Schiedam, Schoten, Veendam.

Schoolbibliotheken :

Amsterdam 's-Gravenhage, Nijmegen, Winschoten.

Schoolartsen :

Koog-Zaandijk-Westzaan, Noordwolde, Nijmegen, Rhenen, Veendam, Vlaardingen, Voorst, Wolvega.

Schoolbaden :

Doetinchem, Enschede-Lonneker, Schoten.

Inrichten lokalen enz. :

Amersfoort, Amsterdam, Koog-Zaandijk-Westzaan, Leiden, Lemsterland, Neede.

Strijd tegen 't bioskoopkwaad :

Nijmegen, Zutphen.

Inrichten Vakantiekinderfeest :

Amsterdam, Arnhem, 's-Gravenhage, Groningen, Harlingen.

Inrichten St. Nikolaas-feest :

Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Arnhem, Beerta, de Bilt, Capelle o/d IJssel, Deventer, Geldermalsen, 's-Gravenhage, Haarlem, Hoeksche Waard, Hoeksche Waard (O. D.), Kampen, Kennemerland, Land van Heusden en Altena, Leeuwarden, Schoten, Zandvoort, Zutphen.

Hoofdakte :

Amsterdam, Groningen.

Bijakten :

's-Gravenhage, Winschoten.

Onderricht aan volwassenen:

Arnhem, Enschede-Lonneker, Haarlem, Land van Heusden en Altena, Schoten.

Verkiezingen :

Hoogezand-Sappemeer.

Meibeweging:

Aalsmeer, Amsterdam, 's-Gravenhage, Leeuwarden, Schagen, Schoten.

Samenwerking met Bestuurdersbonden :

Aalsmeer, Delft, De drie Egmonden, Emmen, 's-Gravenhage, Haarlem, Kampen, Schagen, Schoten, Vlissingen, Winterswijk.

Leeszalen en Bibliotheken :

Amsterdam, Bolsward-Wonseradeel,
Delft, Harlingen, Hoogezand-Sappemeer,
Hoorn, Kampen, Leeuwarden, Leiden,
Veendam, Zalt-Bommel, Zandvoort, Zwolle.

Hoger onderwijs buiten de Universiteiten:

Amersfoort, Delft, 's-Gravenhage, Leeu-
warderadeel, Veendam, Zutphen.

Oprichten en steunen, afd. Volksonderwijs:

Helder, Hoeksche Waard, Kennemer-
land, Nieuw-Helvoet, Oosterbeek, Rhe-
den, Wolvega.

**Oprichten en steunen, afd. van het Centraal Genoot-
schap van Kinderherstellings- en Vakantiekolonies:**

Bellingwolde-Wedde.

Aangesloten bij de plaatselijke bestuurdersbonden:

Aalsmeer, Emmen, 's-Gravenhage, Haar-
lem, Kampen, Schagen, Winterswijk.

Vele andere zaken kwamen natuurlijk nog in de afdel-
ingen en bij het H.B. aan de orde. Voor blangstellenden
verwijzen we daarvoor naar de verslagen der H.B.-ver-
gaderingen en afdelingsverslagen in **De Bode**.

Toch mogen we niet zeggen dat de zaken in de Bond
op 't ogenblik gaan zoals wij ze zouden wenschen. De af-
delingsverslagen wijzen op het zeer slechte bezoek der
huishoudelijke vergaderingen, en op de weinige belang-
stelling der leden voor de zaken die des Bonds zijn.

Meermalen bleken afdelingen moeite te hebben hun be-
stuur aan te vullen. Inlichtingen door het H.B. gevraagd,
kwamen niet zo vlot in als wel gewenst was, kortom, er
heerst ook in onze Bond een algemene malaise.

De oorzaak ligt voor een deel in ontmoediging. Het
gaat velen niet vlug genoeg. De geweldige aktie inzake
de salariëring gevoerd, die een voortdurende spanning
tengevolge had, wordt gevolgd door een tijdperk van
reaktie.

Wij waarschuwen. Is er reaktie bij onze leden, die hun

aktiviteit verslapt, er is ook reaktie bij de Regering, bij de Overheid, die er op zint terug te nemen, wat zij in een ogenblik van schijn-demokratie heeft gegeven. Reaktie op 't gebied der salariëring, reaktie ook in andere zin, o.a. wat betreft onze zelfstandigheid. Het Rijksschooltoezicht vooral, dat meerdere macht kreeg in schoolzaken, blijkt voor een deel van elke demokratiese opvatting gespeend. Wat wij op het hoofdschap veroverden, dreigt hier en daar aan de inspektie verloren te gaan.

Kollega's, wij moeten oppassen.

Wij moeten meer dan ooit zorgen voor een krachtige, eensgezinde Bond, het onderwijsbelang eist dit, het onderwijsbelang vordert het meer dan ooit.

Toonden wij krachtig te zijn in onze aanvallende positie, we zullen 't niet minder moeten wezen in het defensief.

Op dus, kollega's. Eensgezind ten strijde, voor het onderwijs, en voor een vrije behoorlijk bezoldigde onderwijzer.

J. J. LAMERS,

Amsterdam, Jan. 1922.

Alg. Sekretaris.

Tussenkoms van 't Hoofdbestuur.

Zij, die in netelige gevallen tussenkoms van 't Hoofdbestuur wens, kunnen zich daartoe tot 't Algemeen Sekretariaat wenden, maar moeten tevens onmiddellik mededeling doen aan 't Hoofdbestuurslid, tot wiens ressort hun afdeling behoort, en aan de Sekretaris van hun Afdeling.

10 %

DOET

10 %

steeds uwe inkoop van

**Manufacturen
Fournituren
Lingerie
Tricotage
Huishoud-
goederen**

**in het van ouds bekende
MANUFACTUREN-MAGAZIJN**

DE VIER VRIEZEN

**56 Utrechtschestraat 56
AMSTERDAM.**

Leden Bond van Nederlandsche Onderwijzers
genieten 10% korting.
Behalve bij uitverkoop
en reclamedagen.

10 %

10 %

VOGELPOELTJE.

Koninklijk Zoölogisch Genootschap

„NATURA ARTIS MAGISTRA”

AMSTERDAM.

**SCHOOLKINDEREN
BUITEN AMSTERDAM**

woonachtig, worden toegelaten op schriftelijke aanvraag van het Hoofd der School tegen 25 cts. per kind, terwijl voor het Aquarium toegangsbewijzen ad. 10 cts. bij den portier aan den Hoofdingang verkrijgbaar zijn.

Deze verminderingen zijn echter alleen van toepassing op de schoolkinderen, ten getale van minstens tien, niet op de geleiders. Geïllustreerde gids met platte grond van den tuin verkrijgbaar.

**ONDERWIJZERS EN
ONDERWIJZERESSEN,**

werkzaam in de Gemeente Amsterdam, kunnen introductiekaarten verkrijgen ad. f 5.— onder overlegging van de acte Lager Onderwijs en van een schriftelijke verklaring van het Hoofd der Openbare of Bijzondere School dat de belanghebbende als zoodanig werkzaam is. De toegang tot het Genootschap geschiedt evenwel onder eenige beperkende bepalingen, welke bepalingen ten kantore van het Genootschap verkrijgbaar zijn.

Levensverzekering- Maatschappij

OPGERICHT IN 1863 DOOR HET N. O. G.
Verz. kap. f 25,500,000,- Verz. rente f 913,000,-
Reserves f 8,000,000,- Prod. in 1921 f 4,683,381,-
Deze Maatschappij is goedkoop en solied.
Toezicht door de Deelhebbers.

Leeftijd.	Gewone Verzekering Jaarpremie v. f 1000 uitkeering bij overl.	Gem. Verzekering.		IDEAAL TARIEF		
		Jaarpremie v. f 1000 uitkeering op be- paalden leeftijd of bij vroeger overlij- den.		Jaarpremie voor een uitkeering van f 1000 op een bepaalden datum. Bij vroeger overlijden van den verze- kerde houdt de premiebetaling op en wordt bovendien een tijdelijke jaarlijksche rente van 10 pCt. van het kapitaal uitgekeerd vanaf den datum van overlijden tot den dag waarop de vaste uitkeering geschiedt		
		op 60 j. of bij vroeger overlijden	op 65 j. of bij vroeger overlijden	Uitkeering op 55 jaar	Uitkeering op 60 jaar	Uitkeering op 65 jaar
20	f 12.90	f 17.80	f 15.80	f 24.50	f 22.20	f 21.30
30	- 17.—	- 25.—	- 22.20	- 35.10	- 30.30	- 27.70
40	- 24.30	- 42.80	- 35.—	- 63.—	- 48.60	- 41.50

Premies zonder aandeel in de winst ongeveer 8% lager!

Levens-, Renten-, Spaar- en Invaliditeits-Verzekeringen.
Spaarbrieven! — Stortingen vanaf f 1.50 per maand.

**De Maatschappij is zuiver onderling, staat geheel los
van elke vakvereeniging en is voor ieder toegankelijk.**

Raad van Toezicht:

Dr. J. DU SAAR, Mr. J. H. THIEL en C. D. VAN VLIET.

Directeuren: J. GROOTEN en Dr. C. DORSMAN.

Het Kantoor is gevestigd te Amsterdam, Prinsengr. 963, Tel. 4512 N.

Kantoor geopend van 8½-2½ en van 2-5. Zaterdags tot 2½ uur.

ZIE OOK PAG. 2 VAN DEN OMSLAG.

DRIE EN TWINTIGSTE JAARVERSLAG

van de Ondersteuningskommissie.

In het jaar 1921 wendden 83 kollega's zich één of meer-malen tot de O.K. om hulp.

Naar aanleiding daarvan werd 25 maal steun verleend en 44 voorschotten verstrekt. Dit laatste getal is beduidend minder dan 't vorig jaar. Ook werd meer terugbetaald dan voor nieuwe voorschotten nodig was, wat nog in geen jaar het geval is geweest. Oorzaak zal wel zijn de vele voorschotten, die op tegoedzijnd salaris verleend moesten worden en die nu zoetjesaan terugkomen.

Ook dit jaar is weer vrij veel afwijzend beschikt: 25 maal. Dit zijn gewoonlijk kollega's, die in de O.Kas een „gewone” voorschotbank willen zien. De eis is nog steeds: „tijdelijke financiële moeilijkheden zonder eigen schuld ontstaan” en daaronder valt niet de installatie bij een huwelijk, waarvoor nog al eens wordt aangeklopt. Mogelijk en wenselijk komen we nog eens zo ver, dat voor dergelijke doeleinden op billike voorwaarden voorschotten verstrekt kunnen worden.

Uitstel van afbetaling werd 29 maal toegestaan, 8 aanvragen werden ingetrokken en 2 aanvragers naar elders verwezen.

Tegen 2 besluiten beriep men zich op 't Hoofdbstuur. In beide gevallen ging dit akkoord met de O.K.

In enkele gevallen werd samengewerkt met 't O.F. van 't N.O.G. Eén bij ons afgewezen ging 't bij 't O.F. proberen, doch werd (volgens afspraak) op die grond ook daar afgewezen.

Slechte betalers veroorzaken nog steeds veel moeite. Van één werd met sukses de borg aangesproken; twee anderen moesten onze advokaat „in handen” gegeven worden.

Enige voorschotten werden als oninbaar afgeschreven (spoorloze verdwijning, overlijden, enz.), enkele andere in steun veranderd.

Tans zijn nog lopende 112 voorschotten, tegen 161 verleden jaar, met een totaal tegoed van f 22.316.83.

Tot de oude getrouwen blijft de U.O.T. behoren. Zij geeft altijd schitterend spel. Waarom nodigen de afdelingen haar niet veel meer uit? Een genotvolle avond is verzekerd en de propagandistische waarde is ook lang niet gering. De U.O.T. ziet niet tegen lange reizen op. Delfzijl en Hellevoetsluis bijv. zijn reeds meermalen door haar „bediend”.

Sluiten wij onze zakelijke mededelingen over het werk der O.K. in 1921 met 't volgende

FINANTIEEL OVERZICHT.

Inkomsten.

Saldo 1920	f 2.296,17
Uit de Alg. Kas	„ 3.000,—
Uit de Afdelingskassen	„ 548,87
Jaarl. bijdragen	„ 801,95
U. O. T.	„ 340,20 ^s
Terug op voorschotten	„ 13.829,77 ^s
Rente van voorschotten	„ 342,92 ^s
„Dubbeltjeskaarten”	„ 1.393,06
Rente spaarbank.. .. .	„ 74,85
Uit dank	„ 25,10
Diversen	„ 192,30 ^s
	f 22.845,21

Uitgaven.

Steun bij z'ekte	f 4.668,35
Steun nagelaten betrekkingen	„ 638,12
Voorschotten	„ 11.446,76
Reis- en verblijfkosten	„ 76,25
Buro-kosten.. .. .	„ 344,72 ^s
Oninbare voorschotten	„ 749,72
Teveel betaald teruggezonden	„ 76,62 ^s
Diversen.. .. .	„ 8,50
Saldo in kas 31 Des. 1921	„ 4.836,16
	f 22.845,21

Namens de Ondersteuningskommissie,

J. L. SNOEK, Sekretaris.

WIJ HADDEN HET VOORRECHT

TIENTALLEN PIANO'S

af te leveren aan onderwijzers en onderwijzeressen door het geheele land.

Weet U waaraan wij dat hebben te danken? Allereerst daaraan, dat wij getoond hebben dat zoo noodige *vertrouwen* waardig te zijn. Daarbij stellen wij **lage** prijzen, terwijl **garantie-verplichtingen** prompt nagekomen worden.

Levering franco door het geheele rijk. Desgewenscht gemakkelijke betaling. Aannemelijke voorwaarden voor *verhuur* (ook van nieuwe instrumenten), met recht van koop.

BEZICHTIGT ONZE MAGAZIJNEN.
BIJ KOOP VERGOEDING SPOORKOSTEN.

D. ANSINGH & Co.

Opgericht 1875

ZWOLLE

Opgericht 1875

Geregelde keuze in 150 nieuwe Piano's en Orgels. Mooie tweede handsche Instrumenten.

ONDERSTEUNINGS KOMMISSIE.

S. LEVÉE, Voorzitter, Utrecht.

J. L. SNOEK, Sekretaris, Utrecht (Waldeck Pyrmontkade 2).

Mej. A. W. BERNHARDT, Penningmeester, Utrecht (Tulpsstraat 21bis).

Gedelegeerde van 't Hoofdbestuur; C. MOERMAN, Hilversum.

N.B. Alle aanvragen, ook die om uitstel van betaling, *uitsluitend* te richten tot de Sekretaris. Alle aanvragen om „dubbeltjeskaarten” en intekenlijsten en alle geldzendingen *uitsluitend* te richten tot de penningmeesteres. Op aangeteekende brieven s.v.p. te vermelden: *Bijkantoor Sweelinckstraat*. Zij is aangesloten bij de Post-Cheque- en Girodienst onder No. 9173.

DE BODE.

Orgaan van de „Bond van Nederlandsche Onderwijzers”. Verschijnt elke week en wordt *gratis aan alle leden toegezonden*. Alle leden blijven zodoende voortdurend op de hoogte van 't gehele Bondsleven.

De aanvankelijke oplaag van *acht honderd eksemplaren* is tans tot bijna **tien duizend eksemplaren** geklommen.

Indien iemand nader kennis met ons orgaan wil maken, worden op *aanvraag aan 't Redaktie-Bureau* gaarne enkele proefnummers gezonden.

Redaktie en Administratie van DE BODE.

Buro: Constantijn Huygensstraat 118, Amsterdam.

Interkommunale Telefoon No. Zuid 1543.

J. EK, Hilversum, Gysbrecht v. Amstelstraat 40.

J. J. LAMERS, Amsterdam, Bilderdijkkade 16.

TH. J. THIJSSSEN, Amsterdam, Laing's Nekstraat 34.

„Volksonderwijs”.

Wordt lid; helpt ons afdelingen stichten.

Meldt U aan bij, of vraagt inlichtingen aan, de Alg. Sekr.

KLAAS DE VRIES.

Alexander Boerstraat 13, - Amsterdam.

„De Tijdgeest”

M. G. OUDKERK.

BILDERDIJKSTR. 69-81

KINKERSTR. 39-43

RAADHUISSTR. 52

TAPIJTEN **BEDDEN**

:: MEUBELN ::

LINOLEUMS **VITRAGES**

GORDIJNSTOFFEN

GROOTSTE SPECIAALZAAK VAN NEDERLAND

Het is Uw belang alvorens te koopen
EERST bij ons te informeeren.

Wij geven U alle gewenschte inlichtingen

Manufacturen

Lingeries

Tricotages

ENORME SORTEERING

Bondsleden bovendien op onze prijzen nog

5% Reductie

JAARVERSLAG OVER 1921

van het

Centraal Bureau voor Onderwijsadviezen.

Door de L. O. wet 1920 met z'n bijbehorende Koninklijke besluiten zijn verschillende zaken, 't onderwijs betreffende, voortaan landelijk geregeld, die vroeger bij gemeentelijke verordening werden vastgesteld. Wij noemen b.v. salarissen, verlof bij ziekte, dienstplicht en zwangerschap, uitbetaling van de salarissen, allerlei regelingen, die plaatselijk ver uiteenliepen, en voor de afd. v. d. Bond gelegenheid gaven voor voortdurende acties. Wanneer we daarnaast wijzen op de afschaffing van 't ambulante, dan zijn daarmee enige kwesties genoemd, waarvoor 't Centr. Buro in 't afgelopen jaar (en ook in de komende jaren) minder materiaal had te verschaffen.

Tegenover deze vermindering van werkzaamheden bracht ook de nieuwe wet, met z'n vele kon. besluiten, uitleggingen, beslissingen, etc. een aantal kwesties, die opnieuw geregeld moesten worden; waardoor het aantal „adviezen”, dat in 1921 door 't Buro verstrekt werd, groter was dan in 't voorafgaande jaar.

Tevens zit aan de invoering van de nieuwe wet voor 't Buro deze moeilijkheid vast, dat 't groot aantal verordeningen, dat in de loop der jaren verzameld werd, groten-deels waardeloos is geworden, en door nieuwe vervangen moet worden.

Zo zijn in alle gemeenten door nieuwe vervangen de verordeningen, regelende,

a. 't onderwijs in 't algemeen, b. 't vervolgonderwijs, c. de schoolgelden, d. leerplannen, e. instructie, f. de schoolcommissie.

Terwijl voor enkele geheel nieuwe zaken verordeningen moesten worden vastgesteld.

Dubbel sterk gevoelen we in deze tijden 't gemis aan meewerkende korrespondenten. Veel moeite, tijd en kosten konden 't Buro gespaard worden, wanneer deze

nieuwe verordeningen ons geregeld werden toegezonden. We kunnen onze korrespondenten niet genoeg opwekken hun plichten in deze na te komen. De eerste jaren is in dit opzicht werk aan de winkel!

We blijven hopen.

In 1921 bereikten ons 424 verzoeken om materiaal, tegenover 384 in 1920. Doordat onze korrespondenten ons niet geregeld op de hoogte stelden en nieuwe verordeningen niet toezonden, moesten we de aanvragers 30 maal geheel teleurstellen, terwijl we in andere gevallen niet alle gevraagde gegevens konden verschaffen.

Van de 394 verzonden „adviezen”, gingen 15 naar autoriteiten, 14 naar andere verenigingen of Buro's, 19 naar partikulieren en 10 naar 't Buitenland, de rest naar de Bondsleden, -besturen en -redakties.

De voornaamste onderwerpen, waarover materiaal of inlichtingen werden verschaft, zijn:

Vervolgonderwijs, schoolvergaderingen, vakanties en schooltijden, schoolgeld, voorbereidend onderwijs, pensioen, salarissen bij 't voorb. ond. en buitengew. onderwijs, schooltoezicht, schoolreisjes, handwerkonderwijs, wet 1920, ouderkommissies, U.L.O., reorganisatie onderwijs, bioskoop, subsidies, onderwijs buitenland, enz.

Daartoe werden uit de Bibliotheek 215 zendingen gedaan.

Deze bevatten:

Brosjures en boeken	113 maal
Kranten en tijdschriften	93 „
Verordeningen, wetten, reglementen	64 „
Verslagen	18 „
Knipsels	10 „
door 't C. B. v. O. A. samengestelde overzichten	14 „

De bibliotheek groeit gestadig aan en bevat tans plm. 1600 brosjures en boeken.

't Aantal organen en tijdschriften is met enkele vermeerderd, w.o. een paar Franse en Belgiese.

Een drietal enquêtes werd ingesteld in 't binnenland

terwijl in 't buitenland een onderzoek werd gedaan naar de vakantie-regelingen en de wijze van hoofdenbenoeming.

De enquêtes in 't land stonden in de eerste plaats in verband met de gevoerde beperkingsaktie. Er werd 'n onderzoek ingesteld naar 't aantal geslaagden voor onderwijzer(es) en naar 't aantal leerlingen van en kandidaten voor de opleidingsinrichtingen. 't Resultaat werd in de Bode gepubliceerd en toegezonden aan Regering en Kamer en aan de dagbladen.

We verwijzen hiervoor naar een drietal artikelen in de Bode: „Het Onderwijzerstekort”, „Uitslag Voorjaars-eksamens” en „Onderzoek aantal kandidaat-onderwijzers in XX tabellen”.

't Resultaat van de enquête inzake „de hoofdenbenoeming”, werd gepubliceerd in enige Bodeartikelen, getiteld: „Ancienniteitsbenoeming”, „Hoofdenbenoeming Buitenland”. De laatste serie wordt in 1922 voortgezet.

De „hoofdenbenoemingen” baarden ons ook „inwendige” zorgen. De kollega's Roukema en v. d. Molen, beiden sedert jaren leden van 't Bureau, werden in de loop van dit jaar tot hoofd benoemd, en moesten daardoor voor 't lidmaatschap van de Bond en diens gevolg voor 't C. B. v. O. A. bedanken. Voor 'n instelling als 't Centraal Bureau is wisseling van leden gewoonlijk ongewenst; zeker is 't in de eerste tijd een verlies, en wanneer 't 'n lid betreft als kollega v. d. Molen — we doen hierbij niets te kort aan de verdiensten van koll. Roukema voor 't Buro — dan menen we te moeten spreken van 'n blijvend verlies. Hij toch heeft gedurende de kleine tien jaar, dat hij lid is geweest, zich geheel en al aan 't Buro gegeven op 'n wijze, die zeker zeldzaam is; terwijl hij tevens over capaciteiten beschikte, die hem uiterst geschikt maakten voor 't Buro.

Namens 't Buro zeggen we de koll. Roukema en v. d. Molen dank.

In de vacatures is door 'n samenloop van omstandigheden, in verband staande met 't op de Alg. Verg. van

1920 aangenomen voorstel inzake 't C. B. v. O. A., nog niet voorzien, zodat voor 1922 de samenstelling is:

A. A. N. DE BESTE en J. VAN DIJKE.
R. HOOGLAND voor 't Buro van Kinderbescherming.
J. J. LAMERS, Gedelegeerde van 't Hoofdbestuur.

Voor 't C. B. v. O. A.,

J. VANDIJKE, Sekretaris.

Zittinguren: Maandag, Woensdag en Vrijdagavond van 8—10 uur en Zaterdagmiddag van 2—5 uur.

REISKORRESPONDENTEN.

Binnenland. De bondsleden, die van dit middel om voordeliger in de vakanties uitstapjes te doen, willen gebruik maken, doen 't best, steeds enige tijd te voren aan de betrokken reiskorrespondent opgave te doen van de plannen, tijd van aankomst, de prijzen, die ze voor logies, maaltijd, enz. willen besteden. **Indien men antwoord verlangt, sluite men steeds daarvoor een postzegel in.** Wanneer in een afdeling leden zijn, die een gedeelte van hun woning wenssen te verhuren, dienen zij zulks tijdig aan de reiskorrespondent van hun afdeling te melden.

Kommissie voor Kinderlektuur.

Voor het resultaat van het werken der Kommissie zien men de in Desember 1918 verschenen vermeerderde druk van „aanbevolen boeken en recencies” (verkrijgbaar Bondskantoor 1e Const. Huygensstraat, prijs f 0.50).

Een nieuwe druk is in bewerking.

TH. J. THIJSEN, Voorzitter,

J. EK,

J. SOEDERHUYZEN, Sekretaris.

Pretoriusplein 24 hs., Amsterdam.

Soliede en goedkoop koopt men

in de Manufacturen-, Bedden-
en Tapijtmagazijnen
van

M. B. OUDKERK

alléén gevestigd:

1ste Oosterparkstraat 146-148-150

Telefoon Z. 4926.

Ruime sortering in:

Manufacturen, Dames-, Heeren- en Kinder-
ondergoederen, Tricot- en Jaergoederen,
Kousen, Vitrages, Dekens, Matrassen,
Linoleums, Ledikanten, enz.

Bondsleden genieten op alle
artikelen 10% korting.

VIJFDE JAARVERSLAG (1921)

van het

Bureau voor Kinderbescherming.

„We vertrouwen, dat de Minister wel tot subsidieverlening zal overgaan,” — schreven we aan het slot van het overzicht van de subsidie-aanvraag in het vorig jaarverslag. Aber, es hat nicht sollen sein. Ook op de onderwijsbegroting voor 1922 was weer geen subsidiepost voor het Bureau voor Kinderbescherming uitgetrokken. In het Voorlopig Verslag op de Staatsbegroting voor 1922 lezen we dan ook: „Verscheidene leden gaven uiting aan hun teleurstelling, dat op deze begroting nog geen subsidie uitgetrokken is voor het Centraal Bureau voor Onderwijsadviezen, gelijk het vorig jaar in uitzicht was gesteld. Zij drongen er op aan, dat zulks alsnog zou geschieden.” (We merken op, dat nog steeds door Kamrleden en de Minister het Centraal Bureau voor Onderwijsadviezen en het Bureau voor Kinderbescherming met elkaar verward worden, ondanks de uiteenzetting van Ossendorp in de 2de Kamer op 26 November 1919).

In de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag (uitgebracht 27 Jan. 1922) lezen we in antwoord hierop: „De toestand van 's Lands financiën noopt tot het in acht nemen van de uiterste spaarzaamheid. Dit heeft de ondergetekende weerhouden gevolg te geven aan verzoeken om nieuwe subsidiën op de begroting uit te trekken. Voor het Centraal Bureau voor Onderwijsadviezen kon hierop geen uitzondering worden gemaakt.”

Het Bureau zal het dus, voorlopig althans, zonder rijks-subsidie moeten doen. We betreuren deze beslissing ten z eerste.

Wat de werkzaamheden aangaat, op een hoogst enkele uitzondering na werd steeds voldaan aan het verstrekken van het gevraagde materiaal.

Een rapport hebben we dit jaar niet kunnen samenstellen: het ontbrak ons daarvoor aan de nodige gelden. We hebben niet anders kunnen doen, dan af en toe iets te publiceren in ons orgaan „De Bode” (o.a. over „De orga-

nisatie van voeding-en kleding in Amsterdam en in Utrecht" en „Openluchtscholen in Nederland en in het Buitenland.”)

Van 18—21 Julie werd in Brussel een Internationaal Kongres voor Kinderbescherming gehouden, waar ons Bureau door ondergetekende vertegenwoordigd was. De rapporten, die in verband met dat Kongres zijn samengesteld, bevatten een schat van gegevens uit bijna alle rijken der wereld en zijn een waardevol bezit. Dit Kongres heeft het bestaan gegeven aan „L'Association internationale de la protection de l'Enfance”, dat maandeliks een Bulletin uitgeeft met belangrijke gegevens betreffende Kinderbescherming uit de gehele wereld.

R. HOOGLAND.

Onderwijzers,

ORGANISEERT U

óók

Als Verbruikers

in de

Coöperatieve Verbruiksvereeniging

EIGEN HULP.

Vraagt inlichtingen:

**Kantoor JAN LUYKENSTRAAT 108
AMSTERDAM.**

Telefoon Zuid 430.

GRUNO RIJWIELEN

HOLLAND'S BESTE FABRIKAAT

===== AGENTEN OP ALLE PLAATSEN =====

Geïllustr. Prijscourant wordt op aanvraag gratis en franco
toegezonden door N.V. Rijwielenfabriek „Gruno”, Winschoten

VERSLAG
VAN HET
HERSTELLINGSOORD VOOR ONDERWIJZERS
TE LUNTEREN
OVER HET EXPLOITATIEJAAR 1921.

Aantal patiënten.

In de overzichtstabel, die hieronder is opgenomen, wijst kolom **a** het gemiddeld aantal patiënten per dag in de achtereenvolgende maanden van 1920 aan, kolom **b** dat in 1921, kolom **c** het aantal toegelatenen in 1921 en kolom **d** het aantal, dat in dat jaar vertrok.

OVERZICHTSTABEL.

Maanden	1920	1921	1921	1921
	a	b	c	d
Januari	27 à 28	32	14	11
Februari	33 à 34	37	12	5
Maart	39	39	21	18
April.	36	43	11	9
Mei	38	43 à 44	23	21
Juni	46	45 à 46	9	17
Juli	46	40 à 41	22	20
Augustus	45	40	16	21
September.	44	30	10	16
October.	38	31	8	7
November.	34	30	7	6
December.	30	31	7	5
	38	36	160	156

Zooals uit deze tabel blijkt, is het gemiddeld aantal patiënten per dag (pl.m. 36) geringer dan de laatste jaren.

Een tweede opmerkenswaardig verschijnsel is, dat in Maart reeds de groote toeloop begon, zoodat in April reeds enkele patiënten op plaatsing moesten wachten of van toelating afzagen. Daarentegen kon reeds in 't laatst van Juli aan alle aanvragen worden voldaan. Het aantal „zomervacantiepatiënten” was dit jaar veel kleiner dan andere jaren.

Verscheidene patiënten, die na de noodige stukken of inlichtingen ontvangen te hebben, niets meer van zich lieten hooren, werden van de aanvragenlijst geschrapt overeenkomstig de mededeeling in het vorige jaarverslag.

In 1921 werden in 't geheel 160 patiënten toegelaten, en wel 31 mannelijke en 129 vrouwelijke, dus ruim viermaal zooveel vrouwelijke als mannelijke patiënten.

Het aantal verpleegdagen bedroeg 13222; in 1920 was dit 13626.

Uit Amsterdam werden toegelaten 24, uit Rotterdam 31, uit Den Haag 25, uit Utrecht 6, uit Groningen en Arnhem 5, uit Leiden en Leeuwarden 3, uit Haarlem, Deventer en Vlissingen 2, de overigen uit kleinere plaatsen.

Behalve 87 in functie zijnde onderwijzers(essen) bij het openbaar onderwijs, werden 9 collega's bij het bijzonder onderwijs toegelaten. Verder: 12 echtgenooten, 17 bewaarschoolhouderessen en 2 familieleden van dezen, 7 onderwijzeressen in de nuttige handwerken, 2 leeraren M. O., 5 gepensioneerde collega's en 19 naaste verwanten van onderwijzers(essen), waaronder één van een collega bij het bijzonder onderwijs.

Resultaten en duur van verblijf.

Van de 156 patiënten, die het H. O. in 1921 verlieten,

bleven er 14 te kort, om gunstige resultaten van de verpleging te mogen verwachten, terwijl 6 na korteren of langeren tijd ongeschikt bleken te zijn voor sanatorium-verpleging.

Van de overigen zijn er 18 hersteld, 39 veel verbeterd, 64 verbeterd en 14 niet verbeterd vertrokken.

Aan eenige patiënten moest bedrust voorgeschreven worden; overigens was de toestand der patiënten in 1921 over het algemeen gunstig.

Eén der patiënten overleed.

Korter dan een halve maand bleven 19 patiënten, 15 à 30 dagen 27, 1 à 2 maanden 39, 2 à 3 maanden 24, 3 à 4 maanden 18, 4 à 5 maanden 8, 5 à 6 maanden 5, 6 à 7 maanden 3, 7 à 8 maanden 6, 8 à 9 maanden 1, 9 à 10 maanden 2, 10 à 11 maanden 2, terwijl 1 patiënt ruim 1½ jaar en 1 patiënt bijna 2 jaar verpleegd was geworden.

Gemiddeld bedroeg de duur van het verblijf ruim 2½ maand.

Aard der ziekten.

In 1921 werden o.a. toegelaten:

- a. 19 zenuwlijdende onderwijzers en 26 zenuwlijdende onderwijzeressen;
- b. 8 onderwijzers en 59 onderwijzeressen, die aan andere ziekten leden;
- c. 0 zenuwlijdende mannelijke en 5 zenuwlijdende vrouwelijke familieleden van onderwijzers(essen).
- d. 2 mannelijke en 26 vrouwelijke familieleden, die aan andere ziekten leden.

Verder 5 Oostenrijksche onderwijzeressen, die aan ondervoeding leden, of van de gevolgen eener operatie niet of moeilijk konden genezen in Oostenrijk.

Commissie van Beheer.

Den 1sten Januari 1921 traden volgens rooster af de leden F. L. Ossendorp en J. v. d. Bijl. Beiden werden herbenoemd.

Den 1sten Januari 1922 moeten de leden M. Mieras Jr. en P. W. Akkerman aftreden.

De C. v. B. vergaderde in 1921 viermaal: in Januari in Den Haag, in Februari met den Raad van Commissarissen in Amsterdam en in Maart en September in het Herstellingsoord te Lunteren.

In de functieverdeeling kwam geen verandering.

Verplegend personeel.

Den 1sten April werd Zuster Verboom, die wegens huwelijk ontslag had gevraagd, vervangen door Mej. L. v. Breemen en deze den 26sten Mei door zuster Batelaar, die voorlopig tijdelijk werd aangesteld.

De pensioensverhooging, in het vorig jaarverslag vermeld, werd gesloten bij de Utrechtsche levensverzekeringmaatschappij.

Salaris- en pensioenregeling.

Het aanvangssalaris der directrice werd op *f* 1200 gesteld, dat der gediplomeerde verpleegster op *f* 900, dat der ongediplomeerde verpleegster en huishoudster op *f* 600, dat der stopster en hulphuishoudster op *f* 400.

Allen zullen 3 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 genieten.

Alles boven volledige verpleging. Allen hebben recht op 4 weken vacantie en *f* 2.50 per dag vacatiegeld; ook bij ziekte buiten het H. O. *f* 2.50 per dag.

Zoo noodig ontvangen ze de volledige verplegings- en eventueel operatiekosten in een ziekenhuis.

Bovendien hebben ze recht 2 weken een logée op 't H. O. te hebben, de tegenwoordige directrice nog 4 weken.

De pensioenregeling (zie vorig jaarverslag) zal binnenkort weer worden herzien.

Gebouw en terrein.

De toestand der gebouwen en van den inventaris is goed te noemen. Veel moest worden vernieuwd. De electricificatie van het gebouw heeft ondanks de groote zorg, waarmee deze geschiedde, heel veel timmer-, wit- en verfwerk met zich mee gebracht. Nu is alles echter weer in behoorlijken staat.

Met den werktuin, voor ontspanningsarbeid ingericht, is het dit jaar niet zoo gegaan, als we gehoopt hadden.

De langdurige droogte, die zich op de hooge gronden sterk deed gevoelen, deed menig gewas mislukken, wat voor de animo der patiënten niet bevorderlijk was. Toch leverde de tuin, dank zij de toewijding der tuinlieden, nog een en ander op.

Voor 1922 hebben we betere verwachtingen.

Ook het bosch heeft veel geleden. De nieuw aangeplante lanen hebben het moeten ontgelden. De met groote moeite aangelegde grasperken in vóór- en achtertuin ondervonden de gevolgen der buitengewone droogte. Het herstellen van een en ander zal extra kosten met zich brengen.

Electricificatie en schelleiding.

Dit jaar is de electricische installatie op het H. O. tot stand gekomen, een omvangrijk werk voor het uitgestrekte gebouw met zijn ruim 80 vertrekken, zijn uitgestrekt terrein en zijn vele bijgebouwen. 't Is nu alles in

de puntjes, ook de ondergrondsche geleiding op het terrein, die verre boven een bovengrondsche te verkiezen is.

De schelleiding, die geheel versleten was — een gevaarlijk ding in een ziekenhuis! — is geheel vernieuwd in loodkabel en aangesloten op de lichtinstallatie.

Een en ander kostte met de vele door het hakken, enz. noodig geworden herstellingen respectievelijk f 6000 en f 1000.

De raming was f 5000 en f 1000.

Voor die f 5000, den prijs der eigenlijke installatie zonder bijkomende onkosten, is een oproep in de schoolbladen geplaatst.

Deze had voorloopig niet zulke gunstige resultaten als we verwacht hadden. Op dit oogenblik (31 December) is f 2300 ontvangen. Daar de C. v. B. zich voorstelt de kosten der schelleiding te voldoen uit de exploitatiegelden over 1921 en daaruit bovendien nog f 1200 af te zonderen voor de kosten der electrische installatie, blijft er nog een tekort van f 2500, waarin naar we hopen voorzien zal worden door de vele afdelingen van Bond en Genootschap, die nog steeds overwegen, welke som ze onzen penningmeester zullen toezenden en door de lijsten, die nog loopende zijn.

Amusementen.

Wegens verschillende omstandigheden leden de pogingen, om evenals in 1920 ontspanningsmiddagen of avonden te organiseren, alle schipbreuk.

Laten we hopen in 1922 gelukkiger te zijn.

Pensionsprijs en reductie.

Met ingang van 1 Juli werd de pensionsprijs voor onderwijzers(essen) tot f 4.00 per dag verhoogd, die van

financieel onafhankelijke familieleden tot f 5.00 per dag.

Het bedrag der pensiongelden bedroeg in 1921 f 41303.10 tegen f 37302.72 in 1920.

Aan 36 patiënten werd reductie verleend; 10 patiënten werden toegelaten voor f 3.00, 1 voor f 2.75, 3 voor f 2.50, 8 voor f 2.00, 1 voor f 1.75, 1 voor f 1.50, 1 voor f 1.20, 1 voor f 1.00, 1 voor f 0.50 per dag. Negen patiënten werden geheel kosteloos verpleegd.

Daarentegen betaalden 13 patiënten met een totaal van 991 verpleegdagen f 4.50 of (na 1 Juli) f 5.00 per dag.

De totale reductie bedroeg f 9575.15 tegen f 10263 in 1920.

Belangstelling.

Evenals vorige jaren moet weer een woord van warmen dank gebracht worden aan de correspondenten, die ernaar streefden de vrijwillige bijdragen zoo op te voeren, dat ze dubbel zoo hoog werden als voor den oorlog — wat vrijwel gelukte en zeer noodzakelijk was.

't Artikel van collega Stappers heeft te Zalt-Bommel in de Bode zal daartoe ruimschoots het zijne bijgedragen hebben.

Jammer, dat sommige correspondenten zoo laat in 't jaar beginnen met de inning. Waarom niet in Mei, zooals onze penningmeester elk jaar zoo dringend verzoekt. Niet alleen, dat er nog al wat rente verloren gaat van op te nemen kapitaal, doch gewoonlijk geschiedt zoo'n late inning overhaast, met het gevolg, dat er donateurs verloren gaan, geen tijd is om nieuwe aan te werven en de lijst achteruitloopt, als ze binnenkomt, wat helaas soms niet het geval is. En dan 't feit van herhaalde aanmaningen: dit jaar 82 eenmaal, 57 tweemaal, 27 driemaal en 14 viermaal met betaald antwoord.

Wat een noodeloos werk en wat een verknoeide portkosten!

En had 't dan nog maar steeds afdoend effect. Zoo is opheden (16 Jan.) nog niets binnengekomen voor de exploitatie uit **Het Bildt, Hilversum,**¹⁾ **Hoeksche Waard O.D.,**¹⁾ **Hoogeland, Joure**¹⁾ en **Scheemda**. Totaal een bedrag van minstens *f* 400. Is 't geen zonde!

Om tot zonniger zaken over te gaan: Dit jaar zond collega Stam uit Indië bijna *f* 3100, waarmee hij de *f* 10.000 onder zijn „bewind” vól maakte. Een voor het H.O. gelukkige prestatie! Buiten de *f* 250 en *f* 200 van oud-patiënten, die nu in Indië zijn.

Verder mochten we baten van tooneeluitvoeringen ontvangen uit Maassluis, Woerden (zelfs tweemaal), Hillegersberg en Oostvoorne.

Opgeheven instellingen als arrondissementen, schoolcommissies, cursussen en reiskassen bedachten het H.O. ruim bij hun verscheiden.

Een feestgave bij gelegenheid van een gouden jubileum werd dankbaar aanvaard en last not least veel ruime bijdragen van oud-patiënten werden onzen penningmeester toegezonden, alles in de bladen verantwoord.

Allen hartelijk dank!

F. L. OSSENDORP, Voorzitter.
P. HOESTRA, Secretaris.

Wageningen, Januari 1922.

¹⁾ Zijn nu, 5 Febr., gedeeltelijk binnen.

Financiëel overzicht der exploitatie over 1921.

UITGAVEN.

I. Geneeskundige verpleging.

A. Geneesheer en Apotheek.	f	2223.15
B. Verplegend Personeel	„	4304.30
		f 6527.45

II. Algemeene verpleging.

A. Voeding.		
1. Boter	f	2750.85
2. Eieren	„	1358.92
3. Kruidenierswaren	„	4133.45
4. Groenten en fruit. „	„	3447.17
5. Vleesch en visch	„	7339.37
6. Bakkerswaren	„	1906.91
7. Melk.	„	3772.25
		f 24708.92
B. Brandstoffen	„	4949.05
C. Gasverbruik.	„	1835.—
D. Vracht.	„	137.62
E. Wasch en Ontsmetting	„	2839.81
F. Loonen:		
1. Vast huish. pers.	f	5964.81
2. Los personeel	„	237.84
		„ 6202.65
		„ 40673.05

III. Onderhoud.

A. Huishouding	f	1659.39
B. Gebouwen	„	2087.63
C. Verwarming en Verlichting	„	427.32
D. Tuin en Bosch	„	744.51
		„ 4918.85

IV. Drukwerk, Kranten, Bibliotheek, Ontspanning

„ 553.82

V. Bureaunkosten „ 2125.41

VI. Diversen „ 393.23

VII. Afschrijvingen en Pensioenen „ 2073.07

Totaal f 57264.88

ONTVANGSTEN.

I. Aan verpleeggelden	f 41303.10
II. Uit 't reductiefonds v. toeslag verpleegden „	9398.33
III. Geschonken uitsluitend v. 't reductiefonds „	176.82
IV. Kasgeldrente	62.65
V. Tekort op de exploitatie	6323.98

Totaal f 57264.88

P. W. AKKERMAN,
Penningmeester.

Goedgekeurd namens de Kommissie van Beheer op
15 Januari 1922:

F. L. OSSENDORP, Voorzitter.
P. HOESTRA, Secretaris.

Namens de Raad van Kommissarissen:

A. M. VISSER.
C. MOERMAN Jr.

Stand der kapitalen.

REDUCTIE-FONDS.

Op 1 Januari 1921 bedroeg dit	f 21423.—
Bijgeschreven rente	„ 812.32
Geschonken uitsluitend voor reductie . . . „	176.82
Genomen van die vrijwillige bijdragen, waar de commissie vrije beschikking over had . „	9398.33
Totaal	f 31810.47
Aan reductie besteed over 1921	„ 9575.15
Blijft op 1 Januari 1922	f 22235.32

PENSIOENFONDS.

Op 1 Januari 1921 bedroeg dit	f	8174.53
Bijgeschreven rente	"	346.71
Bijgestort in 1921	"	300.—
Totaal op 1 Januari 1922	f	8646.24

INVENTARIS-FONDS.

Op 1 Januari 1921 bedroeg dit	f	3627.09
Rente over 1920	"	139.08
Bijgestort in 1921	"	300.—
Totaal op 1 Januari 1922	f	4066.17

MACHINE-FONDS.

Op 1 Januari 1921 bedroeg dit	f	1832.69
Rente over 1920	"	69.28
Bijgestort in 1921	"	200.—
Totaal op 1 Januari 1922	f	2101.97

RESERVE-FONDS.

Op 1 Januari 1921 bedroeg dit	f	3567.80
Bijgeschreven rente over 1921	"	50.90
Bijgestort in 1921	"	2079.42
Totaal op 1 Januari 1922	f	5698.12

Goedgekeurd namens Raad van Commissarissen op
15 Jan. 1922.

C. MOERMAN Jr.

M. VAN ASSEN.

Aldus bevonden 15 Jan. 1922,

F. L. OSSENDORP, Voorz.

P. HOESTRA, Secr.

De Penningmeester,

P. W. AKKERMAN.

Begroting over 1922.

Ontvangsten.	Uitgaven.
I. Verpleeggel-	I. Gen. verpl. f 7000.—
den . . . f 43000.—	II. Alg. verpl. „ 40000.—
II. Reduksie . . . 11000.—	III. Onderhoud „ 4000.—
III. Toeslag uit	IV. Drukw. en
vrijw. bijdr. „ 2600.—	Ontsp. . . „ 500.—
	V. Bureaukos-
	ten . . . „ 2200.—
	VI. Afschr. en
	pensioen „ 2500.—
	VII. Diversen . . 400.—
Totaal . f 56600.—	Totaal . f 56600.—

TOELICHTING.

Ontvangsten. I. Ofschoon 't aantal verpleegdagen onmogelijk vooruit te schatten is, schijnt 't de laatste jaren te schommelen om 13500. Geeft à f 4 per dag f 54000.—, de reductie à f 11000.— inbegrepen. Die f 11000.— is nog minder te schatten — doch ook een middensom.

III. De kostende prijs zal dit jaar nog wel iets blijven boven de vastgestelde prijs (f 4), vandaar nog een toeslag.

Uitgaven. De cijfers van deze 7 hoofdstukken zijn alle min of meer afgeronde uitgavencijfers over 1921.

I. Is iets hoger, wijl een salarisverhoging, begonnen in Juli '21, nu voor 't volle jaar '22 wordt uitgekeerd.

II. Iets lager, op hoop van goedkoper levensmiddelen en brandstoffen.

III. Iets lager, wijl de Elektrifikatie niet meer ruïneus zal werken.

V. Kan niet lager. Dure port- en reiskosten blijven.

P. W. AKKERMAN, Penningm.

De Kommissie bestaat dit jaar uit:

Ere-Voorzitter: M. C. H. J. CRAMERUS te Breda.

M. MIERAS Jr., Voorzitter, Beesd.

M. VAN ASSEN, Onder-Voorzitter, Javastr., Enschedé.

P. HOESTRA, Sekretaris, Wageningen.

P. W. AKKERMAN, Penn., Paulus Buysstr. 24, Den Haag.

J. J. BREMAN, Beh. v. dienst, Sumatrалаан 7, Hilversum.

Mevr. T. SCHOOK-VERBOOM, Bilderdijkkade 17, A'dam

J. v. d. BIJL, Ingogostraat 5, Amsterdam.

N.B. Alle aanvragen om inlichtingen en om opneming aan P. HOESTRA, Wageningen.

Gelden, 't p e n s i o n betreffende, af te dragen aan:

J. J. BREMAN, Sumatrалаан 7, Hilversum. Postcheque en Gironummer 10773.

Alle overige gelden aan:

P. W. AKKERMAN, Paulus Buysstraat 24, Den Haag. Postcheque en Gironummer 11752.

Voorzitter, Sekretaris en Penningmeester vormen de kommissie, die beslist over aanvragen om reductie op de pensionprijs. Van de beslissingen bestaat hoger beroep op de gehele kommissie (adres P. HOESTRA, Wageningen) en nog hoger beroep, ook van de andere besluiten der gehele kommissie, bij de Raad van kommissarissen, bestaande uit de Hoofdbesturen van den B. v. N. O. en het N. O. G., adres J. J. LAMERS, Const. Huijgensstraat 118, te Amsterdam.

Zij, die het H.O. bij schenking of legaat willen bedenken, gelieven er op te letten, dat de naam der stichting is:

Herstellingsoord voor Onderwijzers te Lunteren.

Rijden van en naar 't Herstellingsoord.

Stalhouderij
H. FLOOR
LUNTEREN

Stalhouderij
en Autoverhuurder
G. VAN LAAR,
EDE (Gelderland).

HEEFT U ZE REEDS GEROOKT?
WIJ GARANDEEREN U PRIMA KWALITEIT.

J. BAARS & ZON-KROMMENIE.

(Leveren alleen aan winkeliers.)

BONDSLEDEN,

Koopt Uwe Nieuwe Rijwielen of Motor
bij de firma **W. DRAGT,**

Thomas à Kempisstraat 16 en 26. — **ZWOLLE.**

Agent der Saralea-Motorrijwielen,

Vele Eerste-klasse rijwielen voorradig, o.a.: Royal-Enfield,
Simplex; Germaan; New.-Elswich; Adek; en verder diverse
Duitsche Machines.

N.B. U kunt verzekerd zijn van accurate behandeling.

Aanbevolen door de Commissie van
Coöperatie en Reductie.

Bij ons zijn alle prijzen netto. Kortingen worden niet gegeven.

Vergelijkt onze prijzen met die van de concurrenten, die wel korting geven en U zult ervaren, dat wij steeds het goedkoopst zijn.

Manufacturen Magazijn
Jan Pieterszoon Coen

Prinsengr. 128 - Amsterdam

**(Ingang alleen op den hoek van de
Nieuwe Leliestraat)**

Intercommunaal Telefoon N. 9304.

Steeds groote voorraad in alle soorten **manufacturen**, gemaakte goederen, bedden, dekens, ledikanten, vloerzeilen, karpetten, kapok- en zeegras matrassen enz. enz.

Alvorens Uwe inkoop te doen is het in Uw eigen belang eerst bij ons prijzen aan te vragen, of nog beter onze magazijnen zelf te komen bezoeken.

REISBURO.

In het vorig jaarverslag wordt de klacht geuit, dat het Reisburo over te weinig leiders beschikt. Hierin is gelukkig enige verbetering gekomen. Een oproep in „De Bode” had ten gevolge, dat een drietal bondsleden zich als leider van een bondsreis beschikbaar stelden. Hierdoor werd het Buro in staat gesteld ook in de zomervakantie een voldoende aantal bondsreizen te organiseren.

In de loop van het jaar hadden de volgende reizen plaats:

Paasvakantie: a. Een tocht naar Parijs; er werden drie groepen gevormd onder leiding van J. G. van Gelder, T. Aalpol en S. van Gelder.

b. Een uitstapje naar Brussel, leider H. Kleyn.

Zomervakantie: c, d en e. Drie reizen naar Zwitserland, respektievelijk onder leiding van S. van Gelder, H. Kleyn en M. Canne Meyer.

f. Een reis naar Londen, leider T. Aalpol.

g, h en i. Drie tochten naar België, waarvan twee onder leiding van S. Postma en een onder Jac. Kroes.

j. Een reis naar Noorwegen onder leiding van Dreves Uitterdijk.

Al deze tochten zijn uitstekend geslaagd, zodat we met genoegen op het afgelopen jaar kunnen terugzien. Voor 1922 zijn voorlopig vastgesteld bondsreizen naar Parijs, Brussel, Zwitserland, Harz, Rijn met Schwarzwald, Tirol, Londen, Fransche Alpen. Nadere bijzonderheden omtrent deze tochten komen in „De Bode”.

In de samenstelling van het Buro kwam geen wijziging.

Namens het Reisburo,

S. VAN GELDER, Sekretaris.

REISBURO.

C. MOERMAN, Voorzitter, Hilversum (Groest 2).

JOH. G. VAN GELDER, Utrecht (Justus van Effenaarstraat 12 bis).

T. AALPOL, Utrecht (Rembrandtkade 29).

H. KLEIJN, Amsterdam (Ceintuurbaan 151).

S. VAN GELDER, Sekretaris, Utrecht (Poortstraat 19).

REGLEMENT REISBURO.

Art. 1.

Er bestaat als instelling van de „Bond van Nederlandsche Onderwijzers” een reisburo.

Art. 2.

't Doel van het reisburo is het organiseren van onderlinge reizen van bondsleden en hun introducees, in 't bijzonder naar het buitenland.

Art. 3.

Het Buro is gevestigd te Utrecht en wordt gevormd door een kommissie van vijf leden.

Art. 4.

Het Hoofdbestuur benoemt de leden der kommissie. Een van deze leden moet zijn lid van het Hoofdbestuur. De overige leden worden voor de tijd van twee jaar benoemd. Bij loting wordt een rooster van aftreding samengesteld, zodanig, dat elk jaar twee leden aftreden. De aftredenden zijn herbenoembaar.

Art. 5.

De kommissie wijst uit haar midden een Voorzitter en een Sekretaris-Penningmeester aan.

Art. 6.

In de maand November wordt de Jaarvergadering van het Buro gehouden ter behandeling o.a. van:

- a. verdeling der bestuursfunkties.
- b. jaarverslag van de Sekretaris-Penningmeester.
- c. vaststelling van de in het volgend jaar te organiseren bondsreizen met aanwijzing van de leiders.

Art. 7.

Van de door de deelnemers aan bondsreizen te storten

reisdommen wordt een klein bedrag afgehouden ten behoeve van de kas van het Reisburo.

Alle uitgaven van het Buro worden hieruit bestreden. De grootte van die bedragen wordt in de Jaarvergadering vastgesteld.

Art. 8.

Deelnemers aan bondsreizen kunnen alleen zijn bondsleden en introducees, die geen lid kunnen zijn. Deze bepaling geldt ook voor de leiders.

Art. 9.

De leiders van bondsreizen genieten als zodanig nimmer enig honorarium. Zij zijn echter bevoegd al de uit het leiderschap voortvloeiende onkosten over hun reisgroep om te slaan.

Art. 10.

De deelnemers aan een bondsreis benoemen uit hun midden een kommissie van twee leden, die de rekening en de verantwoording van de leider nazien.

Art. 11.

He batig saldo van een bondsreis wordt aan de deelnemers gerestitueerd. Is er een nadelig saldo, dan wordt dit over de deelnemers omgeslagen.

Art. 12.

De leider van een bondsreis zendt uiterlijk twee maanden na het eindigen van de reis een verslag in bij het Sekretariaat.

Art. 13.

In gevallen, waar een geschil tussen leiders en deelnemers aan bondsreizen niet door het Reisburo tot een voor beide partijen aannemelijke oplossing kan worden gebracht, beslist het Hoofdbestuur.

Art. 14.

Wijzigingen in dit Reglement zijn eerst dan van kracht, als ze goedgekeurd zijn door het Hoofdbestuur.

Art. 15.

Dit Reglement treedt in werking 1 Januari 1922.

C. MOERMAN, Voorzitter.

S. v. GELDER, Sekretaris.

Goedgekeurd door het Hoofdbestuur,

Amsterdam, 7 Februari 1922.

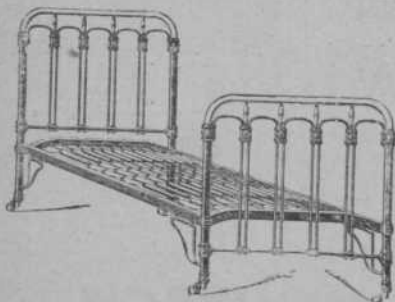
J. J. LAMERS,

Algemeen Sekretaris.

A. WOLTERING.

Complete Woninginrichting.

NIEUWENDIJK 233-237 b.d. DAM.

Beddenmagazijn
Hartenstraat 24
AMSTERDAM.

Grootste sortering
Billijkste prijzen
Beste kwaliteiten.

Leden van den Bond
5 pCt. korting.

GOLDSCHMEDING

PIANO'S - ORGELS

1e KLAS FABRIKATEN

FRANCO LEVERING door geheel Nederland
onder vakkundige garantie

GEMAKKELIJKE BETALINGSCONDITIËN

H. H. ONDERWIJZERS
BIJZONDERE CONDITIËN

- Utrechtschestraat 119 -
Kalverstr. 56 - Warmoesstr. 141

Keizersgracht 299-303 - AMSTERDAM

*Solide-
eigengemaakte*
MEUBELN

f 55.—

Verkrijgbaar in 5 verschillende modellen

SINGEL 263 A'DAM

ARNOLD HOUTSCHILT

Naamlijst der Afdelingen

met opgaaf van enkele bijzonderheden. *)

S. = Sekretaris; R. = Reiskorrespondent; W. = Korrespondent van de Weerstandskas; P. = Lid van de Plaatselijke Propagandakommissie
 O. = Lid van de Ondersteuningskommissie; H. O. = Lid v/d kommissie voor 't Herstellingsoord; B. = Korrespondent van 't Bureau voor Onderwijsadviezen.

Provinsie GRONINGEN.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
1	Beerta e. o., 22 Mrt. '90.	33	—	Joh. Veenstra, S., B. H. M. Jansen, R. Mej. Hagenus, W. E. Doornbos, P. Mej. T. Koolhof, O. W. H. Engels, H. O.	Beerta. " " " " "
2	Bellingwolde- Wedde, 29 Aug. '91.	18	—	Mej. S. Porrenga, S. W. v. Hees, R., H. O. S. Nobbe, W. W. Sterenborg, P., B. Mej. G. A. Engels, O.	Bellingwolde. Wedde. Vriescheloo. Bellingwolde. Bellingwolde.
3	Delfzijl, Jan. '08.	24	—	L. Cohen, S., R., W., B. P. de Boer, P., O. Mej. G. E. Sutorius, H. O.	Delfzijl. Nieuwolda. Delfzijl.
4	Groningen, 27 Aug. '90.	272	—	D. Toxopéus, S. I. van Hoorn, R. J. S. Huitema, W. T. H. Poelma, P. C. B. v. d. Heide, O. H. Baas, H. O. M. H. Vroom, B.	Verl. Oosterw. 35a. Oosterstraat 67a. Gr. Kr. Elleboog 8 Emmastraat 19a. J. W. Frisostr. 60. Trompkade 4a. Heereweg 53.

*) Volgens de opgaven op 1 Januarije 1922.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
5	Hoogezand- Sappemeer, 9 Febr. '96. Vroeger Junie '91. *)	33	—	H. A. J. Flach, S., B. Mej. A. Diephuis, R. H. G. de Boer, W., P., O. Mej. M. Bouman, H. O.	Sappemeer. " Westerbroek. Hoogezand.
6	Loppersum, 11 April '91.	17	—	Mej. S. Ebens, S., R., B. E. A. Knoppies, W., P., O. Mej. Tj. Reddingius, H. O.	Appingedam. " "
	Marum e. o., 13 Okt. '91.	27	—	Mej. S. Jager, S. D. F. Haarman, R. K. Bansema, W. v. d. Mei, O. J. Cupéry, H. O. H. Kimm, B.	Doerum. Zevenhuizen. Tolbert. Zevenhuizen. Nuis. Opënde (Zuid).
8	Muntendam, 17 Jan. '99.	9	—	Mej. W. Kwakenbrug, S. G. Harkema, W. F. J. Armbrust, P. Mej. A. M. C. Schrage, O., H. O. H. Straat, B.	Muntendam. " " " "
9	Musselkanaal, 23 Sept. 1914.	14	—	P. de Boer, S. R. Israëls, R., B., W. A. Brondijk, P. Mej. J. Bakker, O. Mej. D. v. Alphen, H. O.	Stadskanaal. Musselkanaal. " Valthermond Musselkanaal.
10	Noord- en Zuidbroek, 4 Okt. '96.	13	—	J. Brands, S., P., H. Friso, R., W. W. Veenstra, H. O. B. Gras, B.	Noordbroek. " " Zuidbroek.

*) Afdelingen, waarbij een vermelding als deze voorkomt, zijn, na ontbonden te zijn, later weer opgericht.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
11	Pekela, 16 Sept. '91.	28	—	G. Bödeker, S., P. J. C. Dekker, R. J. Luchtmeijer, W. J. Gelms, O. Mej. M. Tunteler, H. O. G. Duit, B.	Nieuwe Pekela. Oude Pekela. " " Nieuwe Pekela. "
12	De Punt, 10 Mei '91.	13	—	H. Braaksma, S., B. Mej. J. Oostra, B. B. de Groot, W., O. Mej. A. Blijham, P. Mej. J. Magnin, H. O.	Haren (Gron.). " " Oosterhoogebrug. Haren (Gron.).
13	Scheemda e. o., 16 Mei '91.	19	—	W. Koning, S., P. Mej. J. Burema, R., W., O., H. O. P. Dijksterhuis, B.	Westerlee. Midwolda (Old.). " "
14	Sellingen, Julie '92 onder de naam Wedde.	17	—	Mej. M. H. Friesemann- Viëtor, S., B. H. Kuilman, R. Mej. G. Pras, W., O., H. O. W. Bos, P.	Ter Apel. " Vlagtwedde. "
15	Slochteren, 13 Febr. '98. Vroeger April '91.	24	—	Mej. S. Wijdeveld, S. J. Spoortel, R., P. M. Th. Laarman, W., O., H. O., H. Brondijk, B.	Siddeburen. Harkstede. Siddeburen. "
16	Uithuizer- meeden, Sept. '91.	25	—	H. v. d. Horst, S., W., O., H. O., B. J. Bolt, P.	Uskwerd. Uithuizen.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
17	Veendam, Julie '91.	37	—	G. Boon, S., B. Mej. G. J. J. Buurke, R. K. Veldman, W., O., H. O. K. Popping, P.	Veendam. " " "
18	Warffum, 18 Okt. '04.	12	—	B. Formsma, S.	Baflo.
19	Wehe e. o., 1891.	19	—	W. A. Homan, S., R. H. Rodermond, W., O. Mej. F. Kool, P. J. Borgman, H. O. Mej. K. v. Kregten, B.	Ulrum. " " Warfhuizen. Mensingeweer.
20	Wildervank, 1 Jan. '02.	15	—	E. Hiehle, S., O., H. O., B. W. Smit, R., T. Adams, W. Mej. E. J. Armbrust, P.	Wildervank. " " Stadskanaal.
21	Winschoten, 10 Aug. '91.	25	—	J. Tuin, S. D. J. Poppen, R. F. E. B. Scherphuis, W. H. de Haan, P. J. Brouwer, O. Mevr. J. Piers-Lodewijks, J. H. Piers, B. H. O.	Winschoten. " " " " " "
22	Zuidhorn e. o., 26 Junie '90.	17	—	Mej. S. v. d. Veen, S. M. Leuning, R. Mej. M. Haaijken, W., O., H. O. Th. Wierenga, P. G. Stoker, B.	Zuidhorn. Hoogkerk. den Ham (Gr.). Hoogkerk. Niekerk.

No.	AFDELING Datum van Oprihting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
-----	------------------------------------	-------	---------	-----------------	------------

Provincie FRIESLAND.

1	Achtkarspelen, 20 Okt. '95.	15	—	Mej. G. D. Weidijk, S. L. Ystra, R.	Buitenpost. "
2	Akkrum e. o., 1 April '92.	26	—	H. Freerkstra, S. F. de Boer, R. Mej. T. v. d. Zee, W., O. Mej. M. de Rook, P., H. O. D. Talsma, B.	Akkrum. Grouw. Akkrum. Grouw. Irnsum.
3	't Bildt, Sept. '91.	16	—	J. Fluitman, S., H. O.	St. Anna Parochie.
4	Bolsward, Julie '97. Verenigd met Wonseradeel Sept. '07.	17	—	Tj. Radelaar, S., R. R. Boersma, W., O., B. H. J. Bachoffner, P. Mej. B. Brems, H. O.	Bolsward. " " Kimsward.
5	Dokkum e. o., 30 Jan. '92.	30	1	P. v. d. Meulen, S. P. Wagenmakers, R. W. v. d. Meulen, W., P., O. S. Schregardus, H. O., B.	Dokkum. " Aalsum. Holwerd.
6	Drachten e. o., 1 Jan. '92.	25	—	Mej. T. Tulner, S., H. O. J. J. Durksz, R., P., B. H. Zuiderbaan, W. T. Landmeter, O.	Drachten. " " "
7	Franeke e. o., 13 Jan. '97. Vroeger 6 Julie '89.	19	1	Mej. A. de Vries, S. E. Hooghiem, R. Mej. G. Coopmans, W., B. Mej. J. Alkema, P. Mej. B. Greijdanus, O. Mej. J. Hofman, H. O.	Franeke. Schalsum. Franeke. " " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
8	Friesl. Zuidwesthoek, 10 Des. '96.	8	—	Mej. M. Witteveen, S. Mej. A. Jansonius, — R., O., H. O. A. Scheffer, B.	Hindeloopen. Hemelum. Hindeloopen.
9	Gaasterland, 1 Jan. '97. Vroeger 1 Junie '92.	6	—	Mej. S. Bouma, S. P. Hiddema, R., H. O. S. Koopmans, P., B. H. Baltjes, W.	Balk. " " "
10	Harlingen e. o., 11 Febr. '93.	20	—	G. v. d. Meulen, S. E. J. Keuning, R. S. Dikkerboom, — W., O., H. O. F. v. Spiegel, P., B.	Harlingen. " " "
11	Heerenveen, 14 Febr. '92.	32	—	Joh. Posthuma, S.	Heerenveen.
12	Joure e. o., 30 Aug. '96.	19	1	H. Venema, S., R., B. B. Reitsma, W., O., H. O. Mej. T. C. Helder. P.	Joure. " Oosterhaule.
13	Leeuwar- den e. o., 15 Mei '92.	125	—	J. G. Greben, S. H. Y. de Jong, R. Mevr. S. v. Hoorn- — v. d. Net, W. Y. de Bruin, P. A. Visser, O. Mej. A. v. Dijk, H. O. W. Broersma, B.	Oosterbuurt 9. Emmakade N.Z. 137 Emmakade — N.Z. 131. W. Sprengerstr. 52 Schalkburgerstr. 22 Vredeman de — Vriesstraat 51. Stienserstr. 12.
14	Leeuwarde- radeel, Jan. '14.	27	—	D. v. Hattem, S. v. d. Hoop, R. v. d. Meer, W. R. v. Putten, P., B. H. v. d. Tol, O. Mej. A. Boerema, H. O.	Stiens. Huizum. Wirdum. Stiens. Huizum. Stiens.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
15	Lemsterland, 20 Sept. '01. Vroeger Okt. '91.	13	—	Tj. v. d. Zee, S., R., B. Mej. J. Stol, W., O., H. O.	Lemmer. "
16	Menaldumadeel 6 Nov. '01.	16	—	L. de Vries, S. J. van Weperen, R., P., B. J. Span, W. Mej. G. v. Dijk, O., H. O.	Berlikum. Marssum. Berlikum. "
17	Noordwolde e.o. Jan. '04.	19	—	L. v. d. Broek, S. W. T. Plomp, R. J. Kniphorst, W., O., H. O. Mej. A. de Lang, P. Mej. G. de Leeuw, B.	Noordwolde. Frederiksoord. Noordwolde. " "
18	Ooststelling- werf, 20 Junie '91.	30	—	J. Bosja, S., Mej. F. Eppenga, R., W. Mej. E. Riemersma, H. O. G. Heringa, B.	Oosterwolde. Appelscha. Oosterwolde. "
19	Opsterland, Nov. '91.	41	—	Mevr. H. v. d. Zwaag, S. Mej. G. Douma, R. Mej. J. Wagenaar, W. A. Alberda, P., O. S. Westra, H. O. W. Numan, B.	Gorredijk. Beetsterzwaag. Langezwaag. Hemrik. Beetsterzwaag. Gorredijk.
20	Sneek, 13 Febr. '92.	25	—	J. v. d. Meulen, S. J. Spoelstra, R. Mej. W. Hoekstra, W., O., H. O. J. v. Drooge, P. Mej. D. Hoeneveld.	Singel 26. Schoolstraat. Singel 11. Priorstraat 4. Lemmerweg.
21	Tietjerkstera- deel, Okt. '91.	18	1	G. v. d. Ploeg, S., B. Mej. B. Oosterling, R. Mej. F. v. Dijk, W. Mej. A. Hovinga, P. B. Bootsma, O. Mej. H. v. d. Veen, H. O.	Hardegarijp. " Bergumerheide. Bergum. " Suameer.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
22	Wolvega e. o., 20 Nov. '98. Vroeger Sept. '91	30	1	J. G. de Jong, S. Mej. M. Spa, R., B. H. Groen, W. Mej. H. Krediet, P., O. K. Viersma, H. O.	Wolvega. " " " Munnekeburen.

Provincie DRENTE.

1	Annen e. o., 18 Aug. '95.	19	—	G. Hof, S. Mej. L. E. Klasen, R., B. W. H. Bos, W., P., O. G. W. Jonker, H. O.	Zuidlaren. Annen. Gieten. Eext.
2	Assen, 5 April '92.	50	—	A. Posma, S. A. J. Hiemink, R. H. Duit, W., P. Mej. J. H. A. Somer, O. G. Thies, J. v. Oosten, B.	Tuinstraat 16. Oranjestraat 47. Vaart 57. Beilerstraat 12. Marktstraat 13. Oosterhoutstraat
3	Beilen e. o., 27 Julie '92.	21	—	J. Gal, S., R., H. Brouwer, W., P., B. A. Nijenhuis, O. Mej. J. M. J. Nieland, H. O.	Beilen. " Wipter. Beilen.
4	Borger e. o., 1 Aug. '97.	15	—	Mej. G. Huizinga, S. H. Alink, R., P. Mej. H. Boswijk, W., O., H. O. Mej. R. Gudema, B.	Stadskanaal. Borger. Gasselternijveen. Nieuw-Buinen.
5	Dalen e. o., Jan. '91.	13	—	Mej. M. F. d. Reiger, S., P., O. J. A. Wessels, R., W., H. O. F. Wessels, B.	Coevorden. " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
6	Diever e. o., 26 Aug. '91.	4	—	J. Tolsma, S. Mej. J. R. Smits, R., B. E. Sitters, W., H. O. H. Mulder, P., O.	Dwingeloo. " " "
7	Emmen e. o., Okt. '91. Verenigd met Roswinkel Mei '21.	77	—	Mevr. P. C. Andringa- Butselaar, S., B. G. Koster, R. W. Dijk, W. Mej. G. Groen, P., H. O.	Erica. Klazienaveen. " Nw. Amsterdam.
8	Hoogeveen, 23 Jan. '91.	14	—	G. Schepers, S., B. G. Houwer, R., W., O. Mej. A. H. v. d. Linde, H. O.	Hoogeveen. " "
9	Meppel e. o., 1 April '98. Vroeger Sept. '92	29	1	G. J. Spijker, S., P., H. O. J. H. de Voogel, R. W. Schutte, W. Mej. R. Adriaanse, O. L. H. Worst, B.	Meppel. " " de Wijk (b. Meppel). Ruinerwold.
10	Noordenveld, Des. '04.	21	—	Mej. A. Menninga, S. Mej. J. Schaafsma, R. Sj. de Weert, P. Mej. G. Clewetz, O. Mej. A. Woldendorp, H. O. Th. Riemersma, B.	Paterswolde. Eelde. Peize. Roden. Peize. Roden.
11	Schoone- beek e. o., 1 Julie '97.	5	—	W. Oostergo, S., H. O. M. Smit, R., O. H. Walkotten, W., P., B.	Nw. Amsterdam. Schoonebeek. "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
12	Sleen e. o., Jan. '93.	24	—	J. K. Dijkstra, S., B. Mej. Reinders, R., W., O., H. O. J. Nijdam, P.	Nw. Amsterdam. Schoonoord. Sleen.
13	Smilde, 21 Nov. '91.	7	—	Mej. K. Elshof, S.	Boven-Smilde.
	Veenhuizen- Norg. Nov. '07.	9	—	Mej. R. Huizing, S., B. Mej. J. C. J. Gelton, R. Mej. F. Wijdeveld, W., H. O. Mej. Schutter, P. W. L. Mulder, O.	Veenhuizen. Norg. Veenhuizen I. Norg. Veenhuizen II.
15	Vledder e. o., Jan. '99.	12	2	Jac. Noorman, S. Mej. G. J. ten Hagen, R. Mej. A. Hilkemeijer, W., O. F. A. Plomp, H. O., B.	Frederiksoord. " " "
16	Zuidwolde, Mei '04.	6	—	Mej. A. Biesterbos, S., H. O. G. v. Oosten, R., O. Mej. H. v. Oosten, W. J. Wemmenhove, P. J. Bloemsma, B.	Zuidwolde (Dr.). " " " " " " " "

Provincie UTRECHT.

1	Amersfoort e.o., 23 Mei '91.	70	—	H. Kuilman, S., O. T. Boer, R. A. H. Hordijk, W. A. van Wijngaarden, R. Roosjen, H. O. F. C. Hoek, B.	P. Borstraat 33. P. Pijsperstraat 33. Utr. weg 111. G. Doustraat 21. P. Borstraat 31. Arnh. weg 54
---	---------------------------------	----	---	--	---

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
2	Baarn e. o., 20 Okt. '03.	19	—	B. Huisman, S. C. M. Koopal, R. C. H. W. v. d. Ven, W. Mej. G. J. Millaard, P. J. D. D. de Smit, O., B. Mej. L. Oldenzijl, H. O.	v. Wassenaarl. 2. " " 6. Krugerlaan. Marisstraat. Kampstraat 9. Kerkstraat 9.
3	De Bilt.	16	—	N. van Zalingen, S., R., B. G. J. van Dijk, O. Mej. D. de Groot, W., H. O.	Tuindorp 8, Bilthoven. Bilthoven. Spoorl., Bilthoven.
4	Doorn e. o., 8 Des. '97.	18	—	G. L. van Ingen, S. Mej. W. Tieleman, R. D. Broekhuizen, W. J. Kok, P. C. O. Spoelstra, O. R. Boeschoten, H. O. C. L. Coops, B.	Doorn. " Driebergen. Leersum. Driebergen. Doorn. "
5	Rhenen.	13	—	J. A. Kruimink, S. Mej. L. J. v. Burken, R. Mej. H. L. Meijers, W., H. O. K. van den Broek, P., O. J. van Dolderen, B.	Rhenen. " Elst-Rhenen. Rhenen. "
6	Utrecht, 8 Febr. '90.	247	—	R. G. Koerselman, S. F. J. C. Icke, R. Mevr. E. J. v. Gaasbeek- v. d. Mueren, W. J. G. v. Gelder, P. A. van Veen, O. Mej. J. H. Schuengel, H. O. A. v. d. Broek, B.	Zuiderzeestraat 8. Sweelinckstr. 18bis. Just v. Effenstr. 4bis. " " " 12bis Zaagmolenkade 16. Weerdsingel OZ 57. Javastraat 12bis.
7	De Vechtstreek, 10 Sept. '98.	9	—	D. Oudenampsen, S.	Nieuwersluis.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
8	Veenendaal.	5	—	E. J. Bos, S., B. Mej. E. Ramaker, R., W. E. Schouten, P. Mej. J. C. Achterberg, O., H. O.	Veenendaal. " " "
9	Vreeswijk- Vianen.	9	—	Mej. C. Keja, S., B. A. Neugebauer, R. J. D. Wiering, W., O. J. C. Rijstenbril, H. O.	Lopik. Vreeswijk. Lopik. Lopikerkapel.
10	Zeist e. o., 23 Jan. '99. Vroeger Sept. '92.	16	—	B. v. d. Haar, S., B. T. A. Heidstra, R. G. den Hertog, W., O., H. O. H. C. C. de Blécourt, P.	Zeist. " " "

Provincie: OVERIJSEL.

1	Almelo e. o., 10 Sept. '92.	39	—	L. Hirschel, S. Mej. R. Kuiper, R. E. v. d. Toren, W., B. M. de Bruijn, P. P. Blom, O. S. van Gelder, H. O.	Rietstraat. Marktstraat. Parallelweg. Ambtstraat. Bornseweg. Brugstraat.
2	Deventer e. o., 29 Aug. '91.	96	—	B. v. Weesep, S. M. J. Pot, R., W. W. v. Hekken, P. H. Camstra, O., B. E. F. Kerrebijn, H. O.	1e Kruisstr. 29. 2e Weerdsweg 19. Diepenv. weg 66. Sweelinckstr. 6. Kr. Kerkstr. 17.
3	Enschede- Lonneker, 31 Maart '89.	124	1	H. J. Minkjan, S., P., H. O., B. A. Maandag, R., O. H. Westerhof, W.	Sterkenstraat 43. Haaksb. straat 374. Javastraat 44.
4	Goor e. o., 17 Febr. '92.	7	—	Mej. E. Jacobs, S. E. M. A. Krouwel, R. J. W. Bosman, H. O.	Goor. " "
5	Haaksbergen. 23 Jan. '92.	10	—	M. Versteeg, S.	Haaksbergen.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
6	Hardenberg e.o., 4 Okt. '92.	21	—	B. Lagendijk, S. Mej. K. G. de Boer, R. Mej. M. de Groot, W., H. O. J. A. v. d. Stuijs, P. J. H. Bonkes, O. Mej. Joh. Reinink, B.	Slagharen. Hardenberg. " " Bergentheim. Gramsbergen. Lutten a.d. Dedemsvaart.
7	Hellendoorn- Nijverdal, Junie 1899.	16	—	M. Ravenshorst, S., R., B. A. Klein Roseboom, W., H. O.	Nijverdal. Hellendoorn.
8	Hengelo (O.), Maart '92.	52	—	J. ter Schegget, S. A. A. Venhuijs, R. S. M. Noach, W., B. C. Dekker, P. G. Gelderman, O. H. Room, H. O.	Wilderinksplein 3. Bornschesstraat. Spinnersweg 22. Conradstraat 2. Steijnstraat 52. Reitzstraat.
9	Kampen e. o., 17 Julie '97.	25	—	H. W. Camstra, S. D. P. Borggreve, P. B. C. S. de Jong, R., W. Mej. M. J. Straver " de Vette, O. Mej. G. Voorthuis, H. O.	Gasthuisstr. 5 II. Vloeddijk 73. Oudestraat 115. Ijselmuiden. " " Broederweg.
10	Nieuw- Leuzen e. o., 11 Aug. '95.	7	—	J. v. Dalfsen, S., B. J. Schröder, P., O. Mej. J. Westerbeek, R., W., H. O.	den Hulst (O.) " " " "
11	Ommen e. o., 9 Julie 1900.	12	—	M. van Osch, S. Mej. E. Onderwater, R., W., H. O. E. de Vries, O., B.	Dalfsen. Ommen. " " Dalfsen.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
12	Raalte e. o.	10	—	J. Entrop, S.	Raalte.
13	Rijssen, 20 Febr. '92.	8	—	R. N. Laurman, S., R., W., B. W. J. Banis, P. B. J. Michon, O., H. O.	Rijssen. " "
14	Steenwijk e. o., Maart '92.	27	—	M. de Groot, S. Mej. H. de Leeuw, R., W. J. v. d. Wal, P. A. Prakken, O. Mevr. H. de Groot- Postma, H. O. K. Eleveld, P., O., B.	Steenwijk. " " " " "
15	Vollenhove e.o., Julie '92.	12	—	M. B. Kappetein S., B. H. Schreur, R. A. J. de Boer, W., Mej. C. Bos, O., H. O.	Vollenhove. Blokzijl. " Kuinre.
16	Vrooms- hoop e. o., 17 Febr. '92.	3	—	G. Schooten, S. D. v. Albada, R.	Vroomshoop. "
17	Wijhe-Olst.	15	—	A. Bos, S. Mej. v. Dijk, W., O. Mej. Vasbinder, H. O.	Wijhe. " "
18	Zwolle e. o., 8 Nov. '91.	91	—	G. Bakker, S., P., O. E. J. Nieuwenhuis, R., B. Mej. J. M. C. Hellen- doorn, H. O.	Molenweg 215. v. Ittersumstr. 69. Jufferenwal 34a.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
-----	-------------------------------------	-------	---------	-----------------	------------

Provincie GELDERLAND.

1	Apeldoorn, 19 Aug. '90.	102	—	Mej. M. A. H. v. Zoelen, S. L. v. Lohuizen, R. S. Polstra W., B. M. Tuinman, P., H. O. G. Schotman, O.	Badhuisweg 27. Groeneweg 72. Langeweg 39. de Ruyterstr. 30. Heuvellaan 24.
2	Arnhem, 16 Jan. '92.	129	—	J. v. d. Linden, S., R. A. E. Knippenberg, W. A. J. F. Nijman, P. J. Hartstra, O. Mej. R. Mulder, H. O. J. Huisman, B.	St. Peterlaan 11. Nijhofstraat 128. St. Peterlaan 91. Graaf Ottoplein 7. Antonielaan 202. " 51.
3	Barneveld. "	8	—	J. A. Hofkamp, S., R., W., O., B. G. Tanis, H. O.	Barneveld. "
4	Culemborg e.o., 9 Okt. '01.	13	—	J. Salsherr, S., B. J. B. v. d. Ham, R. A. J. C. Bakker, W., O. J. v. Eupen, P. Mej. A. Streef, H. O.	Culemborg. " " " "
5	Doetinchem e.o. 1 Nov. '95.	41	—	H. Schotman, S., B. Mej. D. W. Lovink, R. C. W. D. Venderbosch, W., O. B. G. Meijerman, P. Mevr. Venderbosch, H. O.	Doesburg. Doetinchem. " Terborg. Doetinchem.
6	Ede, 6 Febr. '18.	15	—	M. J. Posthuma, S. Mej. A. Velsing, R., H. O. D. A. J. Baars, W. J. de Haan, P. Mej. B. de Geest, O. A. van Dis, B.	Lunteren. Ede. " " " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
7	Epe. 31 Okt. '91.	15	—	Mej. H. Oosterhuis, S., O. A. J. Tuyten, R., W. Mej. L. Goteling- Vinnis, P., H. O. D. v. Ommen, B.	Epe. " " "
8	Gelder- malsen e. o., 30 Aug. '93.	9	—	D. v. Zijtveld, S., B. Ph. M. v. Kranenburg, R., H. O. Mej. I. L. v. Hasselt, W. A. Lodder, P. D. Stoutjesdijk, O.	Meteren. Geldermalsen. Buren. Meteren. Geldermalsen.
9	Heerde.	14	1	Mej. S. Ponne, S. J. Zoete, R. Mej. K. Dijkstra, W., O. K. Brassien, P. L. Bosch, H. O. S. Hoekstra, B.	Hattem. Heerde. Wapenveld. Heerde. " Hattem.
10	Hengelo (G.), 30 Junie '04.	9	—	H. Riethorst, S., R., B. L. Oosterveen, W. Mej. M. Maas, P. J. Weide, O. Mej. G. Steenman, H. O.	Hengelo (G.). Vorden. Hengelo (G.). " Vorden.
11	Kesteren e. o., 20 Sept. '99.	8	—	E. Nannenbergh, S., R., W., B.	Opheusden.
12	Lochem e. o., 23 Febr. '92.	18	—	W. Smits, S., H. O. W. J. Ockels, R., B. H. Groothuis, W., Mej. E. A. Zigtema, P. Mej. W. Onderwater, O.	Lochem. " " " "
13	Neele e. o., 31 Aug. '95.	15	—	G. Th. Bouhuys, S., R., B. Mevr. J. Bansema- Dijkers, W. M. Hos, P. Mej. M. ten Broeke, O., H. O.	Borculo. " " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
14	Noord-West Veluwe, 1 Junie 1902. Ontstaan uit de verenigde afd. Nijkerk, Febr. '93, en Harderwijk, Des. '93.	18	—	W. Jonker, S. F. v. Dam, R. M. A. Vogelsang, W., O. A. Hamstra, Azn., P., B. Mej. J. v. d. Stuys, H. O.	Harderwijk. " " " "
15	Nijmegen.	16	—	A. J. I. Assink, S., B. Th. W. M. Noppen, R. G. Verhoog, W., O., H. O. J. B. Zeebuit, P.	Gorisstr. 63. Langeveldstr. 27. Frans Halsstr. 20. Heijdenrijkstr. 22.
16	Oosterbeek e.o., 1 Julie '97.	12	—	F. W. Wanrooy, S., P. A. Koning, R., W., B. Mej. S. A. v. Lingen, H. O.	Oosterbeek. Renkum. Oosterbeek.
17	Rheden e. o., 1 Okt. '94.	31	—	Mej. C. E. Kools, S. G. D. v. Aken, R. A. A. Stryland, W., O. R. Rijnbergen, P. A. Lentink, H. O. W. Stevens, B.	Dieren. Velp. Rheden. " Dieren. Velp.
18	Tiel e. o., 3 Sept. '92.	29	—	J. J. Blik, S. W. v. d. Brugge, R., B. A. v. Geuns, P., O. Mej. J. Dingemans, H. O.	Tiel. " " "
19	Voorst, 13 Mei '98.	16	—	Mej. G. B. v. Essen, S., B. H. Scheenstra, R., O. D. Grave, W. Mej. C. Schranstra, P. Mej. J. Regenspurg, H. O.	Dorpstr. 7, Twello. Wilp. Zandweersweg 10, Deventer. Twello. Poortsteeg 33, Deventer.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
20	Wageningen e. o., 5 Mrt. '96.	15	—	G. J. Schutte, S., W., O., B. Mevr. v. d. Abeelen- v. Dieden, R. Mej. A. E. Scholten, P., H. O.	Wageningen. " "
21	Winterswijk, 6 April '92.	15	—	A. L. Kok, S., R. G. Jansen, W. N. F. L. v. Slijpe, P. J. de Jong, O., H. O. G. J. Garritsen, B.	Winterswijk. " " " "
22	Zalt-Bommel e. o., 19 Mrt. '90.	23	—	J. W. v. Zandwijk, S., R. L. den Ouden, W. M. G. Stappershoef, P., O., H. O., B.	Hellouw. " Zalt-Bommel.
23	Zutphen e. o., 21 Febr. '91.	60	1	W. v. d. Woude, S. A. G. M. v. Keulen, R. D. A. v. Arragon, W. H. Pen, P. W. O. Eskes, O. Mej. J. J. Priester, H. O. D. J. E. Timmers, B.	Vischpoortpl. 2a. Spittaalstr. 34a. Wamsveld. Tadamastraat 15a. Leeuwerikstr. 2. Oude Wand 17. Spittaalstr. 103.

Provincie NOORD-HOLLAND.

1	Aalsmeer, 19 April '90.	12	—	C. D. de Jong, S., R., B. C. J. L. de Jongh, W., O., H. O. J. v. Sluys, P.	Seringenstr. 17. Stommeersweg 313 Dorpstraat 44.
2	Alkmaar, 23 Okt. '92.	37	—	A. List, S. J. Ott, R. J. Blokker, W. W. Strubbe, P. O. J. N. Kroone, H. O. J. J. F. Kooy, B.	Egmonderstraat. Metiusstraat. Choorstraat. Snaarmanslaan. v. Everdingenstr. Eikelenbergstr.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
3	Amsterdam, *) 1874.	1415	1	W. Ploeger, S. H. Kleyn, R. A. Koopmans, W. J. C. Nije, P., O., H. O. W. Bijmolt, B.	Boerhaavelaan 22, Bussum. Ceintuurbaan 151. Elis. Woffstr. 71. II H. de Keijserstr. 12. Adm. de Ruyterw. 206.
4	Beemster.	11	—	W. Swart, S. H. Lindeman, R. Mej. A. den Blaauwen, W., P., B. Mej. E. Gedink, O., H. O.	Midden-Beemster. " De Rijp. Beemster.
5	Edam e. o., 28 Febr. '00.	12	—	R. Veneman, S., W. P. Plas, R., P., B. Mej. J. E. Heigmans, O. D. Kikke, H. O.	Edam. " " "
6	De 3 Egmondën, 27 Nov. '01.	8	—	J. Broeksma, S., B. I. J. Schroevers, R. H. J. Pauw, W., O., H. O. P. de Ruitter, P.	Egmond a. d. Hoef. Egmond aan Zee. " " " " " "
7	Enkhuizen e. o., 1 Julie '96.	17	—	Mej. D. Overmeijer, S. D. Brouwer, R., W., O., B. E. Smit, P. W. IJlstra, H. O.	Enkhuizen. " " "
8	Gooi, 1 Jan. '98.	39	—	Mej. A. Lenstra, S. J. Lok, R. M. Lenstra, W., P. Mevr. Coerman, O. Mej. A. E. Leemans, H. O. G. Buijs, B.	Naarden. Bussum. Naarden. Bussum. Naarden. Bussum.

*) 't Kantoor van de afdeling is gevestigd BREDERODESTRAAT 112 hs., AMSTERDAM.
Telefoon Zuid 3201.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst	Funktionarissen	Woonplaats
9	Haarlem, 1 Julie '89.	210	—	G. Brouwer, S., B. Tj. Bouma, R. J. Stolp, W. Mevr. H. F. G. Oostdijk— Roozen. P. H. Cransberg, O. F. Wijnia, H. O.	Overtonstraat 9, Schoten. Ripperdapark 9. Bloemhofstr. 29 rd. Haarlem. Gaelstraat 10. Ampzingstraat 88.
10	Haarlemmer- meer, 30 Mei '99.	16	—	A. de Nijs, S., B. Mej. G. C. Sollaart, B. G. Tit, W., O., H. O. Mej. C. Blad, P.	Hoofddorp. School 10. Hoofddorp. Haarlem, Kl. Houtstr. 105.
11	Heer Hugo- waard e. o., Nov. '91.	9	—	Mej. A. J. Wouda, S., P. A. P. Posthumus, R., W. C. van Twuiver, O., H. O. Mej. J. Nierop, B.	N.-Scharwoude. Oud-Karspel. Veenhuizen, bij O.-Niedorp. Z.-Scharwoude.
12	Helder, 14 Sept. '89.	70	—	S. Jaring, S. H. C. Hulzebos, R. Mej. E. J. Sennekes, W. H. J. Marinus, O. Mej. A. Schwantje, H. O. D. Blom, B.	Zuidstr. 25. Kerkgr. Nieuwstr. 24. Polderweg 48. Verl. Spoorstraat. Parallelweg 71.
13	Hilversum e. o., 1 Junie '92.	80	—	C. Moerman jr., S., B. C. Snijder, R. D. Brandt, W. J. L. Stellingwerf, P. H. K. Vierkant, O. W. G. F. Bauer, H. O.	Groest 2. Violenstraat 142. v. Ostadelaan 29. Jan Steenlaan 8. Pauwenstraat 6. Roeltjesweg 37.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
14	Hoorn e. o., Nov. '92.	37	— C. Rentenaar, S. L. B. v. Albada, R. C. v. d. Oord, W. T. van Dijk, P. Mej. A. Dalmeijer, O. M. v. d. Kuur, H. O. Mej. C. H. Kaat, B.	Hoorn. " " Berkhout. Hoorn. Berkhout. Hoorn.
15	Kennemerland, 10 Okt. '95.	62	— E. Zandstra, S. Mej. T. H. A. Gosses, R., H. O. G. Klimp, W., P., B. Mej. G. Kerbert, O.	IJmuiden. " " Velsen.
16	Koog-Zaandijk, Westzaan, 1 Mrt. '96.	32	— Mej. M. B. J. Benink, S., B. T. Tromp, R. Mej. G. H. Woudt, W., O. B. Sijstra, P. Mej. M. v. d. Velde, H. O.	Zaandijk " Koog a. d. Zaan. " Zaandijk.
17	Krommenie- Uitgeest, 1 Julie 1900.	19	— J. Poutsma, S., R., P. Mej. M. J. Grootes, W., H. O. W. Lans, O. L. Roersma, B.	Krommenie. " Assendelft. Krommenie.
18	Oostzaan, 29 Jan. '01.	6	— Mej. M. Sievertsen- Buvig, S.	Oostzaan A 102.
19	Purmerend e.o., 3 Julie '95.	21	— J. H. G. Nachtweh, Jr. S., R., W., B.	Beemster.
20	Schagen e. o., 7 Julie '95.	25	— F. J. Damen, S. D. Corver, R., W., P., B. C. Koolman, O. A. Vlughter, H. O.	Anna Paulowna. Schagerbrug. Breezand. Anna Paulowna.
21	Schoten, Febr. 1915.	24	— L. van Asperen, S., R., W., B. W. Koutstaal, P. Mej. A. Rienks, O., H. O.	Ged. Schalkbgr. 47 Sumatrastraat 38 Billitonstr. 121.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
22	Texel, 28 Febr. 1900.	7	—	J. A. v. d. Vlis, S., B. J. Mak, R. M. J. Oele, W. K. v. d. Ham, P., H. O. W. R. v. Douwen, O.	Den Burg. De Koog. De Cocksdorp Den Burg. Den Hoorn.
23	Weesp e. o., 24 Junie '97.	11	—	N. Pennings, S., R., P., B. H. ter Duis, W., O., H. O.	Weesp. "
24	Wieringen, 16 Mrt. '98.	6	—	Mej. P. G. Dondorff, S., R., B. Mej. G. Spaander, W., O., H. O. R. Windsma, P.	Den Oever (Wieringen) Westerland, id. " id.
25	Wormer- veer e. o., 27 Sept. '94.	30	—	Mej. G. Joon, S. C. van de Abeele, R. Mej. M. v. Leeuwen, W., O. W. v. d. Kapelle, P., H. O. G. Boumans, B.	Wormerveer. " " Wormer. Wormerveer.
26	Zaandam, 20 Mrt. '89.	57	1	Mej. A. Fransen, S., P. P. de Riddèr, R. G. Th. Beishuizen, W. H. Meertens, O. Mej. M. K. Witte, H. O. P. L. J. Oreille, B.	Belgischestraat 39. P. L. Takstr. 42. Skagerrak 30. P. L. Takstr. 30. Stationsstraat 16. Anna Paulownastr.
27	Zandvoort.	21	—	G. J. Sterrenburg, S. W. Bruinsma, R. G. v. Beek, W., P., O., Mej. J. Schoppen, H. O.	Zandvoort. " " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
-----	-------------------------------------	-------	---------	-----------------	------------

Provinsie ZUID-HOLLAND.

1	Alblasser- dam e. o., Febr. '94.	14	—	Mej. A. Klomp, S. Mej. W. v. d. Schans, H. O.	Kinderdijk. Streefkerk.
2	Boskoop, Jan. '12.	6	—	J. v. d. Graaf, S., P., O., H. O. J. L. v. Dijke, R., W., B.	Boskoop. "
3	Brielle e. o., 1 Julie '03.	18	—	Mej. A. Colpaart, S. J. Lucas, R. M. Troost, W., H. O., B. J. C. Langendoen, P. W. Moerman, O.	Oostvoorne. " "Rockanje. Brielle.
	Capelle o. d. Ijssel.	21	—	J. H. P. Germing, S., B. F. A. v. Rosevelt, R. A. Dekker, W. A. Roetman, P. J. J. G. Blok, O., H. O.	Vredenoordk. 11b. Rotterdam. Kral. Veer. Krimpen a.d. Lek. Kral. Veer. Gouda, Karnemelksloot.
5	Delft, 8 Junie '92.	55	—	P. L. N. Dessens, S., W. F. H. v. d. Laan, R., O., H. O. J. P. Grundel, B.	Delft. " "
6	Dordrecht e. o., 1 Okt. '92.	153	—	A. Binken, S., H. O., B. J. de Koningh, R., P. K. Houpst, W. A. Kruijt, O.	St. Jorisweg 35 rd. Krommedijk 41. Noorderdijk 98. Krispijnseweg 51.
7	Giessendam- Hardinxveld, 15 Nov. '06.	13	—	Mevr. D. Borsje—Slob. A. v. Meeteren, R., P. P. Borsje, W., B. Mej. E. M. Th. ten Napel, H. O.	Hardinxveld. Giessendam. Hardinxveld. "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
8	Gorinchem e. o., 7 Nov. '96.	27	—	J. de Ruyter, S. N. v. d. Hoeff, R. W. B. Blok, W., P., O., H. O., B.	Bornsteeg. Wijk E. Boerenstr.
9	Gouda e. o., 24 Nov. '90.	54	—	G. v. Spengen, S. E. v. Dantzig, R. W. Boer, W. C. W. Zanen Czn., P. H. C. German, O. Mej. A. C. de Mink, H. O. C. A. v. Spengen, B.	Fluweelensingel 66 Krugerlaan 30. Fluweelensingel 69 Dr. Leydsstr. 10. Gouwe. Cronjéstr. 36. Fluweelensingel 66
10	's Gravenhage*) 12 Des. '91.	536	—	R. A. Straub, S., W., P. J. H. Boon, R. J. v. Westendorp, O. H. Peijpers, H. O. J. Dijkhuis, B.	Valkenboschk. 151. Cartesiusstr. 286. Bezuidenhout 88. Ampèrestr. 8. Valkenboschkade.
11	Hoeksche Waard, 12 Mrt. '90.	18	1	E. A. 't Hart, S., W., B. P. Molendijk, R., H. O. Mej. L. de Hollander, P. S. v. Bezey, O.	Oud-Beijerland. " Klaaswaal. Oud-Beijerland.
12	Hoeksche Waard, O.-D., 1 Jan. '01.	15	—	P. v. Willigen, S. Mej. C. A. Lindhout, W., H. O., B.	Mookhoek (gem. Strijen). Strijen.
13	Katwijk e. o., 24 Okt. '91.	—	—	—	—

*) 't Kantoor van de afdeling is gevestigd, VALKENBOSCHKADE 520, 's-GRAVENHAGE. Telefoon M 2069.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
14	Leerdam e. o., 8 Mei '93.	11	—	Mej. H. de Boer, S. Mevr. G. W. Verheul- Boland, R., H. O. J. Verheul, W., O. G. H. Sterringa, P. A. J. de Graauw, B.	Leerdam. " " " "
15	Leiden, 18 Sept. '90.	109	—	G. W. L. Monné, S., B. J. M. Vos Jz., R. F. F. Duyverman, W., O. J. J. Eijlders, H. O.	3 Octoberstr. 61a. Garenmarkt 14. Hoogewoerd 127. Rijn- en Schiek. 26.
16	Maassluis e. o., 7 Jan. '98.	12	—	A. Oorebeek, S., R., B. H. v. d. Meer, W., O., H. O. Mej. A. H. v. d. Paauw, P.	Maassluis. " "
17	Middel- harnis e. o., 15 Mei '97.	23	—	J. Verbrugge, S. J. Ph. Hoek, R., H. O., B. Mej. K. Pen, W. F. A. Pen, P. H. de Voogd, O.	Nieuwe Tonge. Sommelsdijk. " " Middelharnis.
18	Nw.Helvoete o., Julie '03. Deze en de afd. Brielle ontstonden uit de afd. Voorne, opger. 21 Mrt '91.	24	—	L. Touw, S., R., P., O., B. J. Rosmolen, W., H. O.	Nieuw-Helvoet. "
19	Oost-Flakkee, Jan. 04.	14	—	J. J. Hollebrand, S., R., B. J. Bol, W., H. O. P. Verkerk, P. H. Brooshooft, O.	Oude Tonge. Ooltgensplaat. " "
20	Poortugaal e.o.	7	—	Mej. S. E. H. 't Hart, S.	Rhoon.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
21	Putten, 15 Mrt. '02.	11	—	H. C. v. d. Gaag, S., H. O. P. Stabij, R., P., B. J. de Knecht, W., O.	Geervliet. Abbenbroek. Heenvliet.
22	Ridderkerk e. o., 25 Mrt. 01.	7	—	J. Erkes, S., B. Mej. T. Smit, W., O. Mej. L. D. Broere, H. O.	C. 8. Oranjesingel 5. Molendijk C. 147.
23	Rotterdam, 1875, *)	1023	—	H. S. v. d. Waals, S., W., B. C. H. Hebels, R. P. C. den Ouden, P. E. G. Borgers, O. W. L. Weijtze, H. O.	Vierambacht- str. 93b. Meeuwenstr. 6a. v. Lennepstr. 50b. Bergsingel 200b. Schiedschew. 308b
24	Rijswijk- Voorburg.	17	—	A. Biesheuvel, S. W. Marchant, R. P. v. Emmerik, W., O., H. O., B. G. Marks, P.	Delftweg 18, Rijswijk. Achterweg 2a, Voorburg. Kerkl. 59-Rijswijk. Rijswijk.
25	Schiedam, 21 Jan. 91.	55	—	J. J. Poldermans, S., B. P. Penning, R. N. v. Heiningen, W. M. v. d. Bosch, O., H. O.	Hoogstraat 66. Brugmanstr. 30. Klaaswaalschestr. v. Leeuwenhoekstr.
26	Schoonhoven, 25 Julie '96.	15	—	Mej. M. M. Vogel, S., R. D. J. v. Ruyswijk, W., O., H. O.	Schoonhoven. Polsbroek.
27	Slidrecht e. o., 2 Sept. '97. Vroeger Nov. '90.	19	—	N. G. Meeuse, S. C. v. d. Vlies, R. J. M. Snijders, W. Mej. H. J. Bekker, P., H. O. Mej. v. d. Vlies- v. Ouwerkerk, O. P. Krickaard, B.	Slidrecht. " " " " "

*) 't Kantoor van de afdeling is gevestigd GOUDSCHESTRAAT 25b, ROTTERDAM, Telefoon 4263.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
28	Stellendam e.o., Jan. '04.	9	—	Mej. C. Klijn, S., B. Mej. M. J. v. Donge, R. Mej. A. de Koe, W., O. W. K. v. d. Wende, P., H. O.	Goedereede. Stellendam. " Goedereede.
29	Vlaardingen, Julie '01. Vroeger Jan. '93.	21	—	H. P. Kuipers, S., W., O., B. M. W. de Vroome, R. Mej. Küchler, P. Mevr. J. de Graaf- Hakbijl, H. O.	Hofsingel 70. Heemskerkstr. 2. Vlaardingen, " "
30	Westland, 15 Okt. '92.	25	—	Mej. M. M. v. Zorge, S., P. A. Berkheij, R., W., B. Mej. M. C. J. Pijtak, H. O.	's Gravenzande. Schoolstr. Hoek v. Holland. 's-Gravenzande.
31	Woerden e. o., 9 Mei '92.	12	I	P. Hendrikse, S., B. Mej. E. J. C. v. Melle, R., W. G. J. Gouda, P. Mej. A. M. v. d. Es, O., H. O.	Woerden. " " "
32	Zegwaard e. o.,	13	—	Mej. G. F. Ph. Hilvers, S., H. O. Mej. A. M. Bol, W. L. van Eijk, P. M. A. Ooms, O., B.	Zegwaard. " Den Haag. Zegwaard.
33	Z.-H.Noordhoek 25 Junie '95.	8	—	Mej. C. Snel, S. W. v. d. Wal, W. Mej. M. Tuyt Schuitemaker, H. O.	Hillegom. " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
-----	-------------------------------------	-------	---------	-----------------	------------

Provinsie ZEELAND.

1	Goes, 8 Julie '98.	25	—	H. G. v. d. Veen, S., R., O. Mej. F. Baetens, W. M. G. v. d. Ende, H. O., B.	Nieuwstr. 46. Piccardstraat. St. Jacobstr. 13.
2	Middelburg, 12 Mrt. '91.	42	—	A. Salomê, S. J. Lampert, R. A. Cornelissen, W. Mej. J. P. W. Schijf, P., H. O. Mej. C. de Nood, O. M. de Hullu, B.	Middelburg. " Souberg. Middelburg. " "
3	Noord- Beveland, 4 Sept. '97.	14	—	J. Huisson, S., R., P., B. D. H. Jonk, W., O. J. Bak, H. O.	Colijasplaat. Kortgene. Kats.
4	Oostburg e. o., 12 Julie '96.	38	—	M. E. M. Waelput, S. P. de Bruijne, R., P., B. C. Brakman, W. A. J. van Lare, H. O.	Groede. Aardenburg. " Groede.
5	O. v. Zuid- Beveland, Jan. '93.	24	—	M. Maas, S. Mej. M. de Korte, R., W. Mej. A. Evertse, O. Mej. W. de Koster, H. O. M. Steketee, B.	Kruiningen. Ierseke. " " "

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Vorst.	Funktionarissen	Woonplaats
6	Schouwen en Duiveland, 25 Mrt. '93.	28	—	Mej. H. G. Schoenmaker, S., R. J. v. d. Meulen Bosma, P. A. Paauwe, O. Mej. J. v. Boon-Voren H. O. Mej. C. Smalheer, B.	Zierikzee. " " " "
7	Terneuzen e. o., 22 Des. '96.	25	—	J. van der Peijl, S. W. D. de Vries, B. F. van den Broeke, W., P. Mej. C. Knijff, O. P. J. Eijke, H. O. Mej. O. Waelput, B.	Schoolplein 21. Grenulaan. Lange Kerkstr. Zaamslag. M. Eykestraat. Zuiddorpe.
8	Tholen en St. Filipsland, 22 Aug. '91.	23	—	Mej. J. Woittiez, S. J. P. Roozemon, R., B. L. J. Heijboer, W., O. L. M. de Heer, P. S. Stoel, H. O.	St. Annaland. St. Philipsland. Poortvliet. Tholen. St. Annaland.
9	Vlissingen, 12 Mrt. '92.	34	—	G. Hooze, S. P. Houterman, R., O. Mej. C. Lagaay, W. A. C. de Baare, P., B. K. de Visser, H. O.	B. Ewoutstr. 62. Boulev. Bankert 35. Badhuisstr. 44. Verquilquakke- laarstr. 18. Badhuisstr. 62.
10	Wolphaartsdijk, 20 Nov. '01.	7	—	Mej. M. C. v. d. Ende, S., R., W.	Wolphaartsdijk.
11	Zd. v. Zd. Beveland, 30 Julie '98.	13	—	C. v. d. Velde, S., P., O., B. Mej. E. Lansen, R. J. A. R. Bommelijé, W. J. Schipper, H. O.	Oudelande. Nisse. " Hoedekenskerke.

No.	AFDELING Datum van Oprichting	Leden	Voorst.	Funktionarissen	Woonplaats
-----	-------------------------------------	-------	---------	-----------------	------------

Provincie NOORD-BRABANT.

1	Breda, 3 Mei '91.	21	—	H. A. v. Ravesteijn, S., W., H. O. F. Herben, R. P. A. de Groot, P. J. A. J. Ellich, O. W. J. Voskuil, B.	Ginneken. Teteringenstr. 38. Boschstraat 117a. Sophiastraat 43. N. Boschstraat 8.
2	Land v. Heusden en Altena.	12	—	W. Venemans, S., O., B. A. P. Heijboer, H. O.	Woudrichem.
3	Langstraat, 26 Nov. '96. Vroeger Mei '91.	9	1	W. J. v. Nieuwenhuijzen, S., R., B. A. J. Fooy, W., P., O., H. O.	Cappelle (N.-B) Baardwijk.
4	Roosendaal e.o., 3 April '92.	4	—	A. v. d. Abeelen, S., W., P., O. F. H. Peters R., H. O., B.	Boulevard 110. Hulststraat 29.
5	Steenbergen.	10	—	C. van Roon, S. Keljzer, R. Mej. L. de Landtsheer, W., H. O. L. A. Laven P. O. G. M. H. Claeren, B.	Willemstad. Steenbergen. Willemstad. Dinteloord. Steenbergen.

BUITENLAND.

1	Suriname.	28	—	S. F. Frijmersum, S.	Paramaribo.
---	-----------	----	---	----------------------	-------------

J. B. WOLTERS — GRONINGEN, DEN HAAG.

ELK DEEL AFZONDERLIJK VERKRIJGBAAR.

WOORDENBOEKEN. NIEUWE TALEN.

K. TEN BRUGGENCATE,

I. Engelsch-Nederl. f 6,25.

II. Nederl.-Engelsch f 6,25.

9e druk. Twee deelen in één of twee banden f 12,00.

Het boek is, wij herhalen het, buiten kijf een van de beste woordenboeken.

Wij gelooven, dat deze woordenboeken niet alleen de beste zijn, maar tevens, dat zij de volmaaktheid verblijdend dicht nabij zijn.

N. Rott. Courant.

De Maasbode.

I. VAN GELDEREN,

I. Duitsch-Nederl. f 6,25.

II. Nederl.-Duitsch f 6,25.

5e druk. Twee deelen in één of twee banden f 12,00.

Dit peil is van het woordenboek van den heer Van Gelderen zoo goed, dat wij niet aarzelen, het 't beste Duitsche woordenboek te noemen.

N. Rott. Courant.

C. R. C. HERCKENRATH,

I. Fransch-Nederl. f 6,25.

II. Nederl.-Fransch f 6,25.

4e druk. Twee deelen in één of twee banden f 12,00.

Het eenige Fransche Woordenboek, dat bij ieder woord de uitspraak phonetisch aangeeft.

..... constateer ik telkens weer, dat in juistheid van termen, goede vertalingen zoowel in 't Fransch als in 't Hollandsch, Herckenrath's woordenboek de andere ver achter zich laat. Ik zal het dan ook zeer gaarne sterk aanbevelen.

Den Helder.

D. INKLAAR, Leeraar Kon. Inst. v.d. Marine.

M. J. KOENEN- Verklarend Handwoordenboek
der Nederlandsche Taal.
Dr. J. ENDEPOLS,

13e druk.

In één deel f 6,25.

Behalve de gewone Nederlandsche woorden bevat het een aantal andere termen, ook persoonsnamen en geographische namen. Voor zoover ik durf oordeelen is de goede naam van dit boek zeer verdiend.

A. KLUYVER, Museum.

Prijs der 4 Woordenboeken NIEUWE TALEN
per stel besteld f 40,00

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS — GRONINGEN, DEN HAAG.

ORCELS PIANO'S

JOH DE HEER

ROTTERDAM AMSTERDAM DEN HAAG

Hoofdkantoor
ROTTERDAM
OOSTZEEDIJK 324/32

FILIAAL AMSTERDAM, KORTE NIEUWENDIJK 8
FILIAAL DEN HAAG, PAUL KRUGERLAAN 2-8

H.H. Onderwijzers speciale condities. Zij, die zich door den verkoop van mijn instrumenten een loonende bijverdienste willen verschaffen, gelieven conditiën aan te vragen aan bovenstaand adres.

VOORSTELLEN

aangenomen bij referendum 1922.

1. De Algem. Verg. draagt het H.B. op, agitatie te voeren voor verbetering der pensioenen der oud-gepensionneerden.

2. De Algem. Verg. drage 't H.B. op stappen te doen om de opleiding voor vak k (nuttige handwerken) gewijzigd te krijgen.

3. De Bond draagt het H.B. op in binnen- en buitenland een onderzoek in te stellen naar en rapport uit te brengen over de resultaten van het onderwijs bij een niet door een mid-dagpauze onderbroken schooltijd.

4. De Bond spreekt zich uit voor een algemene invoering van een herfstvakantie.

5. De Bond van Ned. Onderwijzers overwege, of het op zijn weg ligt, de oprichting van „School- en Kindertuinen” te bevorderen.

6. De Alg. Verg. draagt het H.B. en de Red. van „De Bode” op, de pedagogiese eis

„de eisen van toelating tot 't M.O. hebben zich geheel te richten naar het leerplan van de lagere school,”

krachtig te propageren en in verband daarmee pogingen aan te wenden om het Kon. Besluit, waarin de eisen van toelating tot de H.B.S. en het Gymnasium staan vermeld, veranderd te krijgen.

7. De Algemene Vergadering draagt het Hoofdbestuur op, te onderzoeken in hoeverre en op welke wijze uitvoering is gegeven aan de nieuwe bepalingen der L. O.-Wet.

8. Voor Art. 88bis Alg. Huish. regl. te lezen:

Van de leden die niet bij het onderwijs werkzaam zijn en van tijdelijke leerkrachten wordt een kontributie geheven van f 5.—. Gepensioneerden en Wachtgelders worden aangeslagen naar hun pensioen of wachtgeld.

9. Voor Art. 96 Alg. Huish. Regl. te lezen:
Deze gelden worden belegd na daaromtrent genomen besluit van het Hoofdbestuur, maar in geen geval in spekulatieve fondsen.

10. De Alg. Verg. besluit uit het Regl. voor de W.K. te doen vervallen art. 2b:

„Uit de W.K. kunnen gedekt worden de kosten, die 't H.B. maken moet bij zijn pogingen om passering bij bevordering of ontslag van de onder a genoemde personen te voorkomen.”

11. Voor art. 17 W. K. te lezen:

Voor iedere belegging der gelden wordt een besluit van het Hoofdbestuur vereist.

12. De Alg. Verg. nodigt 't H. B. uit jaarlijks een Balans en Verlies- en Winstrekening (met toelichting) van de Bond over te leggen. Deze bescheiden worden de leden persoonlijk toegezonden.

13. Artikel 103 van het Algemeen Huishoudelijk Reglement worde gelezen:

„De beide andere Redakteuren, van wie één te Amsterdam moet zijn gevestigd, worden gekozen door de leden”.

14. Ontwerp Reglement voor het Pensioenfonds van de „Bond van Nederlandsche Onderwijzers”, (ingesteld volgens Besluit van de Algemene Vergadering van 1919).

Art. 1. Er bestaat als instelling van de „Bond van Nederlandsche Onderwijzers” een Pensioenfonds.

Art. 2. Het doel van het pensioenfonds is, een fonds te vormen, uit de rente waarvan aan de gesalarieerden en aan hunne weduwen en wezen de bedragen worden uitgekeerd, waarop zij volgens de bepalingen van het betrokken reglement aanspraak hebben.

Art. 3. Door de Alg. Verg., of zo deze niet gehouden wordt, door het referendum wordt voor ieder jaar het bedrag vastgesteld, dat in het Pensioenfonds gestort wordt.

Art. 4. Het pensioenfonds staat onder rechtstreeks beheer van het Hoofdbestuur.

Art. 5. Voor iedere nieuwe belegging der gelden wordt een besluit van het Hoofdbestuur vereist.

Art. 6. Indien de rente van het pensioenfonds onvoldoende blijkt, om de vereiste uitkeringen te doen, wordt het ontbrekende aangevuld uit de jaarlijkse bijdrage uit de Algemene Kas. Het Pensioenfonds zelf wordt noch

voor dit doel noch voor enig ander aangewend.

15. Reglement voor het Buro voor Kinderbescherming.

Art. 1. Er bestaat een instelling van de „Bond van Nederlandsche Onderwijzers”, genaamd Buro voor Kinderbescherming.

Art. 2. Het doel van het Buro is het vormen van een centraal instituut, dat gegevens en inlichtingen verschaft op het gebied van Kinderbescherming.

Art. 3. Het Buro tracht dat doel te bereiken:

- a. door het verzamelen en ordenen van gegevens betreffende kinderbescherming uit binnen- en buitenland.
- b. door het samenstellen van rapporten en geschriften

Art. 4. De geldmiddelen van het Buro worden gevormd uit:

- a. de som, die jaarliks op de begroting van de B. v. N. O. wordt uitgetrokken ten behoeve van het Buro voor Kinderbescherming.
- b. de verkoop van brochures,
- c. eventuele schenkingen, subsidiën, enz.

Art. 5. Uit de inkomsten worden bestreden:

- a. het aanschaffen van het in art. 3 onder a genoemde materiaal,
- b. het drukken van de brochures en geschriften, genoemd in art. 3 onder b,
- c. de burokosten.
- d. de kosten van vertegenwoordiging,

e. de tegemoetkoming of salaris van het personeel.

Art. 6. De gegevens en inlichtingen worden kosteloos verstrekt. Alleen de portkosten moeten worden vergoed.

Art. 7. Aan het hoofd van het Buro staat een lid van de B. v. N. O., welk lid belast is met de leiding.

Art. 8. Dit lid wordt benoemd door het Hoofdbestuur van de B. v. N. O. voor de tijd van 3 jaar en is terstond herkiesbaar.

Art. 9. 't H.B. wijst een van zijn leden aan als gedelegeerde voor het Buro voor Kinderbescherming. Voor belangrijke zaken raadtpleegt de leider van het Buro deze gedelegeerde.

Indien leider en gedelegeerde niet tot overeenstemming komen, wordt de tussenkoms van het Hoofdbestuur ingeroepen, dat in hoogste instantie beslist.

In afwachting van de uitspraak van het H.B. wordt de uitvoering van het besluit opgeschort. Het Hoofdbestuur of zijn vertegenwoordiger is ten allen tijde gerechtigd een zaak op te schorten, tot de definitieve beslissing.

Art. 10. De kommissie, belast met het nazien van de rekening van de Algemene Penningmeester, onderzoekt ook tevens de rekening en verantwoording van het Buro.

Art. 11. Jaarliks brengt de leider van het Buro op de Algemene Vergadering verslag uit van de verrichte werkzaamheden.

Dit verslag wordt opgenomen in het jaarboekje.

Art. 12. Wijzigingen in dit reglement kunnen slechts geschieden door de Algemene Vergadering van de Bond.

Art. 13. Dit reglement treedt in werking 1 Jan. 1922.

16. a. De Bond geeft uit onder toezicht van het Hoofdbestuur, een orgaan voor ouders en andere belangstellenden in ons Lager Onderwijs, genaamd *School en Huis*, waarvan de redactie wordt benoemd door, en de exploitatie wordt opgedragen aan het Hoofdbestuur.

b. Het salaris van de Redakteur van *School en Huis* bedraagt f 4000 per jaar.

c. Indien de Redakteur van *School en Huis* tegelijkertijd andere bondsfuncties bekleedt, waaraan een tegemoetkoming is verbonden, wordt als grondslag zowel voor eigen als voor weduwen- en wezenpensioen genomen het salaris, vermeerderd met de tegemoetkomingen. De pensioenbepalingen, die gelden voor de gesalarieerde Bestuurders gelden ook voor de Redakteur van *School en Huis*.

17.

MOTIE.

De Algemene Vergadering van de Bond van Nederlandsche Onderwijzers, gehouden in Tivoli, te Utrecht op 28 en 29 December 1921, konstaterende:

dat tal van onderwijzeressen en onderwij-

zers in 1920 en een deel van 1921 onderwijs hebben gegeven buiten de gewone schooluren in opdracht der betrokken gemeente- of schoolbesturen;

dat zowel bij de lastgevende besturen als bij de leerkrachten de overtuiging bestond, dat voor deze extra-arbeid een billike salarisverhoging zou worden uitgekeerd;

dat door verschillende besturen deze verhoging zelfs reeds was uitbetaald, doch, als gevolg van de terugwerkende kracht der Onderwijswet 1920, op last der Regering is teruggevorderd, terwijl in de overige gevallen betaling der extra-diensten werd verboden;

protesteert met kracht tegen deze handelwijze der hoge Regering, en dringt er bij de Tweede Kamer met de meeste klem op aan, het daarheen te leiden, dat alsnog een behoorlike bezoldiging voor deze extra-arbeid wordt vastgesteld.

Amsterd. Huishoudschool **Zandpad — Amsterdam.**

Volkslessen: Middagcursussen 10 cent per les.

Opleiding voor Kinderjuffrouw:

Examon Tesselschade, leeftijd 17 jaar.

Opleiding tot Hulp in de Huishouding:

2 jaar, f 50.— per jaar, leeftijd 15 jaar.

Voorbereidende klasse voor opl. tot Hulp i/d Huishouding.

1 jaar f 35.— per jaar, leeftijd 14 jaar.

RIJKS-SCHOOLTOEZICHT LAGER ONDERWIJS.

(TOESTAND 1 MEI 1922).

EERSTE HOOFDINSPEKTIE.

Buro: Roermond, Godswaerdersingel 10.

Hoofdinspekteur: Mr. P. W. H. Truijten, te Roermond.
 Schoolopziener: J. Cals, te Roermond.

INSPEKTIE BREDA.

Buro: Breda, Seeligsingel 16.

Inspekteur: J. J. Verbeeten, te Breda.
 Schoolopziener: Mr. P. J. J. van den Biesen, te Teteringen.
 J. A. H. van Luytelaar, te Breda.

INSPEKTIE EINDHOVEN.

**Buro: Eindhoven, gebouw Rijksnormaalschool,
 Burgemeester Smitsstraat.**

Inspekteur: J. F. Clerx, te Eindhoven.
 Schoolopziener: J. J. Beliën, te Oirschot.
 H. I. de Bie, te Eindhoven.

INSPEKTIE 's-HERTOGENBOSCH.

Buro: 's-Hertogenbosch, Ververstraat 26.

Inspekteur: E. L. A. baron van Voorst tot Voorst, te 's-Hertogenbosch
 Schoolopziener: K. van der Graaf, te 's-Hertogenbosch.
 Mej. F. W. M. Jansen, te 's-Hertogenbosch.
 W. H. Remmen, te Meegen.

INSPEKTIE ARNHEM.

Buro: Arnhem, Spijkerlaan 28.

Inspekteur: Dr. A. H. J. V. M. Desertine, te Arnhem.
 Schoolopziener: C. J. Keurenaer, te Velp, gem. Rheden.
 G. W. Putto, te Arnhem.
 Dr. J. W. Wurfbaan, te Velp, gem. Rheden.

INSPEKTIE NIJMEGEN.**Buro: Nijmegen, Batavierenweg 71.**

Inspekteur: W. F. Smits, te Nijmegen.
 Schoolopzieners: G. Goossens, te Nijmegen.
 Mr. H. M. A. Verheijen, te Ubbergen.

INSPEKTIE ZUTFEN.**Buro: Zutfen, IJsselkade 8.**

Inspekteur: Dr. K. E. W. Strootman, te Arnhem.
 Schoolopzieners: A. E. v. Dishoeck, te Zutfen.
 G. L. N. H. de Lalive, te Zutfen.

INSPEKTIE MAASTRICHT.**Buro: Maastricht, Battalaan 47.**

Inspekteur: P. J. R. Mesker, te Maastricht.
 Schoolopzieners: H. H. Hol, te Heerlen.
 Mej. A. F. Houba, te Maastricht.
 J. W. Mols, te Maastricht.

INSPEKTIE ROERMOND.**Buro: Venlo, Goltiusseingel 2.**

Inspekteur: A. M. van den Donk, te Venlo.
 Schoolopzieners: J. W. Linssen, te Meijel.
 G. Widdershoven, te Venlo.

TWEEDE HOOFDINSPEKTIE.**Buro: 's-Gravenhage, Prins Hendrikstraat 17.**

Hoofdinspekteur: A. Rienks, te 's-Gravenhage.
 Schoolopziener: F. W. Santman, te 's-Gravenhage.

INSPEKTIE DORDRECHT.**Buro: Dordrecht, Spuiweg 110.**

Inspekteur: J. J. 't Hart, tot 1 Mei 1922 te 's-Gravenhage.
 Schoolopzieners: J. A. H. Abeleven, te Dordrecht.
 J. D. N. de Graaff, te Dordrecht.

INSPEKTIE GOUDA.**Buro: Gouda, Crabethstraat 73.**

Inspecteur: G. G. van As, te Gouda.

Schoolopzieners: H. de Blouw, tot 1 Mei 1922 te Ammerstol.
P. van Nes, te Bodegraven.

INSPEKTIE 's-GRAVENHAGE.

Buro: 's-Gravenhage, Suezkade 150.

Inspekteur: J. H. van Westendorp J.Dzn., te 's-Gravenhage.
Schoolopzieners: P. van Duyn, te 's-Gravenhage.
B. van der Esch, te 's-Gravenhage.
E. A. Keuchenius, te 's-Gravenhage.

INSPEKTIE LEIDEN.

Buro: Leiden, Plantsoen 35.

Inspekteur: K. Brants, te Leiden.
Schoolopzieners: S. Anema, te 's-Gravenhage.
J. Baak, te Leiden.

INSPEKTIE ROTTERDAM.

Buro: Rotterdam, Provenierssingel 24.

Inspekteur: H. de Noo Bzn., te 's-Gravenhage.
Schoolopzieners: J. den Hartog, te Rotterdam.
H. J. Hijman, te Rotterdam.
Dr. M. P. Rooseboom, te 's-Gravenhage.
A. Smit Jzn., te Rotterdam.

INSPEKTIE SCHIEDAM.

Buro: Schiedam, Lange Haven 9.

Inspekteur: J. Pas, te Schiedam.
Schoolopzieners: Mevr. de Wed. A. A. C. de Groot—van Pienbroek te Delft.
A. van Ooy, te Rotterdam.

INSPEKTIE MIDDELBURG.

Buro: Middelburg, Spanjaardstraat 70.

Inspekteur: J. N. Pattist, te Middelburg.
Schoolopzieners: S. Brandsma, te Middelburg.
(Vakature.)

DERDE HOOFDINSPECTIE.

Buro: Utrecht, Ramstraat 33.

Hoofdinspekteur: P. Wielinga, te Utrecht.
Schoolopziener: Mr. A. J. Fock, te Utrecht.

INSPEKTIE ALKMAAR.**Buro: Alkmaar.**

Inspekteur: C. van Buijsen, te Alkmaar.
 Schoolopzieners: J. A. Ladage, te Alkmaar.
 E. Rahder, te Alkmaar.

INSPEKTIE AMSTERDAM.**Buro: Amsterdam, Oosterpark 53**

Inspekteur: P. J. van Ravesteyn, te Hilversum.
 Schoolopzieners: Th. Boekholt, te Amsterdam.
 Dr. J. F. Hoekstra, te Amsterdam.
 P. Hoogland, te Amsterdam.
 Mr. J. Husen, te Amsterdam.
 Mr. J. A. N. Lammers, te Amsterdam.

INSPEKTIE HAARLEM.**Buro: Haarlem, Tempeliersstraat 34.**

Inspekteur: Dr. J. F. M. Sterck, te Heemstede.
 Schoolopzieners: A. G. Boes, te Haarlem.
 Ph. E. Bredée, te Heemstede.
 H. B. F. Westerouen van Meeteren, te Bloemendaal.

INSPEKTIE HILVERSUM.**Buro: Hilversum, Melkpad 23.**

Inspekteur: F. Eringa, te Hilversum.
 Schoolopzieners: J. C. Stoett, te Hilversum.
 G. H. Weustink, te Amsterdam.

INSPEKTIE UTRECHT.**Buro: Utrecht, Prinsenstraat 15.**

Inspekteur: C. L. Tondy, te Bilthoven, gem. de Bilt.
 Schoolopzieners: L. W. v. Loon, te
 J. Stamperius, te Bilthoven, gem. de Bilt.

VIERDE HOOFDINSPEKTIE.**Buro: Groningen, Hooge der A, 16.**

Hoofdinspekteur: Dr. G. Nijhoff, te Groningen.
 Schoolopziener: W. Petter, te Groningen.

INSPEKTIE HEERENVEEN.**Buro: Heerenveen, Lindegracht 58.**

Inspekteur: F. de Vries, te Heerenveen.

Schoolopzieners: P. K. Dam, te Heerenveen.
J. M. Houwen, te Heerenveen.

INSPEKTIE LEEUWARDEN.

Buro: Leeuwarden, Spanjaardslaan 71.

Inspekteur: A. Limburg, te Leeuwarden.
Schoolopzieners: L. Welling, te Leeuwarden.
(Vakature.)

INSPEKTIE DEVENTER.

Buro: Deventer, Assenstraat 14.

Inspekteur: D. H. Meyer Jr., te Deventer.
Schoolopzieners: W. Charbo, te Deventer.
Mr. G. J. ter Kuile, te Almelo.
Mr. M. Wijt Wzn, te Deventer

INSPEKTIE ZWOLLE.

Buro: Zwolle, Wipstrikkerallee.

Inspekteur: D. W. Reinders, te Zwolle
Schoolopzieners: J. A. van Hartingsveldt, te Zwolle.
W. C. Loman, tot 1 Jan. 1923 te Kampen; daarna te
Zwolle.

INSPEKTIE GRONINGEN.

Buro: Groningen, Noorderhaven Zuidzijde 22.

Inspekteur: Dr. A. R. van Hattum, te Groningen.
Schoolopzieners: Dr. J. Leverman, te
Dr. G. A. Nauta, te Groningen.

INSPEKTIE WINSCHOTEN.

Buro: Winschoten.

Inspekteur: J. D. de Vries, tot 1 Mei 1922 te Bergum.
Schoolopzieners: J. Hommes, tot 1 Jan. 1923 te Hoogezand; daarna te
Winschoten.
J. Wédeven, tot 1 Jan. 1923 te Hoogezand; daarna te
Winschoten.

INSPEKTIE ASSEN.**Buro: Assen, Beilerstraat.**

Inspekteur: J. M. Valetton, te Assen.
 Schoolopziener: Dr. A. I. Kan Jr., te Assen.
 W. Puister, te Assen.
 Mevr. H. A. van Riel—Smeenge, te Emmen.

INSPEKTIE
BUITENGEWOON LAGER ONDERWIJS.
Buro: Utrecht, Sterrebosch 1.

Inspekteur: Dr. A. van Voorthuysen, te Utrecht.
 Schoolopziener: Mr. F. M. G. van Walsem, te Zeist.

Meubiler-Inrichting
G. J. L. MULLER

NASSAUKADE 134-135, hoek Hugo de Grootkade.
AMSTERDAM, Tel. Z. 2998.

Aanbevolen door de Comm. van Coöp. en Red. Levert uitsluitend
 solide Ameublementen onder volkomen schriftelijke garantie.
 Bondsleden 5 pCt. uitgezonderd bij opruiming of prijsvermindering.

Liefhebbers van kwaliteit

vragen de Sigarenmerken:

Frederik de Groote	} <u>fijn</u> <u>Vorstenlanden</u> zandblad
Caïro	

Seriemark: Esmika-Sigarenfijn Sumatra-dek

===== Fabrikaat: =====

MIDDELKAMP, - KROMMENIE.

P. GEERVLIET.

Oude Spiegelstraat 3.

TELEF. 2828 N. -:- AMSTERDAM.

Steeds groote keuze in **Electrische apparaten** voor Huishoudelijk gebruik, **Piano- en Bureau lampen**, **Electro-Medische apparaten**, **Electrische Leermiddelen**, **Natuurkundige Instrumenten**, enz.

Alle reparatiën op eigen Instrument-makerij.

WEET U,

dat de uitgave „**SCHOOL EN HUIS**” een sukses geworden is! Tans reeds meer dan **9000** betalende abonnees. Vraag proefnummer, en ge wordt beslist abonnee.

ADMINISTRATIE „SCHOOL EN HUIS”
1e **CONST. HUIJGENSSTRAAT 118, - AMSTERDAM.**

ADRESSEN

van aanbevelenswaardige hotels. *)

Alkmaar. Eerste Alkmaarsche Lunchroom,
Houttil B 5, bij de Kaasmarkt. Telef. 286. Uitstekende
consumptie. Matige prijzen. Aanbev. fa. W. G. E. VALK

Hotel „De Burg”. Langstraat-Hofplein. Tel. 118.
Garage. Lunch 12—2 uur à f 2.50. Diner 5—7 uur à
f 3.50. Logies en ontbijt à f 3.50.

A. v. d. LEYGRAAF, Directeur.

Hotel „De Nachtegaal”, Café-Restaurant.
Schoonste punt van Alkmaar. Ruim terras. Slechts
eenige minuten van 't station.

Eigenaar: A. R. A. GERRITSEN PLAGGERT.

Almelo. Voorheen „Hotel Dolfin”, Stations-
plein 10. Billijke prijzen. A. GRIMME.

Amersfoort. Hotel „Bellevue” ('t Witte Huis),
Koninginnelaan 21. Logies met ontbijt vanaf f 3.—,
lunch f 1.75 diner vanaf f 3.—.

Hotel-Pension „Birkhoven”, Straatweg
Baarn—Amersfoort.

Hotel „De Zwaan”, Utrechtschestraat 29. Logies
met ontbijt f 3.—. Diner f 3.50.

*) In deze lijst zijn slechts opgenomen hotels, door de betrokken
reiskorrespondenten aanbevelenswaardig geacht.

Voor klachten wende men zich tot het Bondskantoor, Const. Huygens-
straat 118, Amsterdam.

De leden worden vriendelijk verzocht, indien zij in het nachtregister
teekenen, achter hun naam de letters B. v. N. O. te plaatsen.

Amsterdam.

American Hotel

**Leidsche Plein
AMSTERDAM**

HOTEL EN CAFÉ-RESTAURANT VAN DEN 1en RANG
Groote en Kleine Zalen
voor Feestmaaltijden, Vergaderingen, enz. enz.

Hotel Café-Restaurant BUWALDA,

voorheen J. VAN DRIELST.

Damrak 32, AMSTERDAM.

Telefoon 6121 Noord.

Onmiddellijk bij Centraal-Station.

Restaurant à la carte den geheelen dag. Logies m. ontbijt f 3.—.

Modern ingericht.

Centrale verwarming.

Aanbevelend, **G. BUWALDA.**

Hotel Restaurant „METROPOLE”

Rembrandtplein 22

Telefoon Interc. 8541 N.

Amsterdam.

Speciaal Pension voor H.H. Onderwijzers en familie
pension per dag per persoon f 6.—.

Logies, Lunch en Diners bij meerdere personen of kinderen
verminderde prijzen.

Diners voor Schoolkinderen van af f 1.—; tot 100
kinderen kunnen tegelijk eten.

Vorig jaar **1400** kinderen van verschillende scholen gehad.

Met beleefde aanbeveling,

G. Ch. DOON.

COÖP. RESTAURANT

½ A.C.K. Molenpad 2

3 minuten van het Leidscheplein.

LUNCH f 0,80, f1 — en f1,45 Diner f1,45, en f2,45
Diverse Schotels.

SCHOOLREIZEN, voor gezelschappen, mits tijdig
besproken, bijzondere tarieven.

JULI opening van het door ons te exploiteeren **Hotel-Restaurant „Zomers Buiten”** bij het **STATION SOESTERBERG**.

Amsterdam.

Hotel „VAN GELDER”**Damrak 34****Amsterdam**

Telefoon Intercommunaal 7879 N.

Logies met ontbijt f 3.—.

Centrale verwarming.

Hotel SCHILLER**Rembrandtpl. 28-36, Tel. Int. 965 en 975 Noord.**

In 1921 opnieuw vergroot. 140 bedden, 90 kam. w.o. 30 m. bad en toilet. Warm- en koud water op alle kamers. Apartem. m. stads- en rijkstelefoonaansl. Zaal voor verg. en diners. Lift. Aparte Hotelingang m. groote hal. Logies met ontbijt vanaf f 4.50. Restaurant à la carte geheelen dag. Restaurant 1ste Etage. Diners van 5—8 uur.

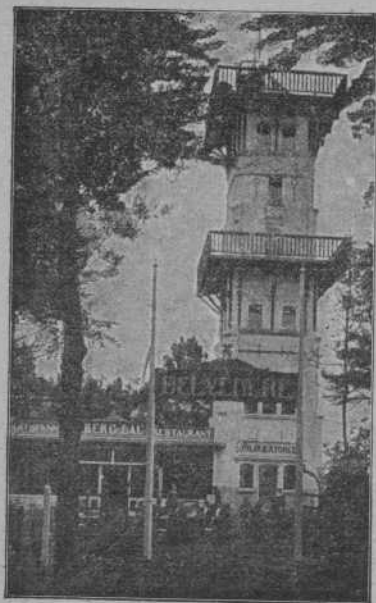
Hotel „Het Wapen van Medemblik”**DAMRAK 84.**

Telefoon N. 6023.

Apeldoorn. Echoput — Hoog-Soeren. Een bezoek aan deze merkwaardigheid mag op geen enkel programma van schoolreisjes ontbreken. Consumptie tegen billijke prijzen.

Hotel „de l'Europe”, Stationsstraat bij het Station.

Uitspanning „De Wit”, Loolaan t/o Groote Kerk. Zeer geschikt voor schoolreisjes.

Apeldoorn. - *Prinses Julianatoren.* (Belvédère; deze toren is 24 M. hoog en staat op een der hoogste punten van Gelderland, te midden der Soerensche bosschen. Aan den voet een *Dwaaltuin*, vanwaar een onderaardsche gang fantastisch verlicht, U voert naar eene *grot* (*Grot van Fingal*). *Beeldengalerij* (Panopticum) en een reis naar het *middelpunt der aarde*. Alles zeer interessant, zoo wel voor groot als klein. Tevens *speeltuin*. Voor schoolreisjes zeer geschikt.

Consumptie billijk. Voor schoolreisjes verminderd tarief, evenals a. h. hotel.

De Ondernemer:

G. MIDDELINK.

Appelscha (Fr.) Compagnons-Hotel en Pension, nabij de duinen en wandelbosschen. Prachtig natuurschoon. Ruime frissche kamers Tel. Interc. no. 7. **FERD. SMIT.**

Café „Duinen-Zathe“, ingang duinen. Voor schoolreisjes bij vooruitbestelling extra laag tarief. Tel. Interc. no. 12.

Arnhem.

VOLKSKOSTHUIS

Hommelsche weg 59, Arnhem. — Telefoon 1418.

Zeer smakelijk middageten, bestaande uit soep, aardappelen, groente en vleesch (warm of koud.)

Logies per nacht f 0.50. Andere prijzen varieërend. Uitstekend voor schoolreizen.

Arnhem. Geheelonthouders-koffiehuis, Doelenstraat 17. Tel. Int. 1834. Billijk Tarief. Nette bediening.

Hotel Oranje-Nassau, verbonden met Café-Restaurant gelegen tegenover het station links. Logies en ontbijt vanaf f 3.25. F. SIMON.

Hotel „De Pauw”, Pauwstraat, 7—5 minuten van het station. Telefoon No. 501. Van ouds bekend degelijk hotel. F. C. JANSSENS.

Geheelonthouders Hotel-Café-Restaurant D. v. d. Meeberg, Willemsplein 13. Voor schoolreizen puik.

Lunchroom „de Twee Steden”, Ketelstraat 22.

Theeschenkerij Monnikenhuisen, Park Klarenbeek, Arnhem, a/d voet van den Steenentafel. Prachtige groote speeltuin. Schoolkinderen reductie bij vooraf bericht. Aanbev. B. SIEBELS.

Uitspanning „De Geitenkamp”, Roendaalscheweg. Lommerrijke speeltuin. Groote gezelschappen genieten reductie.

H. JANSEN v. GALEN.

Hotel „Keizerskroon”, Groote Markt 32 en 33. Firma Wed. W. NEL.

Baarn.

Hotel „CENTRAL”, - Café Restaurant.

Ruime zalen voor partijen. - Centrale verwarming.

Telefoon 10. Directeur E. OLBÖETER.

Lunchroom „Novum” met Terras, Laanstraat 50. Consumptie uitsluitend 1ste kwaliteit. Billijke prijzen. T. v. VEEN.

Café-Restaurant Station H.I.J.S.M. Met grooten speeltuin en terras. G. v. DUURSEN.

Baarn.

Restaurant H. v. Moorselaar. Terras Ned. Centr. Spoor. Speciale condities voor schoolkinderen.

Hotel „de Pauw”, Eemnesserweg, hoek Nieuwstr. Groote speeltuin. Logies met ontbijt en diner, diverse prijzen. Onderwijzers met kinderen groote reductie.

Balk (Fr.). Hotel „Boonstra”, Dubbelstraat 104. Logies met ontbijt f 3.—. Diner f 2.50.

W. BOONSTRA.

Berg en Dal. Hotel-Café-Restaurant „Hamer”. Plats du Jour. Diners. Schoolklassen reductie (niet in Augustus).

Bergen (N.-H.)

Café-Restaurant en Uitspanning „Duinvermaak”.

Prachtig uitzicht op Duin.

In de onmiddellijke nabijheid der wandelwegen in 's Rijks duinen. Eenige gelegenheid voor schoolfeesten en buitenpartijen. Voor schoolkinderen speciale prijzen.

Aanbevelend,

C. BRUIN.

Bloemendaal (N.H.) Hotel „Vreeburg”, Marktplaats 16. Vraagt prijsopgaaf bij schoolreizen.

Borculo. Hotel Weggelaar, Markt.

L. H. HIDDINK.

Breda. Bredasche Melkinrichting v.h. Rap-parden Van Weel, Delpratsingel 6, hoek Frederikstraat, 2 min. van het Station. Consumptie zeer billijk. Reductie voor schoolreisjes.

Café-Restaurant „Oranje-Hotel”, Stationsplein 7. Logies met ontbijt f 3.50, Diner vanaf f 2.25.

Bussum. Hotel-Café-Restaurant „de Kroon”. Stationsweg 12. Logies met ontbijt f 2.50. Restaurant à la carte.

F. W. HOUTMAN.

Callantsoog (N.-H.). Hotel-Pension „Duinzicht”,
Uitstekend rustoord voor onderwijzers(essen). Tevens
geschikt voor schoolfeesten.

Coevorden. Hotel „de Blauwe Vaan”, Friesche-
straat 19, Telef. 38. Logies met ontbijt f 1.75. Diner
f 1.75. J. MEESTER.

Deventer.

Hotel „HET WITTE HUIS” - Restaurant

Brink 96 - DEVENTER - Tel. Interc. 624.

Eigenaar A. MEIJER.

Dordrecht. W. M. de Rooy, v.h. Café de Korver.
Dubbeldeweg.

Ede. Hof van Gelderland, Grootestraat. Logies
met ontbijt f 3.25. Diner vanaf f 2.50. Stalhouderij en
Autoverhuurinrichting. G. VAN LAAR.

Hotel „Welgelegen”, Stationstraat 64-66.
Logies met ontbijt f 3.00—f 3.50. Twee groote lom-
merrijke tuinen.

Egmond a/d Hoef. Hotel-Café-Restaurant „De
Drie Egmonden”. O. AKKERMAN.

Elst. (gem. Rhenen). Pension „Rustoord”, Utrecht-
sche straatweg. Logies met ontbijt f 2.25. Diner vanaf
f 1.75. Pensionprijs vanaf f 4.— per dag.

Emmen.

Hotel Café-Restaurant GRIMME

Tegenover het station Emmen

Tel. Interc. No. 2

Restauratie den geheelen dag

Ruime auto-garage.

Enschede. Hotel-Restaurant „Mulder“, Haaksbergerstraat naast het Postkantoor, Logies met ontbijt f 2.75. Diner vanaf f 2.50.

Hotel „Zwijnenberg“, Molenstraat 22. Logies met ontbijt f 3.00. Diner f 2.50.

Geuldal. Bonds-Hotel „Berg en Dal“, Geulhem—Houthem, 12 minuten van station Houthem, St. Gerlach. Aangename ligging, matige prijzen. Aanbev. J. HEUTS.

Gieten. Hotel „Braams“, aan de Brink. Logies met ontbijt, diner, pension vrijblijvend.
Telef. interc. 1. Aanbev. GEBR. RIJNBERG.

Hotel-Pension Hommes, Stationskoffiehuis. Logies met ontbijt f 2.50. Diner vanaf f 2.50. Pension op aanvraag. Prachtige speeltuin. Waranda. Electrisch licht. Telefoon Int. No. 1. H. HOMMES.

Giethoorn. Bondscafé „t Wapen van Giethoorn“, a/d Straatweg. Telef. No. 1 Zuid. Speciaal gelegenheid voor boottochtjes door 't dorp.

Bonds-Hotel „Hollandsch Venetië“. Telef. no. 4. Giethoorn (Zuid). Punters, roeibootten en motorboot te huur.

L. J. BAKKER

Ginniken. G. H. J. de Leeuw, v.m. Boschwachterswoning, Marktbosch. Diner. Gezelschappen en Scholen reductie.

E. A. van Hofwegen - Ginneken. **Hotel - Café - Restaurant „HET GROENE WOOD“**

Modérne Speeltuin met verschillende Vermakelijkheden. Billijke en Goede Consumptie. - 5 minuten van de Tramhalte Markt Ginneken. - Reductie voor Kindergezelschappen.

's-Gravenhage.

's-Gravenhaagsche Melkinrichting

„DE SIERKAN”

Hoofdkantoor:

Telefoon Interc.

Nieuwe Havenstraat No. 15

Den Haag Nos. 228 en 229

**Bijzonder tarief voor scholen wordt op
:-: aanvrage gaarne toegezonden :-:**

Onze Winkels en Salons zijn gevestigd:

in de Nieuwe Havenstraat 17
 " " Van Galenstraat 40
 " " de Passage 45
 " " Prinsestraat 38a
 " " Bankastraat 41
 " " Frederikstraat 76
 aan de Amsterdamsche Veer-
 kade 9
 " " Conradkade 34
 " " Loosduinschew. 1085
 " het Bezuidenhout 136
 in de Reinkenstr. hoek 2e
 Schuijtsstraat 166
 " " Schoolstraat 13
 " " 1e v. d. Boschstr. 49 h.
 " " Corn. Speelmanstr.
 " " N. Molstr. 37a hoek
 Paviljoensgracht
 aan het Piet Heinplein 1 hoek
 Elandstraat
 " den Stationsweg 133 hoek
 Hoefkade
 in de Keizerstr. 13, Scheven.
 " " Maaswijkstr. 22 "

in de Stevinstr. 126, Schev.
 aan de Stadhouderslaan, hoek
 Antonie Heinsiusstr. 1
 " het Hoogezand 64
 " de Frederik Hendriklaan
 64 h. Bentinckstr.
 " " Delftschelaan 42
 " " Valkenboschlaan 209,
 h. Halleystraat
 " " L. v. N. O.-Indië 91,
 hoek Theresiastraat
 " " Beeklaan 406, hoek
 Valkenboschplein
 " " Spaarneplein 14 hoek
 Weteringkant
 " het Koningin Emmaplein
 hoek De Constant
 Rebecquestraat
 in de Bachmanstraat 14a
 " " Valeriusstraat 13
 " " Heerenstr. Voorburg
 aan den Heerenweg, Rijswijk.

**Paviljoens aan het strand te Scheveningen, onder en
:-: bij de Wandelpier en bij het Oranje-Hotel :-:**

DE DIRECTIE.

's-Gravenhage.

SCHOOLREISJES

H. H. Onderwijzers, wanneer gij Den Haag bezoekt met uw klasse, vergeet dan niet

„DE BATAAF”, SCHEVENINGSCHÉ BOSCHJES

Speciaal ingericht voor het ontvangen van Scholen. Speelplaats bij uitnemendheid.

TARIEF OP AANVRAGE GRATIS EN FRANCO

Veget. Hotel-Restaurant „Pomona”, Molenstraat 53. Logies het ontbijt vanaf f 3.— tot f 4.50 per pers. Diners à Prix-fixe en à la carte.

Groningen. Hotel-Café-Restaurant „Frascati Noord”, Noorderstationstraat 64. Logies met uitgebreid ontbijt f 2.75. Centrale verwarming, Electriscb licht op alle kamers. Beleefd aanbev., J. E. J. ALBERS.

Hotel-Restaurant „Friesland”, Kl. Pelsterstraat. Centrum der stad. Logies met degelijk ontbijt f 2.50; diner f 2.50.

Hotel-Restaurant „Elzenga”, Carolieweg 13. Logies met ontbijt f 3.00. Diner van 6—7½.

Gulpen. Hotel du Centre.

Eigenaar H. COENJAERTS

Haarlem.

Eerste Haarlemsche Melkinrichting**HOUTPLEIN 19**

bij de Halte van de Electriche tram Zandvoort—
Haarlem—Amsterdam. Bij ingang Hout.
Schoolklassen desgevraagd verminderd tarief.

Café-Restaurant Café-Restaurant
BRINKMANN. „DE KROON”.

GROOTE MARKT, HAARLEM.

Plats du Jour, Déjeuners et Diners à la carte
et à Prix fixe.

Hotel „Lion d'Or”, Kruisweg 36. Prijs van
logies met ontbijt f 3.—. Diner f 3.—.

Haren (Gr.). Hotel „Suurd”, Rijksstraat no. A 355.
Logies met ontbijt, evenals diner diverse prijzen.

„Hotel Horst”, Prachtig gelegen aan den ingang
van den weg naar Paterswoldre, $\frac{3}{4}$ uur van Groningen.
Groote serre, speeltuin enz. Eig. A. HORST.

Hattem. Hotel „Dennenheuvel”, C 216. Pension
en Uitspanning met speeltuin. Uitstekende gelegenheid
voor Schoolreisjes. Telef. 39.

Helder. Hotel Café-Restaurant „Bellevue”
Tel. 49, tegenover 't Station. Logies met ontbijt f 3.—.
Diner f 2.75.

Hellendoorn. Hotel-Pension „Bergzicht”. Tel. 5.
Prachtig gelegen in en bij een boschrijke streek. Billijke
tarieven. H. J. v. d. BERG.

Hengelo (O.).

Hotel „Eulderink”, Hengelo
t/o het Station.

Kamers met stroomend water.**Electrisch licht.****Badkamer.**

Hilversum. Lunchroom „Spoorzicht", Stationsplein 12. Gereduceerde prijzen voor scholen. Plaats voor pl.m. 60 kinderen.

Aanbev., H. v. d. BROEK.

„Het Diergaardepark", 's-Gravelandscheweg 141. Uitspanning met groote speeltuin. Speciaal tarief voor scholen en gezelschappen.

Leeuwarden. Hotel „De Pauw", Stationsweg 10. Logies met ontbijt *f* 2.75, Diner vanaf *f* 2.50.

JOH. GODHELP.

Leiden.

WITTE SINGEL Speel- en Theetuin LEIDEN
Oud Hortuszicht.

Prachtige lommerrijke tuin. Groote speelplaats. Veel vermakelijkheden. Mooiste en grootste inrichting te Leiden. Bijzonder aan te bevelen voor Kinderfeesten.

Prima Consumptie.

Billijk Tarief.

W. F. v. INGEN-SCHENAU.

Hotel Rijnland'. Steenstraat 37. Logies met ontbijt *f* 3.—, Diners vanaf *f* 2.25.

Lochem.

Geheelonthoudersgebouw en Pension

„DE TOEKOMST"

Burgemeester Leenstraat 34 :: Lochem

SCHOOLREISJES - SPEELTUIN

Ruime Bergplaats voor Rijwielen. Stalling

Speciaal lage tarieven voor clubs, schoolreisjes enz.

Op verzoek gidsen beschikbaar.

Pension Oldenhof, Burgem. Leenstraat. *f* 4.—
p. p. en p. d. Vrije zitkamer met veranda.

Pension Jan Lieferink, Poorters Janlaan.

Hotel „Het Wapen van Lochem", Nieuwstad. Logies met ontbijt *f* 2.50, *f* 4.50, *f* 5.— p. p. en p. d.

Lunteren. Hotel „Floor”.

Hotel „De Veluwe”. Logies met ontbijt.
Diner. Ook volledig pension.

Maastricht.

HOTEL RESTAURANT „SUISSE”
VRIJTHOF 11 - MAASTRICHT

Logies met Ontbijt f 3.— — — —
Diners op elk uur à f 2.50 en hooger

TELEFOON 159

Aanbevelend,
J. H. BOOSTEN.

Middelburg. Hotel-Restaurant „du Commerce”, propriétaire A. v. Overbeeke, Over het Station.
Tel. Interc. 94. Billijke prijzen. Je aangewezen Hotel.

Nunspeet. Pension „Buena Esperanza”, Telef. 53 en 81. Spoorpad, nabij 't Station. Logies met ontbijt f 2.25 en f 2.75. Diner f 2.50.

Hotel „Veluwe”. Telef. Interc. 43.
JOH. KOLKMAN.

Pension-Hotel „Belvédère”. Pension vanaf f 5.— p. p. en p. d.

Nijmegen.

Hotel-Café-Restaurant
De Karseboom,
Mariënborg 55.

Logies met ontbijt f 3.— Diner f 2.50

Voor schoolreisjes speciaal tarief op aanvraag.

J. P. GODSCHALK.

78

78

Burger Hôtel Café-Restaurant

A. H. JANSEN

Bloemstraat 78 - Nijmegen - Tel. 1929

Een der meest gerenommeerde en naar de eischen des tijds ingericht Hôtel van Nijmegen, bekend om zijn uitstekende keuken en toch lage prijzen.

**Speciaal adres voor Heeren Onderwijzers,
die met schoolklassen Nijmegen bezoeken.**

Voor groote klassen zelfs voldoende ruimte
— om te logeeren en te eten. —

Logies, Lunch, Diners

bij meerdere personen tegen verminderde prijzen.

Reclame-Diners f 1.50 - Consumptie f 0.15.

**Volledige, degelijke Diners voor schoolkinderen
f1.— en f1.25.**

Vorig jaar meer dan duizend schoolkinderen gehad uit alle deelen des lands. Tal van dankbetuigingen ter inzage.

Alle Consumptie-Artikelen voldoen aan de hoogst gestelde eischen.

Beleefd aanbevelend,

A. H. JANSEN.

78

78

Nijmegen.

Café-Restaurant Belvédère

Prachtig gelegen op het hoogste punt van Nijmegen. Uitzichttoren met verrukke ijke vergezichten. Uitstekende consumptie, billijke prijzen. Voor schoolreisjes speciale tarieven.

Hotel „De Burchtpoort”, Lange Burchtstraat 55. Telefoon Interc. 215. Restaurant den heelen dag. Billijke prijzen.

Hotel „De Pauw”, Groote Markt en Grootestraat. Logies met ontbijt f 2.50. Diner f 2.50.

Melk- en IJssalon, Lange Burchtstraat 17. Zeer geschikte gelegenheid voor scholen en groote gezelschappen. Ruime zaal. In onmiddellijke nabijheid der electrische tram.
J. A. OCKHUIZEN.

Hotel „Poort van Kleef”, Grootestraat 2—4. Tel. Interc. 100. Logies met ontbijt f 2.— Diner f 2.25, f 2.75 en hooger.
D. FRAY.

Oosterbeek.

Bezoekt
de

WESTERBOUWING

Café-Rest.-Uitspanning te Oosterbeek.

Gelegen aan het schoonste gedeelte van den Rijn, met ruime vergezichten over de Betuwe, te midden van prachtige bosschen en wandelwegen. Passagier-stoombootdienst Arnhem (haven) - Westerbouwing vise-versa. Billijk tarief voor schoolkinderen.

Aanbevelend J. VAN KOLFSCHOTEN.

Oosterwolde. Hotel „De Gouden Klok”, Prijs van logies met ontbijt f 2.50. Diner vanaf f 2.50.

Ootmarsum. Hotel-Pension „De La Porte”. Logies en ontbijt f 3.— Diner f 3.— Volledig pension f 5.— p. d. Voor H.H. Onderwijzers speciaal.

Paterswolde. Familie-Hotel. Uitgestrekte speeltuin met allerlei speeltuigen. Groote draaimolen met 24 zitplaatsen. Tennisbanen, Croquetterrein, Groote steiger a.h. meer met aanleg voor roei- en zeilbooten. Kinderen en groote gezelschappen bij vooruitbestelling lagere prijzen. Tel. 333 (Groningen).

Aanbevelend, E. H. HEIKENS, Expl.

Hotel Twee Provinciën, 3 minuten vanaf De Braak. Groote speeltuin met prachtige vollere en siervogels. Mooie gelegenheid voor roei- en zeiltochten. Schoolklassen verminderd tarief bij vooruitbestelling.

H. MULSTEGE.

Uitspanning „Passage”. Prachtig gelegen tusschen Meer en Braak. Groote zit- en speeltuin. De beste gelegenheid voor schoolreisjes (verlaagd tarief).

H. NIJDAM.

Putten (Geld.) Hotel „Boschzicht”, Harderwijkerstraatweg. Logies met ontbijt f 2.50. Diner vanaf f 2.50.

Rhenen. Hotel „Van den Berg”, b. h. Station. Telef. Interc. 5. A. v. d. BERG.

Roden. 't Wapen van Drente, Heerestraat. Logies met ontbijt vanaf f 2.25, diner vanaf f 2.50.

Roosendaal (N.-B.). Hotel „Neerlandia”, Stationsplein. Logies met ontbijt vanaf f 3.50. Diner f 2.50.

Schoorl (N.H.).

Bondshotel A.N.W.B. „De Roode Leeuw” Stalhouderij en Uitspanning. - Ruime Speeltuin. - Uitstekende gelegenheid voor **Schoolfeesten en Partijen**.

Logies met ontbijt f 2.50; diner vanaf f 3.—.

Bezoekers hebben vrijen toegang tot de trap naar „Klein Zwitserland” en Oriënteertafel. T. TIMMERMAN.

Soestdijk. Hotel „Trier”. Tegenover 't Paleis van H. M. Koningin-Moeder. J. SCHMIDT.

Hotel „Bellevue”, Café-Restaurant. Telefoon 22. Th. H. A. LE MARCHAND.

Terschelling (Midland). Hotel-Pension „Het Wa-
pen van Terschelling”. A. J. KUIPERS.

Utrecht. Café-Restaurant „Haagsche Koffie-
huis”, Vredenburg.

Hotel Café-Restaurant „Rustoord”,
Mariaplaats. Tel. Interc. 450. Logies met ontbijt vanaf
f 2.75. Restaurant den geheelen dag. Dagelijks middag-
en avondconcert om 3 en 8 uur. Aanbevelend,
fa. KOSTER v. d. HAM.

Hotel „Noord-Brabant”, Vreeburg. Logies met
ontbijt, diner, plats du midi.

Vierhouten o/d Veluwe. Hotel „De Mallejan”. Tel. 2.
Eén uur van Station Nunspeet.
H. MOLENAAR.

Vlissingen. Hotel „Albion”, Koningsweg. Logies met
ontbijt vanaf f 2.50. Diner vanaf f 2.50.

Wageningen. Hotel-Pension „Rozenhage”, Hoek
Holleweg. Uitspanning met speeltuin.
Dames HUPKES.

West Terschelling. Hotel-Pension „De Neder-
landen.” J. P. OEPKES.

Winschoten. Hotel „Vrijheid”, Blijhamsterstraat.

Zaandam.

Hotel - Café - Restaurant „De Post Hoorn”

Stationstraat 5 Telefoon 658.

MET VERGADERZAAL

Logies met Ontbijt f 3.—

Desgewenscht Aparte ontbijt- en eetzaal,

ZAANDAM.

Aanbevelend, J. DE GROOT, Prop.

Zaandam.

Bezoekt Cafe,, Concordia"

met grooten speeltuin als: Hangende draaimolen, Schommels, Wippen, Rekstok, Ringen.

Grootste vermaak voor kinderen.

Tegenover Czaar Peterhuisje o.d. Hoogendijk,

1 minuut van de Boot (linksom).

Voor gezelschappen verlaagde tarieven.

PRIMA CONSUMPTIE.

BILLIJKE PRIJZEN.

Aanbevelend,

G. BREEUWER.

Lage Horn 2. Let s. v. p. op het adres.

Amsterdam - Zaandam

SPEELTUIN - PRINS HENDRIK - ZAANDAM

Grootste en mooiste gelegenheid des lands.

Van Amsterdam prachtig boottochtje, duurt $\pm$ 30 minuten. Groepen schoolkinderen speciale tarieven.

Aanbevelend, C. TONNEMAN.

Volkspark - Zaandam.

Mooie ruime tuin met waranda's.

3 Minuten vanaf het Station.

Voor gezelschappen verlaagde tarieven.

Aanbevelend, K. VOS, Exploitant.

Zaandam. Stations-Koffiehuis, Stationsplein. Logies met ontbijt vanaf f 2.25. Diner vanaf f 2.50.

BOS.

't Wapen van Zaandam. Aanlegplaats Salonbooten.

G. POST.

Zandvoort.

STRAND ZANDVOORT.

Schoolkinderen en hunne geleiders(sters) wordt belangrijke reductie toegestaan in de ververschingstent van

Jan van Duijn (naam in de vlag)

2e tent links van trap Zeestraat (vlak bij 't station)

Groote gezelschappen vooruit bestellen s.v.p.!

Gebouw „Ons Huis”, Volkskoffiehuis, Dorpsplein 6. Geen logies.

Zeist. Melkinrichting, Slotlaan 20, hoek Woudenbergsche Straatweg, nabij het bosch. Circa 60 zitplaatsen in den tuin.

„Pension Boschzicht”. Woudenb.weg 32. Logies met ontbijt f 2.75, Diner f 3.—, Lunch f 1.50. Pension f 6.—, bij 14 dagen f 5.—. Groote tuin, Serre, Electr. Licht, Badkamer.

Aanbev., Wed. BALL.

Hotel-Restaurant „Het Wapen van Zeist”, Naast het Station Zeist. Tel. Interc. 93. Vergunning.

Zuidlaren. Hotel „De Gouden Leeuw”, Brinkzicht. Logies met ontbijt vanaf f 1.50. Diner f 1.25 en hooger.

Huize „Entinge”, Groningerstraat 1. Logies met ontbijt f 3.50. Diner f 2.25 en f 3.25.

G. PIETERSEN.

Zutphen. Hotel „Spaan”, Nieuwstad 58. Tel. 269. Logies met ontbijt f 2.75, Diner vanaf f 2.—.

Zwolle. Hotel „Koenders”, Deventerstr. 105, nabij station en Buitensociëteit. Logies met ontbijt f 2.50.

Hotel „Meiberg”, Voorstraat. Logies met ontbijt f 2.75, Diner f 2.75 en hooger.

Hotel I. Dallinga v.h. v. Wegel, Beestenmarkt. Logies met ontbijt f 2.50. Diner f 3.—.

Uitspanning Thijssen, b/d Brug Willemsvaart. Engelsche Werk. Goedkoopste gelegenheid voor schoolreisjes.
Wed. T. THIJSSSEN.

Café-Restaurant „Halfweg”, Veerallee
Telef. 779. Groote speeltuin en tennisbanen. Voor schoolreisjes reductie.
F. H. WILLIGENBURG.

HOTEL „DERBOVEN”

BEESTENMARKT No. 15.

Telef. interc. 305.

5 minuten vanaf Station en Buitensociëteit.

Logies met degelijk ontbijt f 3.—.

Uitstekende Keuken.

Electrische verlichting.

BEZOEKT:

De Nieuwe Lunchroom en Restaurant

Lutkekestraat 22 — Telefoon 844.

Billijke tariëven.

Voor schoolreisjes reductie.

G. HALFWERK.

Hotel „Du Commerce”

VOORSTRAAT 1, tegenover Harmonie.

Electrische Verlichting.

Tel. Interc. 590.

Logies met ontbijt f 2.50.

Diner f 2.50.

Zwolle.

Bioscoop „De Kroon”

Heeft gedurende de maanden Juni en Juli speciaal voor schoolreisjes een bijzonder geschikt programma voorradig.

Bondsdrukkerij „De Volharding”

Heerenstraat 32 - Amsterdam

Telefoon 516 Noord

levert spoedig alle voorkomende Drukwerken
in smaakvolle uitvoering, tegen billike prijs

Machinale Zetterij

Boekbinderij - Brocheerinrichting

Speciaal adres voor **Aanplakbiljetten**

Week- en Maandbladen

Boeken - Brochures - Tijdschriften

Drie- en Vierkleurendruk.

**Zeer ruime sortering Visitekaarten,
Ondertrouw- en Verlovingskaarten**

L. D. MULLER - Tandarts

KEIZERSGRACHT 816, AMSTERDAM.

tusschen Utrechtschestraat en Amstel.

SPREEKUREN:

alle werkdagen 1—3 uur en volgens afspraak.

TELEFOON N. 340.

VICTORIA-WATER

uit de Bron te Oberlahnstein 215 Meter diep

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

HEERLIJK, GEZOND,

REIN NATUURLIJK MINERAALWATER

Maatschappij tot Exploitatie van de
Victoria-Bron te Oberlahnstein.Nederlandsche Onderneming, gevestigd te AMSTERDAM.
Expeditiekantoor en Pakhuizen ROTTERDAM.**LEEFSON's Dans Instituut**

858 Prinsengracht, Amsterdam.

48 Kromme Nieuwegr., Utrecht.

Speciale Instudeering van FEESTDANSEN.

Uitgaven van DE ERVEN J. J. TIJL te Zwolle.

- Beknopte Geologische Schoolkaart van Nederland** door C. A. C. KRUYDER, 8e druk, opnieuw bewerkt door N. L. WILTINK; los f 10.80, opgeplakt f 24.55, gevernist f 27.80.
- Uitvoerige idem**; los f 10.80, opgeplakt f 24.55, gevernist f 27.80.
- Zwarte Blinde Kaart van Nederland** door C. A. C. KRUYDER, 8e druk, los f 5.40, opgeplakt f 19.15, gevernist f 22.40.
- Geologische Schoolkaart van Overijssel** door C. A. C. KRUYDER, 3e druk, bewerkt door N. L. WILTINK, los f 9.—, opgeplakt f 17.75, gevernist f 20.50.
- Geologische Schoolkaart van Zeeland** door N. L. WILTINK, los f 9.60, opgeplakt f 18.35, gevernist f 21.35.
- Schoolkaart van Noord-Holland** door W. KLOEKE, los f 9.60, opgeplakt f 18.35, gevernist f 21.35.
- Kleine Kaart van Nederland** door C. A. C. KRUYDER, 20 cts.
- Ingevulde Schetskaartjes van de verschillende provinciën van Nederland** door C. A. C. KRUYDER (in een atlasje vereenigd). Het atlasje 20 cts.; kaartjes afzonderlijk per 25 ex. 40 cts., mits van één soort tegelijk genomen; de raampjes, waarop de kaartjes kunnen worden nageteekend, 25 ex. 20 cts.
- Oningevulde Schetskaartjes der 11 provinciën in enveloppe** 35 cts.
- R. SCHUILING, **Nederland tusschen de Tropen**, ingenaaid f 5.90,
- R. SCHUILING, **Aardrijkskunde van Nederland**, ingenaaid f 12.50, gebonden f 15.—.
- R. SCHUILING, **Beknopte Aardrijkskunde van Nederland**, 10e verbeterde druk. Ingenaaid f 3.30, gecartonneerd f 3.85.
- R. SCHUILING, **Vragen en Opgaven met betrekking tot de Aardrijkskunde van Nederland**, 50 cts.
- Vlooiën- en Luizenplaat**, prijs der plaat f 0.50, opgeplakt f 1.—.
- Vliegen- en Muggenplaat**, prijs der plaat f 0.50, opgeplakt f 1.—.
- G. OOSTERBAAN, **Beknopte Gezondheidsleer I**, 5e dr., prijs f 1.50.
- G. OOSTERBAAN, **Beknopte Gezondheidsleer II**, 3e dr., prijs f 1.65.
- JAC. HINDRIKS, **Het metriek stelsel van maten en gewichten benevens het muntstelsel**, prijs f 0.85.
- Mr. H. W. METHORST, **Grafische Voorstelling van Geboorte, Sterfte en Huwelijken in Nederland in de jaren 1840—1920**, prijs f 1.50.
- Blauwe Absentielijst voor een geheel jaar**, voor 30, 60, 90 leerlingen enz. Prijs voor 30 leerlingen f 0.50, 60 leerlingen f 0.75, 90 leerlingen f 1.— enz.

MAGAZIJN

De Koning van Zweden

AMSTERDAM

Keizersgracht 149. Telefoon N. 1102. C. 4058.

Dagelijks geopend van 9 - 6 uur.

Zon- en Feestdagen gesloten.

24 Afdelingen.

LIFT naar alle étages.

Dames-, Heeren- en Kinderkleding, Manufacturen,
Mode-Artikelen, Lingeries, Toiletartikelen, Onder-
goederen, Tapijten, Linoleum, Bedartikelen, Dekens,
Meubelen, Huishoudelijke Artikelen, Serviezen,
Lampen, Kachels, Schoenwerk.

Levering in REKENING-COURANT.

Goede kwaliteiten tegen billijkste prijzen.

Bij grooter bedragen speciale overeenkomsten.

Verzending door het geheele land.

Vraagt Prijscourant.

HET INSTITUUT BURIKS wekt de onder-
wijzers op tot de studie voor

LEERAAR

M. O. Staatsinrichting.

Het Instituut had in 1920 en 1921 **20** geslaagden.

Onderwijzers ontvangen f 300.— per jaar voor de akte.

Prospectus wordt kosteloos gezonden door

Mr. Dr. A. BURIKS, PIJNBOOMSTRAAT 13 - DEN HAAG.

PIANO'S - VLEUGELS ORGELS - MUZIEK

Levering van
1e klasse
Instrumenten
door het
gehele rijk

Vraagt
kondietsies
voor huur, ruil
en koop

LOUIS KLEIN, AMERSFOORT, Utrechtschestraat.

GOEDEWAAGEN's Pijpen en Doorrookers.

Zuing,
aange-
naam

en
gezond
rooken

GOUDA.

Men lette op den naam Goedewaagen om den steel.

C. H. MEIJER Jr., - AMSTERDAM

Jacob van Lennepstraat 48-50.

TELEFOON Z. 5713.

TELEFOON Z. 5713.

In Kachels, Fornuizen, Emaille en
Huishoudelijke Artikelen en alle soorten
IJzer- en Koperwaren.

KNIPPER's MAGAZIJN

Verl. ROZENGRACHT 249 en 251, t/o de Brandweer
AMSTERDAM

aan de halte van de tramlijnen 3, 10, 14 en 17.

TELEFOON Z. 4300

TELEFOON Z. 4300

Grootst gesorteerd Magazijn in:

Luxe- en Huishoudelijke Artikelen, Glas, Porselein,
Emaille, Bijouteriën, Lederwaren en Toilet Artikelen
Zeer geschikte Cadeaux voor iedere gelegenheid.

Ruime sorteering Schemerlampen.

Complete Keukeninstallaties leveren wij onder volle garantie.
Hoe meer U bij ons koopt, hoe voordeliger voor U,
hoe prettiger voor ons.

Glas, Porselein. Emaille en kleine Huishoudelijke Artikelen 5 pCt.
en alle andere artikelen 10 pCt. korting.

ZAAIT

onze EERSTE KLASSE TUIN-
BLOEM- en LANDBOUWZADEN
door veredeling verkregen.

Bij zaadbestelling van minstens f 4.—, praktische handleiding gratis.
Levering van alle soorten degelijke gereedschappen voor den tuin
tegen lage prijzen. Vraagt onze prijscouranten. - Vlugge bediening.

Firma A. ZWAAN Jr., ENKHUIZEN.

Spaarbank voor de stad Amsterdam

Opgericht in 1848.

Hoofdbureau: Singel 544-546

Geopend iederen werkdag: van des morgens 10 tot des avonds half 9.

BIJBUREAU: Bloemgracht 33, Haarlemmerplein 4, Bilderdijkstraat 194, Ceintuurbaan 131, „Zeemanshuis” Kadijksplein, 1e Van Swindenstraat 19, Brederodestraat 103.

Geopend iederen werkdag 's morgens van half 10 tot half 1 en 's avonds van half 7 tot half 9.

Adm. de Ruyterweg 103. - Krugerplein 22.

Geopend iederen werkdag van half 10 tot 5.

Nachtegaalstraat 105a (Spreeuwenparkschool)

Geopend: Maandag-, Woensdag- en Zaterdagavond van half 7 tot half 9.

Uitsluitend voor spaarders zijn in onze brand- en braakvrije **KLUIS** in het Hoofdbureau **Loketten te huur**, voor **3 gulden per jaar of 50 cent per maand**.

SPAARBUSJES kosteloos in bruikleen.

— Vraagt inlichtingen. —

DE NIEUWSTE PHILIPS LAMP

PUNTLOOS

MELKGLAS

ARGENTA

BESCHERMT DE OOGEN
EN VOORKOMT HINDERLIJKE SCHADUWEN

UITGAVEN VAN

C. A. J. VAN DISHOECK, TE BUSSUM.

Zonneschijn door T. VAN BUUL, geïllustreerd door Tj. Bottema. Leesboek v. h. Lager en het Voortgezet Onderw. 14 stukjes. 14e druk. Van de Indische uitgave in 7 stukjes verscheen de 4e druk. Een nieuwe serie, 12 stukjes, met illustraties van Alb. Geudens is zooeven verschenen.

Jong Leven door A. TRELKER, geïll. door Tj. Bottema. 5 Leesboekjes met een voorafgaand prentenboek en handl. voor het aanv. leesonderwijs en 10 leesb. v. h. voortgezet onderwijs. Derde druk.

Sprookje door A. TRELKER, geïllustreerd door Tj. Bottema. Proeve van nieuwe leesstof v. d. lagere scholen.

Taallessen voor de Volksschool door TH. J. THIJSSSEN, 1e stukje (3e leerj.), 2e stukje (4e leerj.), 3e stukje (5e leerj.), 4e stukje (6e leerj.).

H. A. Dollekamp. Het nieuwe Cijferboekje voor de aanvangsklas en voor het Tweede leerjaar. Twee stukjes met een korte toelichting.

Cijferboek voor de Volksschool door TH. J. THIJSSSEN en J. SOE-
DERHUIJSEN, 4 stukjes, 6e druk.

Sommenboek voor de Volksschool door TH. J. THIJSSSEN, 5 stukjes met Voorlooptje. 10e druk.

Cijferen door J. PEPER, twee stukjes, 10e druk, aansluitende bij de eerste stukjes van Zelf Denken en Doen.

Zelf denken en Doen door J. PEPER. Rekenboek voor de hoogste klasse der Lagere School; 5 stukjes, 30e druk.

Rekenkundige vraagstukken ontleend aan de toel. ex. tot bijz. gemeentel. en rijkskweekscholen v. onderw. en onderw.essen, verzameld door J. PEPER.

Sommen voor hen, die zich voorbereiden tot de toel. tot H. B. S., Gymnas. of Handelsschool door J. PEPER.

W. Huijnink, 500 Sommen v. h. schrift. rekenen i. h. 5e en 6e leerj. 3 st.

W. Huijnink, 500 Sommen voor Hoofdrekenen in het 5e leerjaar.

Elementair Handelsrekenen door J. PEPER. Eenvoudig leerboekje voor Herhalingscholen enz. 7e druk. I en II.

Een rekenboek voor hen, die het geleerde op de lagere school willen herhalen en uitbreiden door JAC. RAVENSTEIJN.

Praktische Schrijfmethode voor loopend schrift met handleiding door A. VAN KATWIJK.

G. G. J. Mutsaers Practisch schrift 3 cahiers met handleiding.

Een rekenboek voor het platte land door J. VELD. Tweede druk.

Volkszang 20 Lieder gekozen door het comité voor eenheid in den volkszang, uitgave in noten- en cijferschrift, 40-75e duizend.

Practisch Handelsrekenen door J. PEPER en W. DE GROOT voor lagere Handelsscholen en Herhalingscholen enz. met talrijke modellen op ware grootte. Zesde druk.

Een bundel formulieren behorende bij Elementair Handelsrekenen en Practisch Handelsrekenen I. Tweede druk.

Nieuwe blinde kaart van Nederland, door TH. J. THIJSSSEN.

Grootte 1.56 x 1.80 M.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS — GRONINGEN, DEN HAAG.

M. B. HOOGEVEEN, JAN LIGTHART en H. SCHEEPSTRA,

Eerste leesboekje	Geillustr. met zwarte plaatjes en 1 gekleurd	24e dr., à f 0,55	Vierde leesboekje	Geillustr. met zwarte plaatjes en 1 gekleurd	20e dr., à f 0,55
Tweede leesboekje			Vijfde leesboekje		
Derde leesboekje			Zesde leesboekje		

Geïllustreerd door C. JETSES.

JAN LIGTHART en H. SCHEEPSTRA,

PIM EN MIEN.

Voorlooper van „Nog bij Moeder”

Verzorgd door J. EIGENHUIS.

Geïllustreerd met zwarte en gekleurde plaatjes door C. JETSES.

— 19e druk. —

Vier stukjes à f 0,55

NOG BIJ MOEDER.

Verzorgd door J. EIGENHUIS

Geïllustreerd met zwarte en gekleurde plaatjes door C. JETSES.

— 23e druk —

Vier stukjes à f 0,65

BUURKINDEREN.

Een vervolg op „Nog bij Moeder”

Verzorgd door J. EIGENHUIS.

Geïllustreerd met zwarte en gekleurde plaatjes door C. JETSES.

— 14e druk. —

Vier stukjes à f 0,65

DICHT BIJ HUIS.

Voorlooper van „De Wereld in 1”

Verzorgd door J. EIGENHUIS.

Geïllustreerd met zwarte en gekleurde plaatjes door C. JETSES.

— 21e druk. —

Vier stukjes à f 0,65

DE WERELD IN!

Verzorgd door J. EIGENHUIS.

GEHEEL OMGEWERKT.Geïllustreerd met
zwarte en gekleurde plaatjes door
W. K. DE BRUIN en C. JETSES.

— 22e druk. —

Acht stukjes à f 0,85

BLOND EN BRUIN.

Parallel-serie van „De Wereld in 1”

Verzorgd door J. EIGENHUIS.

Geïllustreerd met zwarte en gekleurde plaatjes door C. JETSES.

— 12e druk. —

Vier stukjes à f 0,85
In deze serie wordt aan het verhaal
meer aandacht geschonken.**VAN PLANTEN EN DIEREN.**

I A en B. Op de Boerderij.

II A en B. Bij den Boschwachter.

Geill. met zwarte en gekleurde
plaatjes door C. JETSES.

Verzorgd door J. EIGENHUIS.

Vier stukjes, 12e druk à f 0,80.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS — GRONINGEN, DEN HAAG.

DE TABAKS HANDEL.

J. LUB, JR.
IN TABAK, SNUIF EN SIGAREN,
Damstraat, 6,
AMSTERDAM.

Koopt steeds

Uw manufacturen, gemaakte goederen,
garen en band, mode-artikelen, stoffen;
dames- en kindermantels; dames-
mantelcostuums, bedden, tapijten en
vloerzeilen, slaapkamermeubelen

in

DORDRECHTS

goedkoopste magazijnen van

Firma H. BERLAGE

VOORSTRAAT 24-26-28.

Koninklijke Ververij - Chemische Wasscherij
Aug. Bierens, Dordrecht.

Specialiteit: Stoomen en verven van Heerencos-
 tuums. H. H. onderwijzers korting 10%. Prima
 bewerking. Spoedig. Billijk. Franco terug.

Vraagt ook Prijscurant.
 Stoomwasscherij, Glansstrijkinrichting „De Lelie”.

O. van der Vorm
 TOULONSCHELAAN 12 - DORDRECHT
 TELEFOON 1284.

Fruit, Comestibles,
 Bisquits. Chocolate, enz.

H. VERSPUIJ.
Voorstraat 400,
DORDRECHT.

Speciaal adres in
Heeren-modeartikelen.

MODERNE AMERIKAANSCH
 OPTISCHE INRICHTING.
 tot het vervaardigen van

Brillen en Pince-nez

volgens voorschrift van H. H.
 oogartsen. Fabrik en Magazijn

WILHELM B. A. GÜNTHER
 Groenmarkt 50 Dordrecht.

Gal- en Niersteenlijders
genezen volkomen

door het gebruik der
 Indische Kruiden ::

„KOEMIS KOETJING”

NIC. VAN VENDELOO
REEWEG 7, DORDRECHT

Groenewoudt's Rijwielhandel

Je adres van vertrouwen voor H. H. Wielrijders.

Verlakken en Vernikkelen van af f 16.—.

Bagijnestraat 15 - Dordrecht.

C. v. d. BEEMT

VOORSTRAAT 14

Telefoon 1267

Dordrecht

BAGIJNHOF 50

Telefoon 1525

JOVIDEBA SIGAREN

voldoen aan de hoogste eischen.

Indien U nog geen proef genomen hebt, doe het dan spoedig.
U zult tevreden zijn.

A. C. KOOPER.

Reeweg 59, Dordrecht.

- Rijwielhandel en -
Reparatie-Inrichting

Vertegenwoordiger der fabr.
van de Göricke-Rijwielen.

Blauw Kamgaren 130 c.M.
breed in de prijzen **f 2.60**
f 3.60, f 3.75 tot
f 8.50. - Prima kwaliteiten.

E. M. M. KRAMER.

VRIESESTRAAT 31-33 - DORDRECHT.

Magazijn „Het Anker”

Grootste keuze Houten, Meer-
schuim, Barnsteen, Goudron
en Calsiné's pijpen. De echte
Engelsche Mackenzie's, Pe-
terson's en B. B. B.

A. VAN ES,

Singel 246, b.d. Spuiweg, Dordrecht.

D. DE BRUIN

PARK MERWESTEIN.

*Bezoekt het MELKHUIS in
het Park Merwestein
te Dordrecht.*

Uitstekende consumptie. - Billijke
prijzen. - Bij vooruitbestelling ver-
minderd tarief voor kindergezel-
schappen. - Plaats voor honderden.

H. H. Onderwijzers!

KOOPT IN

Fortuin's Kleedingmagazijnen

Voorstraat 180 - Dordrecht.

M. SPIERING, VOORSTRAAT 372 - DORDRECHT.

Piano's vanaf f 500.- Orgels vanaf f 125.-

Gemakkelijke betalingscondities.

KERKORGELFABRIEK.

Vraagt Offerte zonder verbinding.

DE KEUS VAN UW COSTUUM doet zeer veel aan Uw uiterlijk. Bestelt U bij ons een **Costuum** naar **maat**. Wij zullen U iets verkoopen, dat U zeker goed staat.

Onze prijzen zijn beneden alle concurrentie.

Onze collectie Stoffen verreweg de grootste.

Gebr. BISCHOFF

Dordrechts grootste

Kleedingmagazijnen

VOORSTRAAT 282, Telef. 1235, DORDRECHT

Handel in Aardappelen, Groenten en Fruit,
Wijnen, Limonades, Zalm en Sardientjes.

R. GEERSINGA,

Singel 340, hoek Hoogebakstraat,

Dordrecht.

—

Telefoon 443.

D. de Weerd, Dordrecht **Heeren Mode-Magazijn „The Prince of Wales”**

Voorstraat 277, bij de Vischbrug, Tel. 916

Specialiteit in OVERHEMDEN, FRONTS, BOORDEN en MANCHETTEN.
Steeds groote keuze in de nieuwste Dassen. Voordeelig adres in Hoeden
en Petten. Ondergoederen en Pyjama's.

GROOT ASSORTIMENT.

BILLIJKE PRIJZEN.

**Vleeschhouwerij en
Spekslagerij**

L. van Muilwijk

Reeweg 31 -:- Dordrecht
Telefoon 1066.

Boek- en Kantoorboekhandel
v. d. Wetering,
Vriesestraat 77, Dordrecht.
Slöjd en Huisvlijt-artikelen.

C. W. van Altena,
Voorstraat 168.
DORDRECHT.

Koffers, Tasschen, Lederwaren.

C. DE WIT

BLOEMIST

Toulonsche laan 82 - Dordrecht

TEL. 1116

Is JE adres voor
Tuin-, Bloem- en Groenversieringen.

Banketbakkerij
M. SCHEPERS,
Singel 262, Telef. 797
DORDRECHT
Lever uitluitend
1e KLASSE BANKET

C. W. Ridderhof, Voorstraat 308

Dordrecht. - - - Telefoon 715.

Uurwerken, Barometers, Goud- en Zilverwerk.

Lauwerkransen, Bakers, Medailles, Insignes, enz.

Naaimachines!! Ruime Sorteerling in uitsluitend
1e kl. Naaimachines vindt U bij

Gerard van Gelder,

33 VOORSTRAAT 33 -:- Dordrecht.

OPGERICHT 1880.

BILLIJKE PRIJZEN. Reparatie-Inrichting.

RIJWIELFABRIEK „V.O.S.”

1e klas Reparatie-Inrichting.

P. VOS, Krommedijk 5.

Telef. 281 - DORDRECHT

*Levert de beste rijwielen
tegen billijken prijs. Met
volle garantie. Desge-
wenscht gemakkelijke
betalingscondities.*

Dames- en

Heeren-Ondergoederen

Bekende solide kwaliteit tegen zeer
voordeeligen prijs. Een keurcollectie

DAMESKOUSEN EN HEERENSOKKEN

C. W. GERM

Groenmarkt 1, - Dordrecht

„De Arend”

**Schoenenmagazijn,
Voorstraat 188, Dordrecht.**

Levert U steeds het nieuwste
in alle modellen. Uiterst lage
prijzen.

CURSUSSEN IN

HANDENARBEID

J. H. MEERDINK

REEWEG 149 :: DORDRECHT

P. VAN HERWIJNEN.

**Vriesestraat 23-25. Tel. 855,
DORDRECHT.**

Groote keuze in Tapijten, Karpetten, Linoleum,
Vloerzeilen, Vitrages, enz.

Concurreerende prijzen.

Firma Woerdenbach & Co.

Bleekersdijk 17-19, Dordrecht - Telef. 955

Agenten der Simplex
Fongers
Burgers E. N. R.
Rudge Whitworth

Rijwielen

Hotel-Café HEIBEEK,
schuin over 't Station. - Dordrecht.

Ruime gelegenheid voor
KINDERGEZELSCHAPPEN.

Prima Consumptie.

TELEFOON 857

B. van Buul Az.,
Bagijnhof 35, bij de Vest,
DORDRECHT.
Speciale Messenwinkel.

P. ARDON, Voorstraat 411
DORDRECHT is **je** adres
voor „Kayser”, „Vesta” en
„Winselmann” naaimachines,
enz., benevens „Kayzer-
rijwielen. Reparaties en
onderdeelen. Prijzen billijk.

J. H. VERVLOET Reeweg 13
DORDRECHT

Confiseur - Patissier

*Ruime sortering in fijne
bonbons en luxe-doozen
diverse chocolade, bene-
vens hoogfijn banket.*

Handel in Binnen- en Buitenlandsche
Vruchten, Fruit en Comestibles.

C. LANGEWEG,
TELEFOON 381.

Reeweg (Oost) No. 3
1e Reedwardsstraat No. 15, Dordrecht.

„DE KROON”, Reeweg 41-43, Dordrecht.

Concurreerend adres voor Manufacturen.
Naaistersbenodigdheden, Lingeries, Wollen
garens, Tricot Goederen, Dekens, Heeren
Mode-artikelen.

J. HERNGREEN, Reeweg 16, Dordrecht, Telef. 1126.

In Kruideniers-,
Grutterswaren,

Drogistartikelen. - Wijnen en Likeuren.

Drukkerij „DORDRECHT”

Toulonsche laan 70
DORDRECHT

Telef. Interc. 1002

Joh. W. Räber.

Groenmarkt 34, Dordrecht.
Steeds 20 diverse merken
Rijwielen in voorraad. On-
derdeelen en Toebehoo-
ren.

Let wel. Geen Bondsprijzen.

Studieboeken, Lectuur, Tijdschriften enz.

Wie zijn bestellingen spoedig wenscht uitgevoerd te zien,
geve ze op aan

P. SIBBLES, Boekhandel, EDE.

TOEZENDING P. P. VOLGT DIRECT.

De grootste sorteering Haarden, Kachels en
Fornuizen vindt U te **Dordrecht** bij

H. J. van de Rest,
Voorstraat 93-95,

Telefoon Nos. } 685.
1685.

D. Wulfse, - Dordrecht

Corn. de Witstraat 84, - Telefoon 634

is je oudste en vertrouwdste adres voor
beslist eerste klas rijwielen als Humbre, Swift
en Amstel-rijwielen, enz.

J. S. VAN LEEUWEN

VOORHEEN G. ODÉ'S BOEKHANDEL

BROERSVEST 67, SCHIEDAM :: TEL. 152

ALGEMEENE BOEKHANDEL

MUZIEKHANDEL :: ADVERTENTIEBUREAU

MAG. „DE VLIJT”

MAANDEREIND 16, EDE (G.).

..... MODE ARTIKELEN

Handwerkfournituren enz.

Depôt Ververij Gebr. Palthe.

Aanbevelend,

A. KLOOSTERBOER.

Bondsdruckerij „De Volharding”

Het beste adres voor Uw
Boek- en Handelsdrukwerk
Couranten - Tijdschriften
Brochures enz.

Heerenstr. 32, Amst. Tel. N. 516

Westlandsche Stoomtramweg-Maatschappij,

LOOSDUINEN BIJ DEN HAAG.

SCHOOLREISJES NAAR EN DOOR
HET WESTLAND

GEZELSCHAPSKAARTEN voor school- en weeskinderen.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door het Hoofdkantoor
te Loosduinen. Dienstrengeling is opgenomen in de Officieele Reisgids
der voornaamste Tramwegen in Nederland. DE DIRECTIE.

Arn. W. Berendsen
Enschede

Vraagt
zichtzendingen

Strijk-instrumenten

Groote voorraad uitgezochte
VIOLLEN.

Echte oude Violen en
bespeelde instrumenten.

Vraagt zichtzendingen, zonder eenige kosten uwerzijds.

Arn. W. Berendsen, - Enschede.

Alle Landkaarten en Platen der N. V. Joh. Ykema's Uitg.-Mij., Den Haag, hangen ter bezichtiging ten kantore van de firma, Paviljoensgracht 9 en in de Schoolmuseums te Amsterdam, Groningen, Roermond en 's-Hertogenbosch (Malmberg).

G. J. EERTINK

Zwiepsche Weg - LOCHEM

In Rijwielen,
Motoren en
Automobielen

AUTO's TE HUUR.

Garage. Reparatie-Inrichting.

MEUBELFABRIEK

GEBR. MARTINUS.

Vischmarkt 21, Groningen.

Complete Meubileringen.

Prachtige keuze.

Prima kwaliteiten.

Verlaagde prijzen.

Melksalon „Gruno"

Vischmarkt ZZ 26,
GRONINGEN.

Zeer aan te bevelen voor
ververschingen.

K. S. SCHORTINGHUIS.

Teekenvoorbeelden in Aardewerk.

Geïllustreerde prijscourant wordt
op aanvraag GRATIS toegezonden

N. V. Goedewaagen - Gouda.

CINEMA PALACE**Groningen****Tel. No. 1633**

Geheel ingericht voor Schoolbioscoop. Eenige inrichting in deze Provincie. Geheel gelijk aan de Gemeentelijke Bioscoop in 'sHage.

Aanschouwelijk onderwijs.**Stilstaand beeld.****P. M. TAMSON**

TELEFOON INTERCOMMUNAAL 2533

Specialiteit in gereedschappen
voor handenarbeid, karton en
houtsloijd. - Uitgebreide col-
lectie papier. - Instrumenten
voor natuur-, scheikunde, etc.

NIEUWSTRAAT 7-9, 'S-GRAVENHAGE

L. De Vries Hzn, Groningen

Hofleverancier

Magazijn van:

Heeren- en Jongeheerenkleeding

N.V. DRUKKERIJ „TRIO”

NOBELSTRAAT 27

'S-GRAVENHAGE

TELEFOON INTERC. 2810

LEVERING VAN ALLE SOORTEN
DRUKWERK - BILLIJKE PRIJZEN

D. MORREMA,

Nieuwestad 104 - Leeuwarden.

Koffers, Tasschen en
fijne Lederwaren.

Specialiteit in DAMESTASSCHEN.

Steeds het nieuwste.

Enorme keuze.

Beleefd Aanbevelend.

Bondsleden o.v.v. diploma 10 pCt. korting

Firma F. Dijkstra & Zn.

Electrische Meubelfabriek

Nieuwestad 43. Tel. 1252.

- LEEUWARDEN. -

Jelle van der Meulen,

Nieuwendijk G 92, - Leeuwarden.

Ruim gesorteerd en
voordeelig adresGalanteriën, Huishoudelijke-, Luxe-
Reis- en Toiletartikelen.

Speciaal SPEELGOEDMAGAZIJN.

PRIJZEN

voor wedstrijden en schoolfeesten.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL H. OZINGA

Nw. Oosterstraat, - Leeuwarden.

Steeds voorradig alle voorkomende
teekenartikelen als: Passerdoozen,
Teekenborden, Haken en Drie-
hoeken, Schetsboeken, Water-
verven, Oost. Ind. Inkten, Teeken-
papier enz. Aanbevelend.

H. MOLENAAR J^z.

GULDENSTRAAT

GRONINGEN

TAPIJTEN, LINOLEUMS,
TAFELKLEEDEN, LOOPERS, etc.

De Beste Hoeden in het Noorden. Firma J.M.v. Driesum & Co.

Leeuwarden :: Groningen :: Assen

P. DOUMA,

Meubelfabriek - Leeuwarden
Bagijnestraat 56 - Telefoon 5

— LEVERT UITSLUITEND —
PRIMA MEUBELN
— IN ELKE STIJL. —

Verzending door geheel Nederland
Vrije bezichtiging der Monsterzalen.

FIRMA M. HAMMER

NIEUWESTAD 132 (Breedzijde) LEEUWARDEN

Magazijn van Heeren- en Kinderkleeding.

Gemaakt en naar Maat. Beleeft aanbevelend.

Uitgaven van : H. WIERTS VAN COEHOORN

HOOGE NAARDERWEG 17, HILVERSUM.

„DE KINDERTUIN”, Handleiding bij de ontwikkeling van het kind van 3—7 jaar, volgens de methode van Fröbel, door Joh. Wierds van Coehorn—Stout Geb. f 6.—

„FREDERIK FRÖBEL door Mevr. Elize v. Calcar. Ing. f 1.10
 „LOGARITHMISCHE en GONIOMETRISCHE TAFELS
 in vier decimalen, door Dr. J. J. Hallo en J. W. van Eek.
 Gecartonneerd f 2.—

H. J. Greben, Leeuwarden

Groote Hoogstraat 5.

Adres voor solied Schoenwerk.

WED. D. JONGENS Deurningerstr. 15
 ENSCHEDE.

Specialiteit in eigen Fabrik. RIJWIELEN
 Eerste Klas REPARATIE-INRICHTING

Je Adres ! !

**Alg. Boek-, Kantoor-
 boek- en Papierhandel**

Beleefd aanbevelend

Firma S. SMEDING

Wirdumerdijk 30 - Leeuwarden

Telefoon No. 714.

Heerenkleeding,

naar maat

en gemaakt.

**P. & O. PLANTENGA,
 LEEUWARDEN.**

Schoolreisjes.

FOP SMIT & Co's Salonraderbooten.

Geregelde dagelijksche diensten tusschen
ROTTERDAM - DORDRECHT - GORINCHEM v.v.

Volledige dienstregelingen gratis verkrijgbaar.

Rondvaarten door de Rotterdamsche Havens

op 25 Mei, 4 en 5 Juni en verder dagelijks tot en met
10 September 1922: 9.30, 11.—, 1.30, 4.30 uur.

Afvaart: Oosterkade bij het Maastation (Fop Smit's Ponton)

Tarief 25 cent. (Campagnedek 50 cent) voor volwassenen
en kinderen. Alleen voor den dienst 9.30 en 11 uur reductie
voor gezelschappen schoolkinderen onder geleide.

In aansluiting hiermede vanaf begin Juli bezoek aan het
VLIEGTERREIN WAALHAVEN, geëxploiteerd door de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën.
Toegangsbewijzen voor het vliegterrein aan boord verkrijgb.

Rotterdam—Oostvoorne a/ Zee v.v.

op 25 Mei, 4 en 5 Juni en verder op Zondagen tot en met
3 Sept., bovendien van 13 Juli t.m. 31 Aug. dagelijks:

van R'dam W. Maaskade	9.30	van Oostvoorne a. Zee	6.30
van Schiedam ca. . . .	9.50	van Vlaardingen ca. . .	7.55
van Vlaardingen ca. . .	10.05	van Schiedam ca. . . .	8.10
te Oostvoorne a. Zee	11.30	te R'dam W. Maaskade	8.30

Aan gezelschappen schoolkinderen onder geleide wordt
voor bovengenoemde diensten **REDUCTIE VERLEEND.**

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door:

FOP SMIT & Co., Oosterkade, Telefoon No. 2179, Rotterdam.

Kollega's,
Kent Ge
School en Huis

HET OUDERORGAAN VAN
DE BOND.

DE ABONNEMENTSPRIJS IS
SLECHTS 90 CENT PER KWARTAAL.

VRAAGT PROEFNUMMERS

ADRES:

Const. Huygensstraat 118,
AMSTERDAM.

Koopt uwe Schoenen
bij
C. J. SCHNEIDER
Overtoom 131.
50/o Korting op alle artikelen.

Talens

Inkten,
Aquarelverven,
Potlooden en Radeergummi,
Pastels,

Het aangewezen Materiaal voor Schoolgebruik.

N.V. $\frac{v}{h}$ Talens & Zoon, Apeldoorn.

Vulhaarden - - Vulkachels - - Petroleum-Kachels
HUISHOUDELIJKE ARTIKELN
J. B. M. DE GREEVE, AMSTERDAM,
OVERTOOM 341, TELEFOON 3680 ZUID.
Smederij. Speciaal: Keuken-Inrichtingen.

Verzendhuis „Ella” - Breda

POSTREKENING No. 39376.

Uit **PRIJSLIJST No. 4**, bieden wij U aan:

Alexandre Dumas , Les Trois Mousquetaires, 2 dln. Geb.	f 2.50
Edmond Rostand , Cyrano de Bergerac.	- 1.90
Molière , Oeuvres Complètes, 6 dln. Geb.	- 7.50
Henri Sensine , Chrestomathie française.	- 6.75
du XIXme Siècle, 2 dln. Geb.	- 2.50
J. J. Rousseau , Emile, 2 dln. Geb.	- 4.90
Petit Larousse Illustré met Oorlogssupple- ment. Geb.	- 37.50
Hartzfeld, Darmesteter et Thomas , ...	- 2.50
Dictionnaire Général, 2 dln. Halfleer.	- 2.50
F. M. Dostojevski , Der Idiot, 2 dln. Geb.	- 2.50
B. van Suttner , Die Waffen nieder!	- 10.—
2 dln. Geb.	- 22.50
W. Heimbürg , Sämtliche Romane, 10 dln.	- 15.—
Geïll. Geb.	- 4.—
E. Marlitt , Romane und Erzählungen, ...	- 6.—
10 dln. Geb.	- 7.50
J. W. von Goethe , Sämtliche Werke, 8 dln.	- 8.—
Geb.	- 4.75
W. Raabe , Sämtliche Werke, 18 dln. Geb.	- 4.—
Rembrandt , Hundert Handteekeningen in	- 6.—
half leeren map.	- 7.50
Kossmann und Weiss , Mann und Weib, 3 dln.	- 8.—
Geb.	- 4.75
A. Forel , Die Sexuelle Frage. Gr. uitgave. Geb.	- 4.—
H. Paul , Deutsches Wörterbuch. Geb.	- 6.—
Byron , Poetical Works, 5 dln. Geb.	- 7.50
Shakespeare , Compl. Works, 2 dln. Halfleer	- 8.—
The Concise Oxford Dictionary . Geb.	- 4.75

CONDITIES: Toezendig uitsluitend na ontvangst van het bedrag;
vanaf f 5.— franco, daaronder met 10 pCt. verhooging
voor expeditie.

N. B. Alle buitenlandsche werken worden door ons snel en goed-
koop geleverd. — Prijslijsten gratis en franco.

Vlissingsche Gasfabriek

Gebruikt GAS in Uw keukens; het is de
ZINDELIJKSTE en GOEDKOOPSTE
wijze om Uw voedsel te bereiden.

Aan ons Magazijn Wilhelminastraat worden Gratis cursussen
gegeven in het Koken, Braden, Bakken en Steriliseeren op GAS.

Vlissings goedkoopste
Beddenmagazijn „De Zon”
Vlissingen. C. BERLAGE.

N. Zandee, Vlissingen
in Koloniale Waren
Nette bediening 2 pCt. korting

Heeren Mode- en Hoeden-Magazijn
Veltman-Liesting.
Oudkerkhof 3, Utrecht.
Telefoon 965.

Meest gesorteerd Magazijn van
Heeren Mode-Artikelen
Bekend adres om zijn groote
verscheidenheid en billijke prijzen.
Ontvangt steeds het nieuwste.
Beleefd aanbevelend.

CRITAS' LEERMIDDELEN
zijn onmisbaar bij het
onderwijs in het Metriek
stelsel en het Rekenen.
Vraagt Prijscurant
F. Pereboom - Uitgever
Wageningen.

D R U K K E R I J
HOONTE, UTRECHT
WILLEMSTRAAT - TELEF. 1774

Kon. Hollandsche Sigarenfabriek
firma C. G. VAN DER POST.
SIGAREN.
Lange Vliestraat 15 - UTRECHT

E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

KOUSEN, SOKKEN, SAJETTEN, GAREN EN BAND
TOILET- EN POETSARTIKELEN
GALANTERIËN, LEDERWAREN
SPEELGOEDEREN
OPGERICHT 1819

Leop. Mundheim & Co.
 AMSTERDAM - NIEUWENDIJK 145

Specialiteit in:
JAPONSTOFFEN
IN WOL, KATOEN EN ZIJDE.

Filialen:

Haarlem, Groote Houtstraat 65. Den Haag, Plein 12.
 Leiden, Botermarkt 12. Breda, Veemarktstr. 13.
 Leden van den Bond 10 pCt. korting, behalve bij OPRUIMING.

F. C. DUPUY.

PORCELEIN :: KRISTAL.
GLAS- EN AARDEWERK.

LELIEGRACHT 16. TELEFOON 520 N.
 KALVERSTRAAT 114. TELEFOON 228 N.
 NIEUWENDIJK 206. TELEFOON 5441 N.
 GALERIJ 13 (PALEIS VOOR VOLKSVLIJT)

Geeft tegen contante betaling 10 pCt. KORTING op
 de bestaande prijzen, behalve bij opruiming, en
 alleen op vertoon van bewijs van lidmaatschap

MARTINUS NIJHOFF - UITGEVER - DEN HAAG

WOORDENBOEKEN.

Dale, van, Groot woordenboek der Nederlandsche taal. Vijfde, vermeerderde en verbeterde druk. 1914. 2061 blz. in 2 kolommen. gr. 8vo. In linnen *f* 17.—

— Handwoordenboek der Nederlandsche taal. Derde, herziene uitgave. 1920. X en 1013 blz. in 2 kolommen. gr. 8vo. In linnen *f* 6.25
In Mei 1915 verscheen de eerste druk, in 1917 de tweede.

— Zakwoordenboekje der Nederlandsche taal. Vijfde, verbeterde druk. 1921. 204 blz. in 2 kolommen. kl. 8vo. Gecart. *f* 0.75

Franck's Etymologisch woordenboek der Nederlandsche taal. Tweede druk door N. v. Wijk. Met register der Nieuw-hoogduitsche woorden, enz. 1912. XIII en 897 blz. in 2 kolommen. gr. 8vo. In linnen *f* 21.60

Verdam, J., Middelnederlandsch Handwoordenboek. 1911. 700 blz. in 2 kolommen. gr. 8vo. In linnen *f* 12.—

Prinsen J.Lz., J., Handboek tot de Nederlandsche letterkundige geschiedenis. Tweede herziene druk. 1920. VIII en 757 blz. gr. 8vo. In linnen *f* 12.—

Gosses, I. H. en N. Japikse, Handboek tot de Staatkundige geschiedenis van Nederland 1919. XI, CCCXXV en 560 blz. gr. 8vo. In linnen *f* 12.—

Vraagt:

Gimborn's Normaal Schrijfinkt

Gimborn's Galnoten Schoolinkt

Gimborn's Titanol (kleefpasta)

Gimborn's Gekleurde Inkten

H. van Gimborn - Zevenaar

BESTE
 UITVOERING
 SPOEDIGE
 AFLEVERING

VERVERIJEN

CHEM. WASSCHERIJ

GEBR. PALTHE

800 Werklieden

ALMELO

VERVEN REINIGEN

COSTUMES
TAILOR MADES
BLOUSES
MANTELS
Heerenkleeding
GORDIJNEN
TAPIJTEN
TAFELKLEEDEN
STRUISVEEREN
PARADIS
AIGRETTES
BOA'S
ENZ. ENZ.

VEEL GELD KUNT U BESPAREN

door geregeld uwe inkoop te doen in het

RIJWIEL- EN MOTORMAGAZIJNvan **L. J. B. POSTHOUWER,****UTRECHTSCHESTRAAT 25 :: TEL. 81 :: AMERSFOORT.**

Reparatiën door geschoold personeel.

Ruime Sortering - Prima kwaliteit - Lage prijzen.

Voor H.H. Onderwijzers speciale conditiën.

— BEZOEKT —de uitspanning „DE
GOOISCHE BOER”,

te Bussum.

Scholen reductie.

Telefoon 185.

**Café Restaurant
„NOVUM”
BUSSUM.**5 minuten van het Station.
Restaurant den geheelen
dag. Aanbevelend,
J. H. SCHARFF.**HOEK VAN HOLLAND.****Hotel „Amerika” Café-Restaurant**

Rietdijkstraat 96 a-b - Telefoon No. 3.

Bondshotel A. N. W. B.

Café-Restaurant „Hoek van Holland”

THEESALON Strandweg 87, Tel. No. 37.

Bondscafé A. N. W. B.

Eerste gelegenheden ter plaatse.Levert gedurende jaren aan de Vacantie-kinder-
feesten van Rotterdam, Den Haag en Dordrecht.Beleefd aanbevelend, **A. van Nielen.**

Alle Leermiddelen en Instrumenten

voor het onderwijs in Natuurkunde,
Scheikunde en Natuurlijke Historie,

alsmede

Experimenteertafels, Kasten en andere Schoolmeubelen

leveren wij in practische modellen tegen
scherp concurreerende prijzen. Vraagt onze
catalogi aan en let op het fabrieksmerk:

**Physikalische Werkstätten Aktiengesellschaft
Göttingen — Deutschland.**

Bijkantoor voor Nederland:

Dr. W. J. A. Schouten, Kampen.

J. W. van der Veen

Boekhandel

EMMASTRAAT WINSCHOTEN

houdt zich bij H.H. Onderwijzers
en Onderwijzeressen beleefd aan-
bevolen tot de levering hunner

Studieboeken, etc.

Vlugge en accurate levering.

Tehuis**„LUCTOR ET EMERGO”**

Muchterstraat 22-17 - Nijmegen,
toevlucht voor onbehuisden vraagt
uw steun. Abonneert u op het
maandblad, franco per post f 1.—
per jaar. Schenkt ons uw gedragen
kleding, enz. Inlichtingen worden
u gaarne verstrekt door den
directeur. J. KEIJER.

A. KROES

Boekhandel - BORCULO

Levering van Studie-
boeken, binnen- en
buitenl. Tijdschriften.
2e Hands-Boeken.

Beleefd aanbevelend.

VRAAGT VOORAL

LIMONADES

uit de fabriek van

H. VAN TOOR Jz. - VLAARDINGEN.**TELEFOON 117**

Zuivere grondstoffen.

Billijke prijzen.

Vragen van den Dag.**Maandschrift voor Nederl. en Koloniën**

onder redactie van

Prof. Dr. H. BLINK en Mr. Dr. J. G. BLINK**37e Jaargang**

Prijs per jaargang van 12 afl. f 12.—

Wij rekenen „Vragen van den Dag” onder de beste
periodieken waarop ons land kan bogen.

*„Het Vaderland”.***Uitgave van S. L. van Looy, Amsterdam.**

W. A. van der Donk

Complete Meubileering

GORINCHEM
DEN HAAG
20—21
Heerengracht 12a
Telefoon Interc. 15
Telef. Interc. 123

Wij brengen steeds 't nieuwste op het gebied van Meubileering; fabriceeren zelf; leveren door onze tijdige inkoop bij den **gunstigsten valuta** toestand goedkoope en toch **degelijke** meubelen.

Ziet onze etalages.

**FOTO's GRATIS
TER INZAGE.**

Levering franco door het geheele land.

W. A. van der Donk.

MATRASSEN - MEUBELN - TAPIJTEN

DE ZADEN

voor Uw Groentetuin, Bloemperken,
Balkonversiering enz. worden in de
beste kwaliteiten geleverd door

N.V. Zaadhandel en Zaadteelt
v/h A. Hobbel, Ooltgensplaat.

Telef. No. 2. - Postrek. 1738.

VAN SON'S

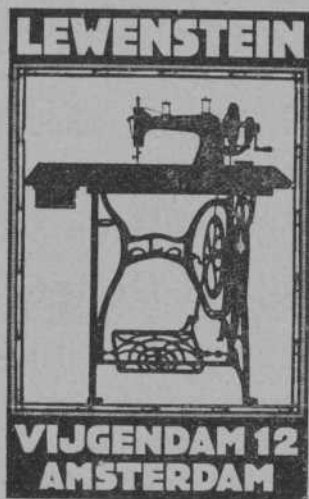
Normaal-Schoolinkt

en

Excelsior-Schoolinkt

zijn DE inkten

== voor Schoolgebruik ==

DE BESTE
Naaaimachine is juist
goed genoeg
voor U!

Leden genieten op vertoon van hun Lidmaatschaps-
bewijs, behalve de 10 % korting voor contante
betaling, 50% extra korting.

Lijst van Adressen:

Banketbakkerijen:

M. Schepers, Dordrecht	Blz. 145
J. H. Vervloet, Dordrecht.. .. .	„ 147

Barometers, Brillen enz.:

W. B. A. Günther, Dordrecht	„ 142
W. J. Lauwers, Amsterdam	„ 1
C. W. Ridderhof, Dordrecht	„ 145

Bloem- en Landbouwzaden:

N.V. v.h. A. Hobbel, Ooltgensplaat	„ 167
A. Zwaan Jr., Enkhuizen	„ 135

Bloemisten:

C. de Wit, Dordrecht.. .. .	„ 145
-----------------------------	-------

Boekhandel en Uitgaven Drukwerk:

C. A. J. van Dishoeck, Bussum	„ 138
Edelman en Barendregt, Amsterdam	„ 2
A. Kroes, Borculo	„ 165
J. S. van Leeuwen, Schiedam	„ 149
S. L. van Looy, Amsterdam	„ 165
M. Nijhoff, 's-Gravenhage	„ 161
H. Ozinga, Leeuwarden	„ 152
F. Pereboom, Wageningen	„ 159
P. Sibbles, Ede	„ 148
S. Smeding, Leeuwarden	„ 154
Erven J. J. Tijl, Zwolle	„ 132
J. W. van der Veen, Winschoten	„ 165
Verzendhuis „Ella”, Breda	„ 158
Van der Wetering, Dordrecht.. .. .	„ 145
H. Wierds van Coehoorn, Hilversum	„ 154
J. B. Wolters, Groningen	93, 139
Joh. Ykema, 's-Gravenhage	Blz. 150

Chem. Wasscherijen:

Aug. Bierens, Dordrecht	Blz. 142
Gebr. Palthe, Almelo	„ 162

Coöp. Verenigingen:

„Eigen Hulp”, Amsterdam	„ 41
---------------------------------	------

Dans-Instituten:

Leefsons Instituut, Amsterdam	„ 131
---------------------------------------	-------

Drukkerijen:

Drukkerij „Dordrecht”, Dordrecht	„ 148
Drukkerij „Hoonte”, Utrecht	„ 159
Dukkerij „Trio”, 's-Gravenhage	„ 152

Electriciteit:

Philips, Eindhoven	„ 137
----------------------------	-------

Fruit enz.:

R. Geersinga, Dordrecht	„ 144
C. Langeweg, Dordrecht	„ 147
O. van der Vorm, Dordrecht	„ 142

Haarden, kachels enz.

J. B. M. de Greeve, Amsterdam	„ 157
H. J. van der Rest, Dordrecht	„ 148

Heeren- en Kinderkleeding:

Gebr. Bischoff, Dordrecht	„ 144
P. v. d. Brul, Amsterdam	Omslag
Fortuin, Dordrecht	Blz. 143
M. Hammer, Leeuwarden	„ 153
P. en O. Plantinga, Leeuwarden	„ 154
L. de Vries Hzn., Groningen	„ 151

Heeren Modeartikelen:

Au Bon Marché, Amsterdam	Omslag
Veltman—Liesting, Utrecht	„ 159
H. Verspuy, Dordrecht	„ 142
D. de Weerd, Dordrecht	„ 154

Hoeden:

J. M. van Driesum & Co., Leeuwarden, Groningen, Assen	„ 153
---	-------

Horloges:

H. Kiek en Zn., Amsterdam Blz. 8

Huishoudelijke artikelen:

Knippers Magazijn, Amsterdam " 135

J. v. d. Meulen, Leeuwarden " 152

C. H. Meyer Jr., Amsterdam " 135

Inkten:

H. van Gimborn, Zevenaar " 162

P. van Son & Co., Deventer " 167

Talens en Zoon, Apeldoorn " 157

Instrumenten:

P. Geervliet, Amsterdam " 108

Japonstoffen:

E. M. M. Kramer, Dordrecht " 143

Leop. Mundheim & Co., Amsterdam " 160

Koloniale Waren:

J. Herngreen, Dordrecht " 148

N. Zandee, Vlissingen.. .. . " 159

Kruiden:

„Koemis Koetjing", Dordrecht.. .. . " 142

Lederwaren:

C. W. van Altena, Dordrecht " 145

D. Morrema, Leeuwarden " 152

Levensverzekering:

„Algemeene Friesche", Leeuwarden " 7

Levensverz. Mij. „Arnhem", Arnhem Omslag

Levensverz. Mij. N.O.G., A'dam Omslag en blz. 29

Liefdadigheid:

Tehuis „Luctor et Emergo", Nijmegen " 165

Limonadefabrieken:

H. van Toor Jz., Vlaardingen " 165

Manufacturen enz.:

C. Berlage, Vlissingen " 159

H. Berlage, Dordrecht " 141

Jan Pieterszoon Coen, Amsterdam " 57

E. van der Hart, Arnhem " 159

P. van Herwijnen, Dordrecht	Blz.	146
A. Kloosterboer, Ede (G.).. .. .	„	149
De Kroon, Dordrecht	„	147
Magazijn „De Tijdgeest“, A'dam	Omslag en „	34
M. B. Oudkerk, Amsterdam	„	39
De Vier Vriezen, Amsterdam	„	27

Messen:

B. van Buul Az., Dordrecht	„	147
------------------------------------	---	-----

Meubelen:

P. Douma, Leeuwarden	„	153
J. Th. Drilling en Zn., Amsterdam	Omslag	
F. Dijkstra en Zn., Leeuwarden	Blz.	152
A. Houtschild, Amsterdam.. .. .	„	62
Gebr. Martinus, Groningen	„	150
G. J. L. Muller, Amsterdam	„	107
A. Woltering, Amsterdam.. .. .	„	61

Mineraalwater:

Victoria-Water, Amsterdam	„	131
-----------------------------------	---	-----

Muziekinstrumenten:

D. ANSINGH & Co., ZWOLLE	„	32
C. C. Bender, Amsterdam, Arnhem, Leiden, Rotterdam	„	2
G. A. Goldschmeding, Amsterdam	„	62
Joh. de Heer, Amsterdam, Rotterdam, 's-Gra- venhage	„	94
M. Spiering, Dordrecht	„	144

Naaimachines:

P. Ardon, Dordrecht	„	147
G. van Gelder, Dordrecht	„	146
Lewenstein, Amsterdam	„	168

Natuurkunde:

Dr. W. J. A. Schouten, Kampen	„	163
P. M. Tamson, 's-Gravenhage	„	151

Ondergoederen:

C. W. Germ, Dordrecht	„	146
-------------------------------	---	-----

Onderwijs:

Amst. Huishoudschool, Amsterdam	Blz. 101
„Volksonderwijs”, Amsterdam.. ..	„ 33

Opleiding:

Instituut Buriks, 's-Gravenhage	„ 134
J. H. Meering, Dordrecht	„ 146

Orgels:

D. ANSINGH & Co., ZWOLLE	„ 32
--------------------------------	------

Ouderorgaan:

„School en Huis”, Amsterdam	„ 108
-----------------------------------	-------

Porcelein:

F. C. Dupuy, Amsterdam	„ 160
------------------------------	-------

Pijpen:

A. van Es, Dordrecht.. ..	„ 143
Goedewaagen, Gouda.. ..	„ 134

Rijwielen:

W. Dragt, Zwolle.. ..	„ 56
G. J. Eertink, Lochem	„ 150
Groenewoudt, Dordrecht	„ 142
Gruno Rijwiefabriek, Winschoten	„ 42
Wed. D. Jongens, Enschede	„ 154
A. C. Kooper, Dordrecht	„ 143
J. Lucas, Amsterdam.. ..	„ 2
L. J. B. Posthouwer, Amersfoort	„ 163
Joh. W. Räber, Dordrecht	„ 148
P. Vos, Dordrecht	„ 146
Woerdenbach & Co., Dordrecht	„ 147
D. Wulfse, Dordrecht.. ..	„ 149

Schoenwerken:

De Arend, Dordrecht.. ..	„ 146
H. J. Greben, Leeuwarden	„ 154
C. J. Schneider, Amsterdam	„ 157

Sigaren:

J. Baars & Zn., Krommenie	„ 56
C. v. d. Beemt, Dordrecht	„ 143
Middelkamp, Krommenie	„ 107
C. G. v. d. Post, Utrecht.. ..	„ 159

Spaarinrichtingen:

Nederl. Spaarkas, Amsterdam.. ..	Inlage
Spaarbank v. d. Stad Amsterdam, Amsterdam	Blz. 136

Stalhouderij:

H. Floor, Lunteren	Blz.	56
G. van Laar, Ede (G.)	"	56

Stenografie:

Instituut „Pont”, 's-Gravenhage	"	8
---	---	---

Tabak:

J. Lub Jr., Amsterdam	"	140
-------------------------------	---	-----

Tandartsen:

L. D. Muller, Amsterdam	"	131
---------------------------------	---	-----

Tapijten enz.:

H. Molenaar Jz., Groningen	"	152
------------------------------------	---	-----

Teekenen:

Goed waagen, Gouda	"	150
----------------------------	---	-----

Uitstapjes:

„Artis”, Amsterdam	"	28
Bioscoop „De Kroon”, Zwolle	"	130
Café Heibeeck, Dordrecht	"	147
Café „Novum”, Bussum	"	163
Cinema Palace, Groningen	"	151
Gooische Boer, Bussum	"	163
Hotel „Amerika”, Hoek van Holland	"	163
Melksalon „Gruno”, Groningen	"	150
Park „Merwestein”, Dordrecht	"	143
Salonraderbooten, Rotterdam	"	155
Westlandsche Stoomtram Mij., Loosduinen	"	149

Verkoop-Magazijnen:

De Koning van Zweden, Amsterdam	"	133
---	---	-----

Verlichtings- en Kookinstallaties:

Vliss. Gasfabriek, Vlissingen	"	159
---------------------------------------	---	-----

Violen:

D. ANSINGH & Co., ZWOLLE	"	32
Arn. W. Berendsen, Enschede	"	150

Vleeschhouwerij:

L. van Mulwijk, Dordrecht	"	145
-----------------------------------	---	-----

Dit boekje wordt behoudens aan adverteerders als bewijsnummer, en als zodanig gemerkt, **alleen uitgereikt aan leden van de „Bond van Nederlandsche Onderwijzers”**.

Het lid:

Handtekening

INHOUD.

	Blz.
Program	3
Strijdplan	4
Hoofdbestuur	5
Informatiebureau	6
Jaarverslag van de Sekretaris	9
Tussenkoms van 't Hoofdbestuur	26
Jaarverslag Ondersteuningskommissie over 1921 ..	30
Ondersteuningskommissie	31
Ons Orgaan	33
Redaktie van De Bode	33
Verslag Centraal-Bureau voor Onderwijsadviezen	35
Kommissie voor Kinderlektuur	38
Reiskorrespondenten	38
Verslag Bureau voor Kinderbescherming.. .. .	40
Verslag Herstellingsoord over 1921	43
Kommissie van Beheer Herstellingsoord te Lun- teren	55
Reisburo	58
Naamlijst der Afdelingen	63
Voorstellen aangenomen referendum 1922 ..	95
Het Rijksschooltoezicht	102
Aanbevelenswaardige Hotels	109
Advertentiën	131
Lijst van adressen der adverteerders	169
Inhoud.. .. .	176

Levensverzekering-Maatschappij

„ARNHEM”

VELPERPLEIN

ARNHEM

Maatschappelijk kapitaal: 1 miljoen gulden.

Extra-reserves op 31 December:

1918 f 95,000,—

1919 f 253,161,16

1920 f 340,000,—

AU BON MARCHÉ.

Bilderdijkstr. 131-137-141 Ferdin. Bolstraat 100-104

Tel. Z. 3200

Tel. Z. 959

Overtoom 424-426 b/d Staringstraat, Telef. Z. 3300.

Dames en Heeren

HANDSCHOENEN - DASSEN.

Parapluies, Ondergoederen,

Zakdoeken - Kousen - Sokken

COMPLETE INDISCHE UITRUSTINGEN

voor Dames en Heeren.

Geïllustreerde Prijscourant GRATIS op aanvraag.

Bondsleden 10% reductie.

P. van den Brul

Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding
Kleeding naar maat.

AMSTERDAM . Nieuwendijk 184
DEN HAAG. . . . Veenestraat 15
HOORN Groote Noord 9

|| LEEUWARDEN . . Nieuwestad 9
GRONINGEN Heerestraat 57 en 59
HILVERSUM Kerkbrink 17